Egy hét a világgazdaságban

Japán nem adja fel

Az esztendő utolsó hete világszerte a jókívánságok jegyében telt el, s a megkönnyebbülés valóban ráfér az egyes nemzetgazdaságokra és a világgazdaság egészére. Ismét nyilvánosságra kerültek az év végén szokásos gazdasági előrejelzések, amelyek sok jót nem ígérnek 1983-ra. Talán a második félévben lanyha konjunktúraélénkülés indul meg, de a jelzett idő még túlságosan messze van, s a megszokottnál is több a bizonytalansági tényező.

Rovatunk rendszeres olvasói 1982-ben is hétről hétre figyelemmel kísérhették a világgazdaság legfontosabb eseményeit, összefüggéseit, ezért úgy gondoljuk, e helyütt nincsen szükség zárszámadásra. Többek között azért sem, mert mind itthon, mind az egész világon a világgazdaság a napi élet szerves részévé vált, az emberiség döntő része saját bőrén érzi a köz- és világgazdasági fogalmak „megelevenedését". Kétségtelen, hogy 1982-ben a gazdasági jelentések a korábbinál tekintélyesebb részt foglaltak el a nemzetközi sajtó hasábjain, a tömegtájékoztatásban.

Kölcsönös függőség

Világszerte „divattá" lett a gazdasági gondok őszinte feltárása, a problémák és hatásaik elemzése, vagyis a kormányok mind jobban igényelték és igénylik az együttgondolkodást, az együttes cselekvést. A tartós recesszió hatásaként minden országban *növekedtek a közterhek* — áremelések, pótadók, illetve a támogatások csökkentése formájában —, ezért megnőtt a gazdasági propaganda, a tájékoztatás jelentősége is, sőt a helyzetelemzés iránti közigény is. Túlzás nélkül állítható, hogy a dolgozók és a munkanélküliek többsége a világon tisztában van a gondok eredetével és mélységével. Más kérdés, hogy ettől még lényeges javulás nem várható az országok és az egyének gazdasági helyzetében, illetve életszínvonalában. A problémák és a tennivalók ismerete azonban összhatásában eredményezhet változást, hozzájárulhat a gazdaságok normális „üzletmenetének" visszaállásához. Persze ehhez nem kevés pénzügyi, kereskedelmi, termelésszerkezeti, modernizálási, hatékonysági és nem utolsósorban világpolitikai problémát kell megoldani.

A válság idején még inkább világossá válik, hogy a gazdaságok között *igen nagy a kölcsönös függőség*, az interdependencia. Egy-egy gazdaságilag jelentősebb súlyú ország intézkedései végigsöpörhetnek az egész világgazdaságon. Elég itt csak arra emlékeztetni, milyen zavarokat idézett elő a fizetési mérlegek, a beruházások és végső soron a gazdasági növekedés alakulásában a magas amerikai kamatláb. Ugyancsak minden ország megérzi a protekcionizmus terjedését, a nemzetközi kereskedelem működésének zavarait. Évtizedünkben a nemzetközi munkamegosztás elmélyülése következtében az egyes gazdaságok annyira összefonódtak, egymásra utaltak, hogy nincs az az egészséges gazdaság, amely ki tudná magát vonni a világgazdaság tartós zavarai alól. Éppen az interdependencia miatt a világ országainak együttesen, egymást segítve kellene keresniük a kiutat a jelenlegi válságból.

Bár az együttes cselekvésnek sok példája van (különösen néhány nemzetközi gazdasági szervezetben), a tavalyi évre elsősorban az *embargópolitika*, a protekcionizmus, a világkereskedelem stagnálása nyomta rá a bélyegét. Növekedett az egyes országok gazdasági „önzése", válság idején általában háttérbe szorulnak a közösségi célok.

Az elmúlt hét azért tartogatott *néhány meglepetést* a világgazdaság számára. Az Egyesült Államokban ismét fél százalékkal csökkent az irányadó kamat, a prime rate. Az USA második legnagyobb kereskedelmi bankja, a *Chase Manhattan* 11 százalékra szállította le a hitelkamatlábat. Az ünnepek miatt egyelőre még nem tudni, milyen hatással lesz a kamatcsökkentés az amerikai gazdasági életre, illetve a külföldi pénzpiacok alakulására. A beruházási kedv felélénkülése a félszázalékpontos kamatcsökkentéstől nem várható, a beruházások lanyhaságának ugyanis a magas kamatláb mellett még számos oka van.

Az időzített bomba

Az esztendő utolsó napjaiban a japán kormány jól időzített *vámcsökkentést* jelentett be, miután a statisztikai összesítések egyértelművé tették, hogy a szigetország kereskedelmi aktívuma a Közös Piaccal és az Egyesült Államokkal szemben 1982-ben nagyobb, mint egy évvel korábban. Az ország külügyminisztere az új esztendő első munkanapján több fontos partnerországot — Nagy-Britannia, NSZK, Franciaország, Olaszország — érintő nyugat-európai „békéltető" körútra indult, s Tokió véleménye szerint a vámcsökkentések „jó háttérül" szolgálhatnak a diplomata utazásához.

Ismeretes, hogy tavaly nemcsak az expanzív japán exportpolitika, hanem a szigetország piacának viszonylagos elzárása is a partnerországok Tokió-ellenes támadásainak középpontjában állt. A nyugat-európai és az amerikai vádak szerint Japán vám- és nem vámjellegű akadályok állításával igyekszik számos külföldi termék elől elzárni piacát. A növekvő felháborodást leszerelendő, Tokió 1982-ben egyszer végrehajtott vámcsökkentést, az év végi azonban váratlanul jött.

Összesen 75 ipari és mezőgazdasági termék behozatali vámját szállították le, s ezzel több mint 300 cikk vámtétele *mérséklődik* majd az új pénzügyi év kezdetén, április elején. Közelebbről vizsgálva a vámcsökkentés alá vont árukat megállapítható, hogy az intézkedés inkább gesztus, mintsem komoly importnövelő tényező. Többségében olyan cikkek vámját szállították le (például zöldségkoktélok), amelyekből a behozatal nem számottevő. Továbbra sem mérséklődött a marhahús, a citrusfélék és még számos, a Közös Piac és az USA szempontjából fontos exportcikk vámtétele. Partnerei megnyugtatására Tokió a vámcsökkentéssel párhuzamosan bejelentette, hogy hamarosan megvizsgálják több termék importkvótája növelésének lehetőségét, s intézkedéseket hoznak a vámeljárások egyszerűsítésére.

Nyugat-Európa és az Egyesült Államok véleménye szerint, Japán időnként látványos intézkedéseket hoz a szabadkereskedelemhez való hűségének bizonyítására, ugyanakkor — a szinte gátlástalan export mellett — *csak kis réseket nyit piacán*. A jelek szerint most Washington kedvezően fogadta az „időzített bombát", a vámcsökkentés hatására ugyanis egyelőre nem panaszolja be a GATT-nál a szigetországot néhány mezőgazdasági termék importjának akadályozása miatt.

Korántsem ennyire békülékeny a Közös Piac, amely a vámcsökkentést csak látszatintézkedéseknek tartja. Brüsszel — helyet adva a holland *Philips* és a nyugatnémet *Grundig* panaszának — *dömpingeljárást* indít a Nyugat-Európát elárasztó japán videoberendezések gyártói ellen. (Jelenleg a japán cégek uralják a közös piaci képmagnópiac négyötödét, áraik általában 30—40 százalékkal *alacsonyabbak* a konkurrenciánál!) Még nem tudni milyen eredménnyel jár a külügyminiszter útja, annyi azonban bizonyos, hogy Brüsszel továbbra is nemzetközi gazdasági fórum elé kívánja utalni a japán kereskedelempolitika protekcionizmusát.

Egy stabil pont

S végül egy érdekes előrejelzés — néhány nappal az OPEC bécsi miniszteri értekezlete után — az olajpiac várható alakulásáról az idei évben. Az OECD közgazdászai szerint a szervezethez tartozó 24 fejlett tőkés állam idén napi 34,1 millió hordó kőolajat fogyaszt majd, szemben az 1982-es 33,8 millióval. Az emelkedés tehát elenyésző, ami egyrészről a kedvezőtlen konjunktúrának, másrészről pedig az energiatakarékossági intézkedések hatásosságának köszönhető. Az előrejelzés szerint az OPEC napi termelése idén 21 millió hordó lesz a tavalyi 18,2 millióval szemben. Hiány mégsem várható az olajpiacon, hiszen az OPEC részesedése a világ olajbányászatában 50 százalék alá esett vissza. A jelek szerint az olajpiac idén a világgazdaság *kevés stabil pontjainak egyike lesz*, hacsak nem történik valamilyen váratlan, a piaci viszonyokat befolyásoló politikai esemény. Az energiaárak kedvező alakulása azonban ma már édeskevés a fellendüléshez. A világgazdaság tehát az ó- és az új esztendő fordulóján lényegében nem került jobb helyzetbe, mint egy évvel korábban, sőt a gondok száma szaporodott, s a problémák „minősége" is összetettebb.

Gonda György — Szentgáli Péter

Áremelkedések Olaszországban

Olaszország népe az új esztendő első napjától a mindennapi élet gyakorlatára lefordítva kénytelen tudomásul venni *Fanfani* miniszterelnöknek a legutóbbi kormányülésen elhangzott szavait, amelyek szerint a lakosságnak 1983-ban *további nehézségekkel* kell szembenéznie.

A tárcaközi ármegállapító bizottság az év végén összeállította és nyilvánosságra hozta, hogy *milyen* területeken lesznek komolyabb *emelések*. Bejelentette például, hogy az *áramszolgáltatás* terén a tervezett 1400 milliárd lírás többletet úgy kívánják elérni, hogy 1982-höz képest *26 százalékkal* növelik a *fogyasztói díjakat*. Átlagosan *13 százalékkal* lesz magasabb a *postai* díjszabás, a *telefonbeszélgetések* árát *15 százalékkal* emelik.

Nagyon érzékenyen érinti majd az autótulajdonosokat, hogy jelentősen emelik az *úthasználati* díjakat. A magyar turistáknak is jó tudni, hogy *január 1-től* a legalacsonyabb autókategóriában — ez 774 köbcentis felső határt jelent — *Milánótól Rómáig* már *14 300 lirát* kell fizetni az autósztrádán. Az átlagosnak mondható kategóriában — 1372 köbcentiig — *21 800 líra* az új tarifa az említett útvonalon, az eddigi 18 000 líra helyett.

A *vasút* februártól húszszázalékos áremelést kért, majd további húszat júliustól. Az eddigi jegyár mintegy negyedrészével emelkedik a *városi tömegközlekedés* viteldíja. „A számla benyújtására" készülnek a biztosítótársaságok is: közölték, hogy 23 és fél százalékkal kívánják emelni az *autóbiztosítási díjakat*.

Egy év mérlege

Kaposvári vállalkozók

Alig egy esztendő telt el, amióta életbe léptek azok a jogszabályok, amelyek tág teret nyújtanak az új gazdálkodási formák elterjedéséhez. Milyenek az elmúlt esztendő tapasztalatai Kaposváron, milyen vállalkozási formák jöttek létre — erről kérdeztük a városi tanács termelési és ellátásfelügyeleti osztályának vezetőjét, dr. Füzi Istvánt.

— A széles körű érdeklődés eredményeként Kaposvárott egy leányvállalat, egy kisszövetkezet, 25 önálló és 24 vállalati-gazdasági munkaközösség jött létre. A leányvállalat, a *Somogy megyei Állami Építőipari Vállalat* keretében működik. Februárban alakult meg tizenöt taggal az *Agrotechnika* kisszövetkezet; mezőgazdasági kisgépek javítását és az ehhez kapcsolódó alkatrészek gyártását tűzték ki célul. Induláskor a taglétszám csak a minimumot érte el. Jelenleg 22 fővel dolgoznak, és szerintünk igen magas a nem fizikai állomány aránya (6). Bérezésük is meghaladja az egyéb szövetkezetek hasonló munkakörben dolgozóiét. Elég tág határokon belül szabták meg a végezhető munkákat. Az előzetes piackutatás alapján kezdték meg tevékenységüket, de aztán nem minden alakult a tervek szerint. Az elmúlt tíz hónap alatt — nagy nehézségek árán — teljesítették az árbevételi előirányzatokat.

Az Agrotechnika tapasztalatai

Tapasztalataik szerint a munkájukat igénybe vevő vállalatok félnek, hogy az új gazdasági forma *nem ad kellő biztosítékot* rendeléseik teljesítésére. A még ki nem forrott adminisztratív előírások jelentősen nehezítik munkájukat. Mivel a szövetkezet indulása óta *tőkeszegény*, így az alkatrész-, illetve szerszámigényes munkákat sokszor nem tudják elvállalni.

— Hogyan működnek a gazdasági munkaközösségek?

— A „legnagyobb érdeklődést kiváltó vállalkozási forma a gazdasági munkaközösség. A megyében megalakult munkaközösségeknek mintegy fele Kaposvárott működik. Sok olyan tevékenységre társultak az állampolgárok, amelyet egyébként magánszemély nem végezhetett (például: piackutatás, energiatakarékos módszerek kidolgozása stb.). *Közvetlen* fogyasztási szolgáltatást kevesen vállalnak. Akadnak olyan területek, mint például a lakásfelújítás, -karbantartás, melyekre létezik lakossági igény, de vállalkozó alig akadt. A munkaközösségek jellemzője, hogy azokban többségükben *magas iskolai végzettségű, jól kvalifikált szakemberek* vesznek részt. Kiemelkedően magas *a munkaviszony mellett* tevékenykedők aránya. A magas tőkeigényű, elsősorban árutermelő munkaközösségek csak kis számban jöttek létre. A megalakult munkaközösségek nagy része biztos megrendelők és piaci felvevőhely *nélkül* kezdte meg tevékenységét. Ennek egyik okát abban látjuk, hogy csekély volt a propaganda.

— Miként szorgalmazták a vállalatok a gazdasági munkaközösségek létrehozását?

— A vállalati gazdasági munkaközösségek többsége csak az elmúlt 2—3 hónapban alakult meg. Úgy érezzük, hogy a vállalatok sokszor nem ismerik fel saját érdekeiket és csak félve — sok megkötést alkalmazva —, rendszerint a dolgozók szorgalmazására járulnak hozzá a munkaközösségek megalapításához. Volt olyan vállalat, ahol előírták, *hogy a bevétel hány százalékát kell leadni. Ez természetesen szabálytalan, és az ilyen szerződéseket nem hagytuk jóvá.* Másutt nem szívesen fogadták, hogy a vállalat eszközeit használják fel. Nyilván gondot jelentett e munkaközösségek *felügyelete* is. A vállalati munkaközösségek általában az anyavállalat által megszabott, szűk kapacitású tevékenységek végzésére jöttek létre. Valamennyi árutermeléssel, vagy alkatrészgyártással foglalkozik (kivéve a Volán Dieselesítő GM). A vállalatok és a munkaközösségek közötti szerződésekben a vállalatok többségükben kikötötték, hogy csak adott típusú termékre tartanak igényt, *és azt csak a vállalatnak értékesíthetik.*

Nincs főkönyv

— Az adminisztratív előírásokat mennyire tudják betartani a munkaközösségek?

— Gondot okoz, hogy a hatósági jóváhagyással megalakult munkaközösségek a gyakorlatban nem kezdhették meg tevékenységüket *a cégbírósági bejegyzés megtörténtéig*, s az OTP-egyszámlamegnyitásnak is ezt tűzték ki feltételül. A cégbírósági bejegyzésről a tanácsot — mint jóváhagyó hatóságot — *nem* tájékoztatják hivatalosan, legfeljebb a munkaközösségektől kapunk erről információt. A hatósági jóváhagyás és a cégbírósági bejegyzés között gyakran *több hét, sőt hónap* is eltelik.

— A tapasztalatok alapján úgy látjuk, a munkaközösségeknek problémát okoz, hogy a társadalombiztosítási járulék és a jövedelemadó fizetési kötelezettség teljesítésének módja még nincs teljesen rendezve. Szinte kivétel nélkül nehézséget jelent *a könyvvezetési* kötelezettség teljesítése szakértelem és az előírt naplófőkönyv hiányában. Gondot jelent a munkaközösségek részére a tehergépkocsi üzemben tartása, mivel az idevonatkozó KPM-jogszabályok szerint jelenleg csak mint kisiparosok tarthatják üzemben a gépkocsit, pedig ebből külön bevételük nem származik.

— A gazdasági munkaközösségek szorgalmazzák *egy érdekképviseleti szerv* létrehozatalát, amely segítséget nyújtana a jogszabályok ismertetésében, az anyagbeszerzés szervezésében, tevékenységük propagálásában és áraik kialakításában. Egy-egy kis tétel beszerzése például nem könnyű egy munkaközösségnek, ugyanakkor a nagybani beszerzés egyrészt kedvezőbb árat, másrészt nagyobb biztonságot nyújthat. Segíthetné az ilyen szervezet az új vállalkozások létrehozását is.

Jobb tájékozódást

— Tervezzük a munkaközösségek közös képviselőinek rendszeres tájékoztatását — egy gazdasági munkaközösségi klub formájában. Tovább keressük a lehetőségeket, miként lehetne a munkaközösségeket a jelenleginél jobban *összefogni*. Ugyanakkor folyamatosan közzétesszük a hiányszakmák és a kielégítetlen szolgáltatások körét, s bízunk benne, hogy minél többen hoznak létre kisvállalkozásokat e téren is, s így sikerül majd javítani a szolgáltatásokat és bővíteni a háttéripar árutermelését.

B. Mezei Éva

Acéledény – teflonnal

Korszerű, szép edények gyártását kezdték meg a *Bonyhádi Zománcárugyárban*. Az újdonságok sorába tartoznak a kemény teflonbevonatú *acél* főzőedények, amelyek az *amerikai Du-Pont* céggel kötött szerződés alapján készülnek. Nálunk eddig csak teflonbevonatú alumínium edényekkel találkozhattak a vásárlók. A teflon párolló- és szeletsütő tálakból ez évben *háromszázezer* hagyja el a gyárat.

Magyar–szovjet kormányközi bizottság ülése

Új forrásokat is keresnünk kell

(Folytatás az 1. oldalról)

zottságai és kormányaink fogalmaztak meg országaink, népeink számára.

— Ebben az időszakban mindnyájunk számára teljesen világossá vált — ezt eddig is tudtuk és munkánknak eddig is ez volt vezérlő elve —, hogy erősítenünk kell kapcsolatainkat, együttműködésünket, minden területen tartalmasabbá és eredményesebbé kell tennünk azt mindkét ország érdekében. Azok a körülmények, amelyek között ma a világban dolgozunk és amelyeket a Szovjetunióval és a szocialista országokkal szemben az imperializmus erősödő agresszivitása, szélesedő támadása jellemez — kiemelt feladattá teszik számunkra az együttműködés erősítését. Nemcsak a nemzetközi viszonyok és feltételek azok, amelyek aláhúzzák munkánk fontosságát, hanem azok a rendkívül jelentős, széles és a korábbiaknál is sok vonatkozásban bonyolultabb feladatok is, amelyeket ebben az ötéves tervben meg kell oldanunk, és amelyek megoldására fel kell készülnünk a jelenlegi ötéves tervidőszakot követő időre is.

— Kapcsolataink igen széles körűek és a gazdasági élet minden területére kiterjednek. Mégsem mondhatjuk azt, hogy nincsenek új lehetőségek — s nemcsak olyanok, mint eddig, amelyek során meglevő kapcsolatainkat bővítettük ki. *Új forrásokat és új lehetőségeket is kell keresnünk, olyanokat,* amilyeneket eddig nem alkalmaztunk az együttműködésben, mert ezek nemcsak egyszerűen növelik gazdasági kapcsolataink volumenét, hanem *új forrásokat is tárnak fel mindkettőnk számára a gazdaság fejlesztésére.* Ennek egyik lényeges elemét látjuk a Szovjetunió köztársaságai és a Magyar Népköztársaság közötti közös gazdasági kapcsolatok megteremtésében — mondotta a többi között Marjai József.

A kormányközi együttműködési bizottság ülésszaka csütörtökig tart Tbilisziben.

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: 1982. JANUÁR 26-TÓL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6488,45	6494,94	6501,43
Ausztrál dollár	3850,36	3854,21	3858,06
Belga frank	87,75	87,84	87,93
Dán korona	457,22	457,68	458,14
Francia frank	587,85	588,44	589,03
Hollandi forint	1364,02	1365,39	1366,76
Japán yen (1000)	152,90	153,05	153,20
Kanadai dollár	2880,44	2883,32	2886,20
Kuvaiti dinár	12123,81	12135,95	12148,09
Norvég korona	588,96	589,55	590,14
NSZK-márka	1494,14	1495,64	1497,14
Olasz líra (1000)	27,91	27,94	27,97
Osztrák schilling	213,15	213,36	213,57
Portugál escudo	51,55	51,60	51,65
Spanyol peseta	34,75	34,78	34,81
Svájci frank	1850,30	1852,15	1854,00
Svéd korona	610,34	610,95	611,56
Tr és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA-dollár	3439,53	3442,97	3446,41

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: 1982. JANUÁR 26-TÓL

Pénznem	vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam 100 egységre, forintban	Eladási forintban
Angol font	50	6300,09	6689,79
Ausztrál dollár	50	3738,58	3969,84
Belga frank	5000	85,20	90,48
Dán korona	1000	443,95	471,41
Finn márka	100	760,87	807,93
Francia frank	500	570,79	606,09
Görög drachma	500	54,71	58,09
Hollandi forint	1000	1324,43	1406,35
Japán yen (1000)	10 000	148,46	157,64
Jugoszláv dinár	1000	76,00	80,70
Kanadai dollár	100	2796,82	2969,82
Kuvaiti dinár	10	11771,87	12500,03
Norvég korona	1000	571,86	607,24
NSZK-márka	1000	1450,77	1540,51
Olasz líra (1000)	50 000	27,10	28,78
Osztrák schilling	1000	206,96	219,76
Portugál escudo	5000	50,05	53,15
Spanyol peseta	5000	33,74	35,82
Svájci frank	1000	1796,59	1907,71
Svéd korona	100	592,62	629,28
Török líra	1000	25,25	26,81
USA-dollár	100	3339,68	3546,26

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1981. DECEMBER 29-I KÖZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Egy hét a világgazdaságban

Aranyárzuhanás

A páncélszekrényben a tömbök nem kamatoznak — A reagani gazdaságpolitika mérlege

Az elmúlt héten több mint két év után ismét 370 dollár alá esett az arany ára. Reagan elnök és csapata hatalomra kerülése egyéves évfordulójának előestéjén meglehetősen *kedvezőtlen* adatok láttak napvilágot az amerikai gazdaság helyzetéről. A hét folyamán *nem jártak sikerrel* azok a washingtoni próbálkozások, amelyek célja Nyugat-Európa felsorakoztatása a Szovjetunió ellen irányuló újabb amerikai gazdasági szankciók mögé.

A reakciók és hatásai

A londoni és a zürichi tőzsdén az év elejétől *folyamatosan esik az arany ára.* A sárga fém ára unciánként (egy uncia 31,1 grammal egyenlő) az elmúlt hét során 370 dollár körül mozgott, s meglehetősen lanyha volt iránta a kereslet. Érdekes jelenség, hogy egy esztendő leforgása alatt 200 dollárral csökkent az arany jegyzése, 1981 elején ugyanis egy uncia ára még 600 dollár volt, decemberben pedig a jegyzés 400 dolláron állt.

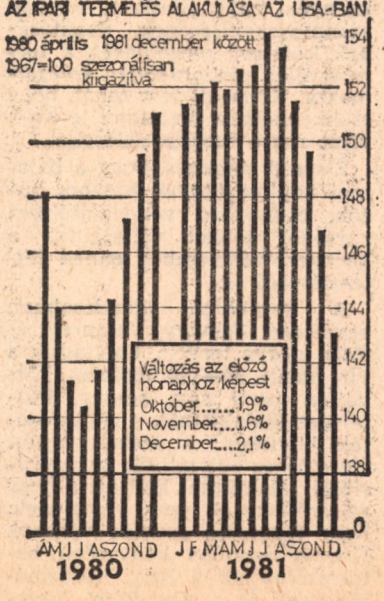
Aranypiaci szakértők véleménye szerint 1981-ben *jelentős változás következett be* az arany „magatartásában". Míg a korábbi években az arany ára meglehetősen *élesen reagált* a napi politikai és gazdasági eseményekre, tavaly a kedvező, vagy a kedvezőtlen hírek alig befolyásolták a jegyzést. Minden jel arra utal, hogy az évtizedforduló „aranyőrülete" már a múlté, s nem kizárt, hogy *1982-ben 350 dollár körül fog megállapodni az arany ára.* Továbbra is egyértelmű, hogy az amerikai kamatpolitika *jelentős hatással van az arany iránti keresletre.* A magas kamatlábak ugyanis a befektetőket arra ösztönzik, hogy pénzeiket ne aranyba fektessék, hanem dollárban kamatoztassák. A *páncélszekrényekben lapuló aranytömbök nem kamatoznak,* az USA-ban hitel formájában kikölcsönzött dollárok viszont igen, mégpedig nem is rosszul, *15 százalék felett.* Ezért a spekulációval foglalkozó aranytulajdonosok aranykészleteik egy részének eladásával igyekeznek dollárhoz jutni.

Az arany iránti kereslet lanyhaságát az is fokozza, hogy az amerikai központi bank a forgalomba kerülő pénz mennyiségének növekedése miatt *szigorítani kényszerül hitelpolitikáját.* Ez pedig a hitelek árának — vagyis a kamatnak — további növekedését vonja maga után, tehát a dollárbefektetések még kifizetődőbbek lesznek.

Csak illúzió maradt

A kamatpolitika fontos része a reagani gazdaságpolitikának, amely egy esztendővel ezelőtt került bevezetésre. A múlt héten az Egyesült Államokban és szerte a világon megvonták Reagan elnök működése első évének gazdasági mérlegét. A számvetés *nem sok örömet okozott az amerikaiaknak, mert a nagy csinadrattával beígért kedvező változások többségében elmaradtak.* Az amerikai elnök és gazdasági szakemberei egy esztendeje olyan gazdaságpolitikát ígértek az országnak, amely „fényes jövőt biztosít Amerikának". A meghirdetett program egyelőre *nem valósítható meg,* hiába került sor adócsökkentésre, a katonai kiadások egyidejű emelése a költségvetési deficit lefaragására tett intézkedésekkel nem hozta meg a várt eredményeket. A kínálat ösztönzésén alapuló gazdaságpolitika a növekedés és a termelékenység *gyors fellendítését,* az infláció visszaszorítását ígérte. A monetarista gazdaságpolitika meglehetősen újszerű az amerikai gazdaság számára, s ma már mind kevesebben bíznak a „nagy kísérlet" sikerében. A munkanélküliek száma 9,5 millióra emelkedett, vagyis a munkaképes lakosság 8,9 százaléka állástalan.

Eredménynek tekinthető, hogy *az inflációt sikerült egy számjegyűvé leszorítani,* tavaly a pénzromlás értéke 9 százalék volt. A kormányzat ígéretet tett a költségvetési hiány fokozatos visszaszorítására, mégis a folyó pénzügyi évben a deficit — a költségvetési kiadások, elsősorban a szociális kiadások jókora lefaragása ellenére is — megközelíti a 110 milliárd dollárt. Ez vaskos *növekedést* jelent a tervezett *csökkentéshez képest.* Talán a költségvetési politika sikertelensége jelenti a legfájóbb kudarcot a sikeresnek nem minősíthető *„reaganomics"* számára. (Ezzel a kifejezéssel vonult be a gazdaságtörténetbe a Reagan fémjelezte új amerikai gazdaságpolitika.) Gazdasági bűvészmutatványokra Reaganék sem képesek.

Bumeránghatással

Nem kis fejtörtést okoz a gazdaságpolitikusok számára a hogyan tovább kérdése. Az ellenzék egyre élesebben *támadja a* reaganomicsot, az elnök viszont már nehezen visszakozhat, hiszen népszerűsége forog kockán. Ezekben a napokban Washingtonban *lázasan dolgoznak* az új költségvetési év pénzügyi részletein, s a gazdaságpolitikusok igyekeznek olyan kompromisszumot találni, amely ugyan nem jelenti a meghirdetett elvek és gyógymódok feladását, de egyúttal megélénkítheti a betegeskedő gazdaságot.

A nyugatnémet Die Zeit című lap éppen az USA belső gazdasági problémáival magyarázza, hogy Reagan elnök *a lengyelországi szükségállapot ürügyén ismét a gazdasági szankciók kétélű fegyveréhez nyúlt a Szovjetunióval szemben. Tény, hogy az amerikai vezetés minden eszközt igyekszik megragadni nyugat-európai szövetségesei „jobb belátásra" bírására, az újabb embargós intézkedések követelésére.* (Ismeretes, hogy Reagan döntése értelmében tovább korlátozzák a Szovjetunióba irányuló korszerű technika exportját, elhalasztották az új gabonaegyezményről szóló tárgyalásokat, megtiltották a kőolaj- és földgázberendezések eladását.) Ha már nem sikerült megakadályozni a földgázcső-ügyletet, akkor most jött el a nyugati egység megteremtésének ideje — hangoztatják a Fehér Házban.

Kontinensünk nyugati felének országai azonban *újfent nem csatlakoznak az amerikai gazdasági szankciókhoz.* Nem csatlakoznak, mert jólfelfogott gazdasági érdekük a *kapcsolatok bővítése a Szovjetunióval és a többi szocialista állammal.*

A londoni Financial Times adatai szerint Reagan szankciói *csak jelképesek* hatásukban, hiszen a carteri embargó következtében a két nagyhatalom kereskedelme amúgy is jelentősen visszaesett. Ezzel szemben ugyanebben az évben a Közös Piac tagországai *21 százalékkal növelték kivitelüket* a Szovjetunióba, importjuk pedig *32 százalékkal emelkedett.* Így egyértelmű, hogy a kelet—nyugati kereskedelem nem az amerikai szovjet, hanem a nyugat-európai szovjet kereskedelem függvénye. Ily módon — állapítja meg a tekintélyes gazdasági szaklap —, ha az USA a kelet—nyugati kereskedelem visszafogását szorgalmazza, akkor azt *nem teheti meg a nyugat-erópai országok hozzájárulása nélkül.*

Márpedig a nyugat-európai államok nem csatlakoznak az amerikai intézkedésekhez. Ismét a Die Zeitet idézzük: az embargós döntések következtében más a várható nyugati veszteségek nagyságrendje. Mert az amerikai „Caterpillar 180, a General Electric pedig 385 millió márka értékben kapott megrendelést, a nyugat-európaiak viszont a szovjet gázon kívül elveszíthetnek 10 milliárd márka értékű megrendelést." A francia Les Echos című gazdasági lap már egyenesen a szankciók bumeráng-hatásáról ír, rámutatva, hogy a gabonaembargó is elsősorban *az amerikai farmereket és az adófizetőket sújtotta.*

A Szovjetuniót — akárcsak a carteri gabonaembargó — *nem érintik lényegesen az amerikai szankciók,* az Egyesült Államokból rendelt berendezéseket más országokból is be tudja szerezni. Az viszont tény: Washington látványos politikai és gazdasági manőverei nem tesznek jót a kelet—nyugati gazdasági kapcsolatoknak, amelyekből az amerikaiak mindinkább önmagukat is kizárják.

Gonda György—Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

És a többi fém...

Az új év első heteiben a világ fontosabb érték- és árutőzsdéin a következő ártendenciák alakultak ki az arany mellett:

Némileg gyengült az ezüst jegyzése is, 1—2 százalékkal esett a réz és a higany ára is. Az ólom és az ólomhulladék jegyzése eléggé ingadozó volt az elmúlt hetekben. Az ólom csütörtökön 355 fontba került tonnánként. Az ón jegyzése spekulációs felvásárlások következtében még mindig magas, és a héten már 8600 font fölé szökött az ára. Kissé emelkednek a nikkel- és bizmutárak is.

A búza, lenmag jegyzése gyengült. Erősödött viszont a zabé, árpáé és a repcemagé. A szójabab és a szójadara ára 5—5 százalékkal magasabb a chicagói tőzsdén. A New York-i tőzsdén a cukor 5—6 százalékkal magasabban jegyzett január 1-i árához viszonyítva. Ára most 13 cent körül ingadozik libránként (1 kiló=2,204 libra). A londoni tőzsdén a kávé jegyzése 2 százalékkal alacsonyabb, a kakaóé 3—4 százalékkal magasabb lett ez idő alatt. Több mint 10 százalékkal emelkedett a zsír ára a chicagói tőzsdén.

Miniszteri tájékoztató

Intézkedések a Balaton védelmében

A balatoni üdülőkörzet fejlesztéséről és rendezéséről, a tó vízgazdálkodásáról, fejlesztési programjának végrehajtásáról és az ellenőrzésről korábban hozott minisztertanácsi határozatok teljesítését és a további feladatokat tekintette át a napokban a kormány, s meghatározta a további tennivalókat. Erről a munkáról tartott sajtótájékoztatót hétfőn a Parlamentben *Ábrahám Kálmán* építésügyi és városfejlesztési miniszter, és szakterületük szerint kiegészítették az ismertetést az érintett főhatóságok.

Az előrelépésben abból a felfogásból kell kiindulni, hogy a Balatont és a környezetét érintő valamennyi kérdés megoldása nem csupán egy-egy mérnöki vagy vízgazdálkodási, hanem az összes tennivalónak irányt mutató ökológiai feladat. Elsőrendű kérdés a vízminőség megóvása. A kormány a korábban tervezettnél nagyobb összegeket biztosít a szükséges munkákhoz, s a legfontosabb céloknak megfelelően, átcsoportosítják a balatoni fejlesztés anyagi erőforrásait is.

Az Országos Környezetvédelmi Tanács tudományos albizottságának számos újszerű megállapítása alapján a kormány intézkedésére ki kell dolgozni az egész Balaton és vízrendszerének vízminőségét javító lépéseknek hosszú távú, 1990-ig szóló tudományos koncepcióját. Erre alapozva az ÉVM ez év szeptemberig a kormány elé terjeszti a balatoni üdülőterület fejlesztésének korszerűsített középtávú intézkedési programját, 1983-ig pedig kidolgozza az ezredfordulóig terjedő hosszú távú fejlesztési programot.

Ezek az intézkedések a szemléletváltással együtt *kimozdítják a holtpontról* a Balaton és környezete védelmének ügyét, ám hatásuk nem érezhető egyik napról a másikra. Hosszú távú feladat, amely nemcsak az érdekelt minisztériumok, országos főhatóságok és társadalmi szervezetek együttműködésének javítását igényli, hanem feltételezi a lakosság közreműködését, a széles körű társadalmi összefogást is.

Az erők koncentrálásának jegyében a vízgazdálkodás a fejlesztés anyagi erőforrásait a *keszthelyi-* és a *szigligeti öböl* környékén, a *Zala* vízgyűjtőjére fordítja. Az új intézkedések szerint megkezdték a tó *kis-balatoni* védőműveinek második ütemű fejlesztését célzó tervek kidolgozását. A Balaton környékén most elsősorban a szennyvízelvezetés, -kezelés és -tisztítás beruházásait szorgalmazzák.

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium a Balaton környéki nagy állattartó telepek szennyvízkezelésének, tisztításának korszerű megoldását, a termőterület meliorációját szorgalmazza. Központi terv tehát, hogy csökkentsék a Balatont terhelő, vizét rontó szennyeződéseket.

Ésszerű törekvés, hogy a balatoni üdülőterületből hasznot húzók, elsősorban vendéglátóipari egységek többet vállaljanak a környezetvédelemből, ennek fejlesztéséből is.

A korábbinál gondosabban egyeztetik *Somogy, Veszprém* és *Zala* megye terveit. Folytatják a víz menti 30—150 méteres közvetlen parti sáv, sétány, közterület kialakítását, a zöldövezetek bővítését, a szemétgyűjtés, -tárolás és -elszállítás korszerűsítését. Számítani kell arra, hogy az erőforrások nem végtelenek, csak fokozatos javulás várható. Ütemét azonban kedvezően befolyásolhatják a helyi kezdeményezések és a társadalmi összefogás.

Majtényi Erik temetése

Hétfőn Bukarestben, a központi temetőben nagy részvéttel búcsúztatták az 59 éves korában elhunyt *Majtényi Erik* írót, költőt, műfordítót és újságírót, a romániai magyar irodalmi élet jeles személyiségét.

Haláláról a Romániai Írók Szövetsége gyászjelentést adott ki, s ebben méltatta az elhunyt érdemeit. Bibliográfiák szerint az egyik legtermékenyebb romániai magyar író távozott az élők sorából, aki életének utolsó pillanatáig szolgálta a testvériség ügyét. Alkotó munkásságát román Állami-díjjal és több más kitüntetéssel ismerték el.

Temetésén jelen volt *Fazekas János* miniszterelnök-helyettes, az RKP KB Politikai Végrehajtó Bizottságának tagja, *Gere Mihály*, az RKP KB Politikai Végrehajtó Bizottságának póttagja, a Magyar Nemzetiségű Dolgozók Országos Tanácsának elnöke, *Dumitru Radu Popescu*, a Romániai Írók Szövetségének elnöke. A Magyar Írók Szövetségének küldöttségét *Pomogáts Béla* irodalomkritikus vezette.

Az idegenforgalmi tanács ülése

Fellendülőben a hétvégi turizmus

Idegenforgalmunk tavaly 220 millió dollár devizabevételt hozott, ezenkívül plusz 70 millió dollárt eredményezett a személyszállítás. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen közlekedésfejlesztési elképzelések vannak a közeljövőre. Tegnap az Országos Idegenforgalmi Tanács — *dr. Sághy Vilmos* belkereskedelmi miniszter, az OIT elnöke vezetésével — ülést tartott a Fórum Hotelben, ahol *Onozó György*, a KPM miniszterhelyettese beszámolt az idegenforgalmat szolgáló közlekedési helyzetről.

Elmondta, hogy a közlekedés *kielégítette* a turizmus növekedésével járó igényeket, azonban tovább kell javítani a szolgáltatások minőségét. Az adatok szerint legtöbben *személygépkocsival* utaznak, elég jelentős a vasúton közlekedők száma, míg kevesen választják a repülőt vagy a hajót. Igencsak *visszaesett az autóbuszforgalom*. Például a Volán 1980-ban a KGST-országokba 26, ezen kívül még 18 vonalra indított menetrendszerű járatot; a férőhelyek kihasználása azonban nem volt megfelelő — az átlag 35,2 százalék — tehát ráfizetéses.

Lényeges fejlődés tapasztalható a MÁV vonalain. Hazánkban naponta 28 nemzetközi expresszvonat közlekedik, átszállás nélkül elérhetők Európa legfontosabb nagyvárosai, van már helyesbítő központ, amely csatlakozik a számítógépes frankfurti központhoz, így *tíz nyugat-európai vasút bármely nemzetközi vonatára lehet helyet vagy hálófülkét foglalni.* De még mindig gyakori a panasz, hogy a vonatok *késnek és nem tisztán.*

Feltehetően a hatodik ötéves tervidőszakban is *főszerep jut a személygépkocsis turizmusnak*, bár a benzinárak miatt valószínűleg többen jelentkeznek szervezett utakra. Növekszik a légi közlekedés szerepe is. A MALÉV a csoportos turizmust részcharter tarifákkal segíti elő: 1990-re a Ferihegyi repülőtér utasforgalma várhatóan eléri a négymilliót. Rekonstrukciók várhatók a határra igyekvő vonatjáratokon.

Az ötnapos munkahét bevezetésével várhatóan fellendül a hétvégi utasforgalom. Az ülésen jóváhagyták az OIT ezévi munkatervét, ebből is kitűnt, hogy az idegenforgalom irányítói *központi kérdésként* kezelik *a szabad hétvégek* gazdagabb programkínálatát.

Cs. Gy.

KÖZÉLET-DIPLOMÁCIA

Losonczi Pál és Lázár György üdvözlő távirata

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke táviratban üdvözölte *Nilam Szandzsiva Reddi* köztársasági elnököt, India nemzeti ünnepe, a köztársaság napja alkalmából. *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke *Indira Gandhi* miniszterelnökhöz intézett üdvözlő táviratot.

Losonczi Pál üdvözlő távirata

Ausztrália nemzeti ünnepe alkalmából *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke táviratban fejezte ki jókívánságait *Sir Zelman Cowen* főkormányzónak.

Mongol igazságügyi küldöttség Budapesten

Hétfőn küldöttség élén hivatalos, baráti látogatásra Budapestre érkezett *Bjaragijn Csimid*, a Mongol Népköztársaság igazságügy-minisztere *dr. Markója Imre* igazságügy-miniszter meghívására. A delegáció tanulmányozni fogja jogi életünket, az igazságszolgáltatás munkáját és tárgyalásokat folytat a mongol—magyar jogi és igazságügyi kapcsolatok fejlesztésének lehetőségeiről.

A miniszterek foglalkoznak a szocialista országok igazságügyminiszterei soron következő, ulánbátori értekezletének előkészítésével is. A küldöttség fogadásán, a Ferihegyi repülőtéren jelen volt *Badamtarin Baldo*, a Mongol Népköztársaság budapesti nagykövete.

Kitüntetés

Az Elnöki Tanács *dr. Ölvedi Ignác* nyugállományú ezredesnek 60. születésnapja alkalmából a Magyar Partizán Szövetségben végzett társadalmi munkája elismeréseként a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta.

A kitüntetést *Ispánovits Márton*, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége főtitkára adta át.

Fiatal közgazdászok találkozója

Salgótarjánban hétfőn megkezdődött *a fiatal közgazdászok harmadik országos találkozója*, amelyet a Magyar Közdasági Társaság ifjúsági bizottsága és a KISZ Központi Bizottságának értelmiségi fiatalok tanácsa rendezett.

A plenáris ülésen *Pulai Miklós*, az Országos Tervhivatal elnökhelyettese előadásában rámutatott: *gyorsabb előrehaladásunk csak úgy lehetséges, ha a világgazdasági változásokhoz igazodva javítani tudjuk a gazdaság működését.*

A mostani találkozón újjáalakult a Magyar Közgazdasági Társaság ifjúsági bizottsága, amelynek elnökévé *Gubcsi Lajost* választották.

Vasi újdonságok

Kenhető teakolbász

Néhány napja a korábbinál jobb minőségben készül a *Vas megyei Húsipari Vállalat* kedvelt szárazkolbásza, a *vasi paprikás*. A húsüzemben ugyanis új gép kezdte meg a munkát, amellyel óránként öt és fél mázsa kolbászt készítenek.

A vasi paprikás a gyulaihoz hasonló szárazkolbász, speciális, csak a környéken szokásos ízesítéssel; a vállalat ötven mázsát szállít naponta az üzletekbe. Az új gép által töltött kolbász tömörebb, szebb vágásfelületű szaknyelven *mozaikosabb* bármely hentesmester munkájánál.

Az új töltőgép olyan jól mutatkozott be, hogy a vállalat a közeljövőben két újabbat vásárol e típusból, és segítségükkel új termék kerül majd piacra Szombathelyről: a *kenhető teakolbász*. Az év második felében üzletekbe kerülő húsáru ára a tervek szerint 70 forint lesz kilónként.

Magyar—szovjet árucsere-forgalmi jegyzőkönyvet írtak alá

Veress Péter magyar, valamint *Nyikolaj Patolicsev* szovjet külkereskedelmi miniszter hétfőn Moszkvában ünnepélyes keretek között aláírta *az 1982. évi magyar—szovjet árucsere-forgalmi jegyzőkönyvet.* A jegyzőkönyv előirányzata szerint 1982-ben a Szovjetunió és Magyarország árucsere-forgalmának volumene az előző évhez képest növekszik és 6,8 milliárd rubelt tesz ki.

A kiadott sajtóközlemény szerint a jegyzőkönyv figyelembe veszi a két ország között az 1981—85. évekre szóló árucsere-forgalmi és fizetési megállapodásban, valamint más gazdasági egyezményekben foglalt kötelezettségeket, és *megerősíti az együttműködés további elmélyítését*, valamint a KGST-tagországok közötti integráció fejlesztését célzó komplex program teljesítése során eddig elért eredményeket.

A jegyzőkönyv előkészítésénél a két küldöttség az SZKP XXVI. kongresszusának, valamint az MSZMP XI. kongresszusának határozataiból, *Leonyid Brezsnyev* és *Kádár János* 1981 júliusában, valamint *Nyikolaj Tyihonov* és *Lázár György* 1981 decemberében megtartott találkozóinak eredményeiből indultak ki — hangoztatja az aláírásról kiadott közlemény. 1982-ben a gyártásszakosítás és kooperáció további kiszélesítésének alapján előirányozták a modern géptípusok, berendezések és műszerek kölcsönös szállításának növelését, ami jelentős mértékben elősegíti a két ország ipari ágazatainak műszaki fejlődését.

A Szovjetunió 1982-ben fémforgácsoló gépeket, bányászati berendezéseket, elektronikai számítástechnikát, útépítő gépeket, traktorokat és tehergépkocsikat szállít. A Magyar Népköztársaság ugyanúgy, mint eddig, a szovjet szállításokból elégíti ki igényeinek nagy részét alapvető fűtő- és nyersanyagokból, ideértve a kőolajat, a földgázt, a villamos energiát, vasércet és fatermékeket.

A Szovjetunió Magyarországról származó importjában jelentős helyet foglalnak el a hírközlő berendezések, az elektronikus számítógépek, élelmiszeripari és vegyipari berendezések, autóbuszok, a kikötői és úszódaruk.

Erre az évre az ipari és a közszükségleti cikkek szállításának növelését irányozták elő.

A közlemény aláhúzza, hogy az aláírt okmány szilárd alapot biztosít a két ország közötti kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok további tervszerű fejlesztéséhez és a kölcsönös érdekek elismerésének újabb bizonyítéka.

A jegyzőkönyv aláírását követően Veress Péter a magyar sajtó képviselőinek elmondotta: a magyar—szovjet kapcsolatok politikai és gazdasági erejét, a jó együttműködést, a két gazdaság teljesítőképességét tükrözi, hogy a világgazdasági helyzet nehézségei közepette is *a tervezettnek megfelelően* alakult az 1981-es forgalom. Hozzáfűzte: a jelenlegi körülményeket figyelembe véve jelentős tény, hogy az idei évre is a kapcsolatok fejlődését biztosító, a két ország igényeit kielégítő megállapodást sikerült létrehozni.

A mostani jegyzőkönyv hozzájárulás a tervcélok megvalósításához — mondotta a külkereskedelmi miniszter.

A most rögzített árucsere tételeit, szerkezetét sorra véve, a miniszter megemlítette: szovjet kollégája, Nyikolaj Patolicsev a tárgyalások során *elismeréssel nyilatkozott* a magyar külkereskedelemről. Hangsúlyozta: a magyar partner a Szovjetunió számára fontos termékek döntő részét *időben és jó minőségben* szállította.

Faluvégi Lajos Havannában

Kédden nyílik meg a kubai fővárosban a KGST tervezési, együttműködési bizottságának XXVII. ülészaka. A tanácskozáson a KGST-tagországok, valamint Jugoszlávia és megfigyelői státusban a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság képviselői vesznek részt. Áttekintik az 1986—1990-es időszakra szóló tervkoordináció előkészületeit, valamint a különböző célprogramokkal összefüggő munkák eredményeit. Az ülésszakon a tagországok küldöttségeit a tervhivatalok elnökei vezetik.

A magyar küldöttség, amelyet *Faluvégi Lajos* miniszterelnök-helyettes, az Országos Tervhivatal elnöke vezet, vasárnap érkezett meg Havannába. A vendégeket *Humberto Pérez*, a kubai központi tervezési tanács elnöke fogadta. A nemzeti delegációk mellett a kubai fővárosban tartózkodik a KGST Nemzetközi Beruházási Bankjának küldöttsége is.

Munkásőr-egységgyűlések

Vasárnap is több munkásőr-egységgyűlésen emlékeztek meg a testület megalakulásának negyedszázados évfordulójáról. *Hajdúböszörményben*, a *Rózsa Ferenc* önálló századnál *Karakas László*, az MSZMP Központi Bizottságának osztályvezetője; *Pécsett*, a *Mecseki Szénbányák Steinmetz Miklós* zászlóaljnál *Borbély Sándor*, a munkásőrség országos parancsnoka; *Nagybátonyban*, a *Kakuk József* nevét viselő *salgótarjáni* zászlóaljnál *Jakab Sándor*, a SZOT főtitkárhelyettese szólalt fel az ünnepségen, köszöntötte a munkásőröket, tolmácsolta az MSZMP KB, s a kormány üdvözletét.

*

A munkásőrség megalakulásának 25. évfordulója alkalmából *bélyegsorozatot* bocsát forgalomba a posta. Az egy- és négyforintos bélyegekből álló sorozat *Forgács Miklós* tervei alapján készült. Az egyforintos bélyegen fekvő, fegyvert tartó idős munkásőr fotója látható, a négyforintoson három fegyveres munkásőr alakja jelenik meg.

Kedden, a forgalombahozatal napján elsőnapi bélyegzőt használnak az arra kijelölt postahivatalok.

A mezőgazdasági bizottság ülése

Az országgyűlés mezőgazdasági bizottsága hétfőn a MÉM-ben — *Cselőtei László* elnökletével — megtartotta szokásos év eleji tanácskozását, *a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium*, valamint *az Országos Vízügyi Hivatal* vezetőivel. Értékelték az elmúlt évi együttműködés tapasztalatait, majd *Váncsa Jenő* mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter és *Kovács Antal* államtitkár, az Országos Vízügyi Hivatal elnöke tájékoztatta a képviselőket az agrártermelés és a vízgazdálkodás eredményeiről, s idei feladatairól. Részt vett az ülésen *Cservenka Ferencné*, az országgyűlés alelnöke.

Magyar–szovjet kormányközi bizottság ülése

Új forrásokat is keresnünk kell

(Folytatás az 1. oldalról)

zottságai és kormányaink fogalmaztak meg országaink, népeink számára.

— Ebben az időszakban mindnyájunk számára teljesen világossá vált — ezt eddig is tudtuk és munkánknak eddig is ez volt vezérlő elve —, hogy erősítenünk kell kapcsolatainkat, együttműködésünket, minden területen tartalmasabbá és eredményesebbé kell tennünk azt mindkét ország érdekében. Azok a körülmények, amelyek között ma a világban dolgozunk és amelyeket a Szovjetunióval és a szocialista országokkal szemben az imperializmus erősödő agresszivitása, szélesedő támadása jellemez — kiemelt feladattá teszik számunkra az együttműködés erősítését. Nemcsak a nemzetközi viszonyok és feltételek azok, amelyek aláhúzzák munkánk fontosságát, hanem azok a rendkívül jelentős, széles és a korábbiaknál is sok vonatkozásban bonyolultabb feladatok is, amelyeket ebben az ötéves tervben meg kell oldanunk, és amelyek megoldására fel kell készülnünk a jelenlegi ötéves tervidőszakot követő időre is.

— Kapcsolataink igen széles körűek és a gazdasági élet minden területére kiterjednek. Mégsem mondhatjuk azt, hogy nincsenek új lehetőségek — s nemcsak olyanok, mint eddig, amelyek során meglevő kapcsolatainkat bővítettük ki. *Új forrásokat és új lehetőségeket is kell keresnünk, olyanokat,* amilyeneket eddig nem alkalmaztunk az együttműködésben, mert ezek nemcsak egyszerűen növelik gazdasági kapcsolataink volumenét, hanem *új forrásokat is tárnak fel mindkettőnk számára a gazdaság fejlesztésére.* Ennek egyik lényeges elemét látjuk a Szovjetunió köztársaságai és a Magyar Népköztársaság közötti közös gazdasági kapcsolatok megteremtésében — mondotta a többi között Marjai József.

A kormányközi együttműködési bizottság ülésszaka csütörtökig tart Tbilisziben.

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: 1982. JANUÁR 26-TÓL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6488,45	6494,94	6501,43
Ausztrál dollár	3850,36	3854,21	3858,06
Belga frank	87,75	87,84	87,93
Dán korona	457,22	457,68	458,14
Francia frank	587,85	588,44	589,03
Hollandi forint	1364,02	1365,39	1366,76
Japán yen (1000)	152,90	153,05	153,20
Kanadai dollár	2880,44	2883,32	2886,20
Kuvaiti dinár	12123,81	12135,95	12148,09
Norvég korona	588,96	589,55	590,14
NSZK-márka	1494,14	1495,64	1497,14
Olasz líra (1000)	27,91	27,94	27,97
Osztrák schilling	213,15	213,36	213,57
Portugál escudo	51,55	51,60	51,65
Spanyol peseta	34,75	34,78	34,81
Svájci frank	1850,30	1852,15	1854,00
Svéd korona	610,34	610,95	611,56
Tr és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA-dollár	3439,53	3442,97	3446,41

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: 1982. JANUÁR 26-TÓL

Pénznem	vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam 100 forintban	Eladási egységre,
Angol font	50	6300,09	6689,79
Ausztrál dollár	50	3738,58	3969,84
Belga frank	5000	85,20	90,48
Dán korona	1000	443,95	471,41
Finn márka	100	760,87	807,93
Francia frank	500	570,79	606,09
Görög drachma	500	54,71	58,09
Hollandi forint	1000	1324,43	1406,35
Japán yen (1000)	10 000	148,46	157,64
Jugoszláv dinár	1000	76,00	80,70
Kanadai dollár	100	2796,82	2969,82
Kuvaiti dinár	10	11771,87	12500,03
Norvég korona	1000	571,86	607,24
NSZK-márka	1000	1450,77	1540,51
Olasz líra (1000)	50 000	27,10	28,78
Osztrák schilling	1000	206,96	219,76
Portugál escudo	5000	50,05	53,15
Spanyol peseta	5000	33,74	35,82
Svájci frank	1000	1796,59	1907,71
Svéd korona	100	592,62	629,28
Török líra	1000	25,25	26,81
USA-dollár	100	3339,68	3546,26

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1981. DECEMBER 29-I KÖZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Egy hét a világgazdaságban

Aranyárzuhanás

A páncélszekrényben a tömbök nem kamatoznak — A reagani gazdaságpolitika mérlege

Az elmúlt héten több mint két év után ismét 370 dollár alá esett az arany ára. Reagan elnök és csapata hatalomra kerülése egyéves évfordulójának előestéjén meglehetősen *kedvezőtlen* adatok láttak napvilágot az amerikai gazdaság helyzetéről. A hét folyamán *nem jártak sikerrel* azok a washingtoni próbálkozások, amelyek célja Nyugat-Európa felsorakoztatása a Szovjetunió ellen irányuló újabb amerikai gazdasági szankciók mögé.

A reakciók és hatásai

A londoni és a zürichi tőzsdén az év elejétől *folyamatosan esik az arany ára.* A sárga fém ára unciánként (egy uncia 31,1 grammal egyenlő) az elmúlt hét során 370 dollár körül mozgott, s meglehetősen lanyha volt iránta a kereslet. Érdekes jelenség, hogy egy esztendő leforgása alatt 200 dollárral csökkent az arany jegyzése, 1981 elején ugyanis egy uncia ára még 600 dollár volt, decemberben pedig a jegyzés 400 dolláron állt.

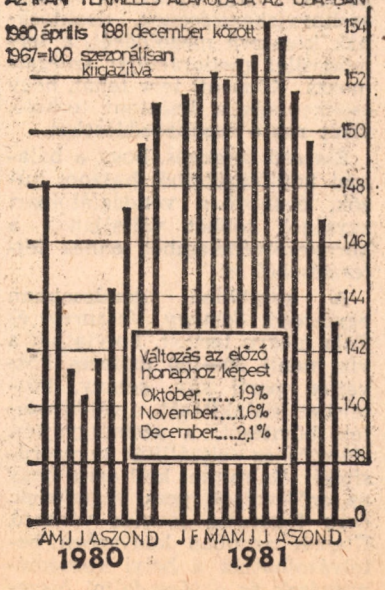
Aranypiaci szakértők véleménye szerint 1981-ben *jelentős változás következett be* az arany „magatartásában". Míg a korábbi években az arany ára meglehetősen *élesen reagált* a napi politikai és gazdasági eseményekre, tavaly a kedvező, vagy a kedvezőtlen hírek alig befolyásolták a jegyzést. Minden jel arra utal, hogy az évtizedforduló „aranyőrülete" már a múlté, s nem kizárt, hogy *1982-ben 350 dollár körül fog megállapodni az arany ára.* Továbbra is egyértelmű, hogy az amerikai kamatpolitika *jelentős hatással van az arany iránti keresletre.* A magas kamatlábak ugyanis a befektetőket arra ösztönzik, hogy pénzeiket ne aranyba fektessék, hanem dollárban kamatoztassák. A *páncélszekrényekben lapuló aranytömbök nem kamatoznak,* az USA-ban hitel formájában kikölcsönzött dollárok viszont igen, mégpedig nem is rosszul, *15 százalék felett.* Ezért a spekulációval foglalkozó aranytulajdonosok aranykészleteik egy részének eladásával igyekeznek dollárhoz jutni.

Az arany iránti kereslet lanyhaságát az is fokozza, hogy az amerikai központi bank a forgalomba kerülő pénz mennyiségének növekedése miatt *szigorítani kényszerül hitelpolitikáját.* Ez pedig a hitelek árának — vagyis a kamatnak — további növekedését vonja maga után, tehát a dollárbefektetések még kifizetődőbbek lesznek.

Csak illúzió maradt

A kamatpolitika fontos része a reagani gazdaságpolitikának, amely egy esztendővel ezelőtt került bevezetésre. A múlt héten az Egyesült Államokban és szerte a világon megvonták Reagan elnök működése első évének gazdasági mérlegét. A számvetés *nem sok örömet okozott az amerikaiaknak, mert a nagy csinadrattával beígért kedvező változások többségében elmaradtak.* Az amerikai elnök és gazdasági szakemberei egy esztendeje olyan gazdaságpolitikát ígértek az országnak, amely „fényes jövőt biztosít Amerikának". A meghirdetett program egyelőre *nem valósítható meg,* hiába került sor adócsökkentésre, a katonai kiadások egyidejű emelése a költségvetési deficit lefaragására tett intézkedésekkel nem hozta meg a várt eredményeket. A kínálat ösztönzésén alapuló gazdaságpolitika a növekedés és a termelékenység *gyors fellendítését,* az infláció visszaszorítását ígérte. A monetarista gazdaságpolitika meglehetősen újszerű az amerikai gazdaság számára, s ma már mind kevesebben bíznak a „nagy kísérlet" sikerében. A munkanélküliek száma 9,5 millióra emelkedett, vagyis a munkaképes lakosság 8,9 százaléka állástalan.

Eredménynek tekinthető, hogy *az inflációt sikerült egy számjegyűvé leszorítani,* tavaly a pénzromlás értéke 9 százalék volt. A kormányzat ígéretet tett a költségvetési hiány fokozatos visszaszorítására, mégis a folyó pénzügyi évben a deficit — a költségvetési kiadások, elsősorban a szociális kiadások jókora lefaragása ellenére is — megközelíti a 110 milliárd dollárt. Ez vaskos *növekedést* jelent a tervezett *csökkentéshez képest.* Talán a költségvetési politika sikertelensége jelenti a legfájóbb kudarcot a sikeresnek nem minősíthető *„reaganomics"* számára. (Ezzel a kifejezéssel vonult be a gazdaságtörténetbe a Reagan fémjelezte új amerikai gazdaságpolitika.) Gazdasági bűvészmutatványokra Reaganék sem képesek.

Bumeránghatással

Nem kis fejtörtést okoz a gazdaságpolitikusok számára a hogyan tovább kérdése. Az ellenzék egyre élesebben *támadja a* reaganomicsot, az elnök viszont már nehezen visszakozhat, hiszen népszerűsége forog kockán. Ezekben a napokban Washingtonban *lázasan dolgoznak* az új költségvetési év pénzügyi részletein, s a gazdaságpolitikusok igyekeznek olyan kompromisszumot találni, amely ugyan nem jelenti a meghirdetett elvek és gyógymódok feladását, de egyúttal megélénkítheti a betegeskedő gazdaságot.

A nyugatnémet Die Zeit című lap éppen az USA belső gazdasági problémáival magyarázza, hogy Reagan elnök *a lengyelországi szükségállapot ürügyén ismét a gazdasági szankciók kétélű fegyveréhez nyúlt a Szovjetunióval szemben. Tény, hogy az amerikai vezetés minden eszközt igyekszik megragadni nyugat-európai szövetségesei „jobb belátásra" bírására, az újabb embargós intézkedések követelésére.* (Ismeretes, hogy Reagan döntése értelmében tovább korlátozzák a Szovjetunióba irányuló korszerű technika exportját, elhalasztották az új gabonaegyezményről szóló tárgyalásokat, megtiltották a kőolaj- és földgázberendezések eladását.) Ha már nem sikerült megakadályozni a földgázcső-ügyletet, akkor most jött el a nyugati egység megteremtésének ideje — hangoztatják a Fehér Házban.

Kontinensünk nyugati felének országai azonban *újfent nem csatlakoznak az amerikai gazdasági szankciókhoz.* Nem csatlakoznak, mert jólfelfogott gazdasági érdekük a *kapcsolatok bővítése a Szovjetunióval és a többi szocialista állammal.*

A londoni Financial Times adatai szerint Reagan szankciói *csak jelképesek* hatásukban, hiszen a carteri embergó következtében a két nagyhatalom kereskedelme amúgy is jelentősen visszaesett. Ezzel szemben ugyanebben az évben a Közös Piac tagországai *21 százalékkal növelték kivitelüket* a Szovjetunióba, importjuk pedig *32 százalékkal emelkedett.* Így egyértelmű, hogy a kelet—nyugati kereskedelem nem az amerikai szovjet, hanem a nyugat-európai szovjet kereskedelem függvénye. Ily módon — állapítja meg a tekintélyes gazdasági szaklap —, ha az USA a kelet—nyugati kereskedelem visszafogását szorgalmazza, akkor azt *nem teheti meg a nyugat-erópai országok hozzájárulása nélkül.*

Márpedig a nyugat-európai államok nem csatlakoznak az amerikai intézkedésekhez. Ismét a Die Zeitet idézzük: az embargós döntések következtében más a várható nyugati veszteségek nagyságrendje. Mert az amerikai „Caterpillar 180, a General Electric pedig 385 millió márka értékben kapott megrendelést, a nyugat-európaiak viszont a szovjet gázon kívül elveszíthetnek 10 milliárd márka értékű megrendelést." A francia Les Echos című gazdasági lap már egyenesen a szankciók bumeráng-hatásáról ír, rámutatva, hogy a gabonaembargó is elsősorban *az amerikai farmereket és az adófizetőket sújtotta.*

A Szovjetuniót — akárcsak a carteri gabonaembargó — *nem érintik lényegesen az amerikai szankciók,* az Egyesült Államokból rendelt berendezéseket más országokból is be tudja szerezni. Az viszont tény: Washington látványos politikai és gazdasági manőverei nem tesznek jót a kelet—nyugati gazdasági kapcsolatoknak, amelyekből az amerikaiak mindinkább önmagukat is kizárják.

Gonda György—Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

És a többi fém...

Az új év első heteiben a világ fontosabb érték- és árutőzsdéin a következő ártendenciák alakultak ki az arany mellett:

Némileg gyengült az ezüst jegyzése is, 1—2 százalékkal esett a réz és a higany ára is. Az ólom és az ólomhulladék jegyzése eléggé ingadozó volt az elmúlt hetekben. Az ólom csütörtökön 355 fontba került tonnánként. Az ón jegyzése spekulációs felvásárlások következtében még mindig magas, és a héten már 8600 font fölé szökött az ára. Kissé emelkednek a nikkel- és bizmutárak is.

A búza, lenmag jegyzése gyengült. Erősödött viszont a zabé, árpáé és a repcemagé. A szójabab és a szójadara ára 5—5 százalékkal magasabb a chicagói tőzsdén. A New York-i tőzsdén a cukor 5—6 százalékkal magasabban jegyzett január 1-i árához viszonyítva. Ára most 13 cent körül ingadozik libránként (1 kiló=2,204 libra). A londoni tőzsdén a kávé jegyzése 2 százalékkal alacsonyabb, a kakaóé 3—4 százalékkal magasabb lett ez idő alatt. Több mint 10 százalékkal emelkedett a zsír ára a chicagói tőzsdén.

Intercooperation—Pfanni szerződés

Burgonyapehely — exportra is

Szakemberképzés és értékesítési tanácsadás

Burgonyapehely iránt hazánkban is egyre nagyobb az igény, hiszen a sütőipartól kezdve, a vendéglátó iparon át, a kisfogyasztók (burgonyapüré) egyaránt gazdaságosan fel tudják használni. A Szentlőrinci Állami Gazdaság a burgonyatermesztési rendszer gazdája, itt merült fel a gondolat, *hogyan lehetne a burgonyát magasabb feldolgozottsággal értékesíteni.* A gazdaság létrehozott egy évi 1200 tonna kapacitású burgonyapehely-gyártó üzemet, amely még az év elején megkezdi az üzemszerű termelést, amelynek teljesítménye 2000 tonnára bővíthető.

Az Intercooperation Kereskedelemfejlesztési Rt. piackutatásának eredményeképpen esett a választás a müncheni Pfanni Werk cégre, amely rendelkezik a burgonyapehely-készítés technológiájával, s foglalkoznak burgonyanemesítéssel, -szaporítással és termesztésével is. A most aláírt szerződés értelmében a nyugatnémet partner, amely Európa egyik legnagyobb burgonyafeldolgozója, *átadja a burgonyapehely-gyártás know-how-ját, s ahhoz is hozzájárult, hogy a burgonyapelyhet, illetve az abból készült termékeket az ő márkanevével hozzák forgalomba.*

Részt vesz a gyár szakembereinek betanításában, s újabb kutatási eredményeit folyamatosan *átadja* magyar partnerének. Közreműködik a minőség ellenőrzésében is, és átadja saját értékesítési tapasztalatait is.

Bár a termék értékesítése nem jelent gondot, hiszen a burgonyapehelyből készült korszerű készételek és egyéb termékek — mint a burgonyás kenyér — iránt *nagy itthon a kereslet,* sőt a burgonyából készült konyhakész termékekből *exportra is jut majd.*

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 2-TŐL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6441,06	6447,51	6453,96
Ausztrál dollár	3800,59	3804,39	3808,19
Belga frank	87,75	87,84	87,93
Dán korona	453,77	454,22	454,67
Francia frank	584,36	584,94	585,52
Hollandi forint	1356,81	1358,17	1359,53
Japán yen (1000)	150,34	150,49	150,64
Kanadai dollár	2880,44	2883,32	2886,20
Kuvaiti dinár	12123,81	12135,95	12148,09
Norvég korona	582,97	583,55	584,13
NSZK-márka	1494,14	1495,64	1497,14
Olasz líra (1000)	27,76	27,79	27,82
Osztrák schilling	213,15	213,36	213,57
Portugál escudo	51,55	51,60	51,65
Spanyol peseta	34,75	34,78	34,81
Svájci frank	1850,30	1852,15	1854,00
Svéd korona	610,34	610,95	611,56
Tr és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA-dollár	3439,53	3442,97	3446,41

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 2-TŐL

Pénznem	vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam 100	Eladási egységre, forintban
Angol font	50	6254,08	6640,94
Ausztrál dollár	50	3690,26	3918,52
Belga frank	5000	85,20	90,48
Dán korona	1000	440,59	467,85
Finn márka	100	753,87	800,51
Francia frank	500	567,39	602,49
Görög drachma	500	53,17	56,45
Hollandi forint	1000	1317,42	1398,92
Japán yen (1000)	10 000	145,98	155,00
Jugoszláv dinár	1000	71,70	76,14
Kanadai dollár	100	2796,32	2969,82
Kuvaiti dinár	10	11771,87	12500,03
Norvég korona	1000	566,04	601,06
NSZK-márka	1000	1450,77	1540,51
Olasz líra (1000)	50 000	26,96	28,62
Osztrák schilling	1000	206,96	219,76
Portugál escudo	5000	50,05	53,15
Spanyol peseta	5000	33,74	35,82
Svájci frank	1000	1796,59	1907,71
Svéd korona	100	592,62	629,28
Török líra	1000	25,25	26,81
USA-dollár	100	3339,68	3546,26

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1981. DECEMBER 29-I KÖZLESNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Egy hét a világgazdaságban

Fellendülésre várva

Ami az USA gazdaságán múlik — A munkanélküliség szorításában

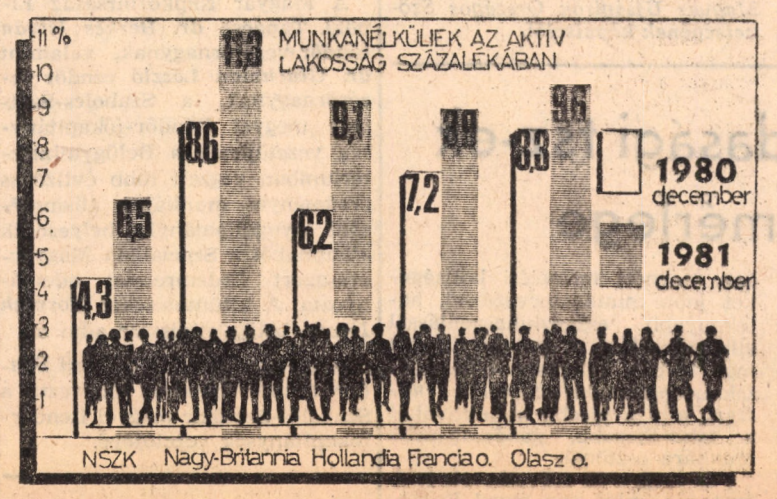
Kulcskérdés ma — és nem csupán a közvetlenül érintetteknek —, hogy *mikor indul meg végre a fellendülés* a fejlett tőkés országokban. Egy ilyen folyamat ugyanis jelentős mértékben *oldhatná* a világgazdaságban ma megmutatkozó feszültséget.

Gyorsabb gazdasági növekedés *növekvő keresletet* jelent, következésképpen csökkenne a protekcionista hajlam, a nemzeti piacok fokozott védelmére való készség. Az élénkebb ütem *előnyösebb* a legtöbb fejlődő országnak is. Egyrészt valószínűleg többet tudnának *exportálni, másrészt pedig a fejlett tőkés országok* több figyelmet szentelhetnek problémáiknak akkor, ha kevésbé nyomasztják őket saját hazai gondjaik.

Magas kamatok

Az OECD-országcsoport kilátásai szempontjából meghatározó fontosságú a konjunktúra alakulása az Amerikai Egyesült Államokban. Egy évvel ezelőtt gazdaságpolitikai szempontból a legtöbb szövetséges főváros üdvözölte a republikánus politikát. Az elvek (költségvetési kiadások csökkentése, adócsökkentés, az állam gazdasági szerepének visszaszorítása, a dollár megerősítése) szimpatikusak voltak, a megvalósításra a választási győzelem aránya biztosítékként látszott. Fél év elteltével *megváltozott* a megítélés Nyugat-Európában. A közös piaci országok ugyan *továbbra is egyetértettek* az elvekkel, sértette viszont érdekeiket a gyakorlat, elsősorban a rekordmagasságba mászó kamatok. Az évforduló tájékán, az elnök hagyományos üzenetének (Az unió helyzetéről) idején már a honi kritika hangja is erősebb. (Jegyezzük meg itt: az óceán két partja között folyó kamatvita nem csupán gazdaságpolitikai jelentőségű. Talán nem tűnik irreálisnak egy olyan feltételezés, mely szerint az USA a kamatszint kérdését „világpolitikai aduként" próbálná felhasználni. E teória szerint Washingtonban akkor lesznek majd hajlandóak a kamatok csökkentésére mindent megtenni, ha szövetségeseik a kelet—nyugati kapcsolatokban hajlandóak „jobban felzárkózni"...)

A reagani gazdaságpolitika 1984-re egyensúlyban levő költségvetést ígért, a valóságban viszont a folyó pénzügyi évben az ígéretet aligha alátámasztó 100 milliárd dolláros deficit várható. A statisztika szerint az amerikai *nem takarékos* nép. Az USA-ban a bruttó nemzeti terméknek mindössze 4 százalékát tették félre, miközben az NSZK-ban 9 százaléknak megfelelő összeget takarítottak meg, Japánban pedig 13 százalékos ugyanez az arány. E különbség következménye, hogy Japán úgy tud együtt élni a bruttó nemzeti terméke 4 százalékával egyenlő költségvetési deficittel, hogy a kamatszint 6 százalékos. Az USA esetében a GNP 3 százalékát kitevő hiány 15 százalékos rátákkal párosul, recesszió idején. Az alacsony megtakarítási hajlamra persze megvan a megfelelő magyarázat: az amerikai jövedelemszabályozási rendszerben a kamatfizetés az adóköteles jövedelemből levonható, míg a kamatjövedelem adóköteles. Megtakarítani tehát bizonyos kamatszint alatt nem érdemes, *eladósodni viszont annál inkább...*

Szkeptikus fiatalság

Ameddig pedig a kamatszint a tengerentúlon magas, *nem csökkenhet jelentősen* az Óvilágban sem. Jelentős kamatdifferencia esetén ugyanis elkerülhetetlen lenne a dollár további erősödése, ami viszont — nemzeti valutáikban — a nyugat-európai országok behozatalát *drágítaná.* A magas kamatszintnek azonban ideát *ugyanazok a negatív tulajdonságai megvannak, mint az USA-ban.* Vagyis: *drágítják — és ennélfogva fékezik — a beruházásokat.* Ha viszont stagnálnak a beruházások, nehezebben mozdul el a holtpontról a konjunktúra is. Nyugat-Európában — kivéve talán a szocialisták vezette Franciaországot — eleddig az infláció elleni küzdelemnek tulajdonítottak nagyobb fontosságot és másodrendűen kezelték a munkanélküliséget. Nem biztos, hogy ezt a jövőben is ugyanígy meg lehet majd tenni.

A munkanélküliség problémájának súlyát pusztán a számok *nem fejezik* ki. Az álláskeresők nyilvánvalóan egy belpolitikai terhet jelentenek, mellyel a hatalmon levő kormány általában mint *„ellenszavazattal"* kénytelen egy választáskor számolni. Angliában például — és ez tükröződött a közelmúlt londoni zavargásaiban is — különösen súlyos helyzetben vannak a bevándorolt brit állampolgárok. Nehéz helyzetben van a fiatalság, az első alkalommal munkát vállalók. Ők általában azzal az ígérettel nőttek fel, hogy társadalmuk a korlátlan lehetőségeké és kemény munkával viszonylag gyorsan magas életszínvonalra tehetnek szert. Most ennek pontosan az *ellenkezőjét* tapasztalják a gyakorlatban. *Nem jutnak álláshoz, nem tudnak így „beilleszkedni", egy „tisztes egzisztenciára" szert tenni.* Egy generáció jelentős hányada vált így ilyen módon *szkeptikussá* a belesulykolt értékrend iránt.

Nehezebb körülmények — Finnországban is

Nyilvánvaló, hogy a munkanélküliséget lecsökkenteni csak a konjunktúra megélénkülésével lehet. (Más kérdés, hogy pusztán a gyorsulás nem jelent még megoldást olyan „válságágazatok" problematikájára, mint a kohászat, textilipar vagy hajógyártás). Elterjedtek olyan hírek, hogy az NSZK, Anglia, Franciaország és Japán pénzügyminiszterei a közelmúltban Versailles-ban élénkítő intézkedésekben állapodtak meg.

Finnország gazdasági növekedése 1 százalék volt az elmúlt évben, mivel a világgazdasági válság az ország számára is nehezebb gazdasági körülményeket teremtett — közölte a finn pénzügyminisztérium szokásos, év eleji tájékoztatójában. Ezen belül az igen jelentős erdőgazdaság, valamint a mezőgazdaság termelése mintegy 7 százalékkal visszaesett. A gépipar mintegy 5 százalékkal növelte termelését.

A munkanélküliség 1981-ben átlagosan 5 százalék volt, ami 130 ezer munkanélkülit jelent. A beruházások 3 százalékkal csökkentek az 1980-as szinthez képest. Az infláció mintegy 12 százalékos volt, és valamelyes csökkenést mutat az előző évhez képest. Az egy főre eső átlagos nemzeti jövedelem 9 ezer dollár felett volt.

A meghatározó arányú finn—szovjet kereskedelem kiegyensúlyozó hatása következtében a külkereskedelmi mérleg deficitje 200 millió dollárra mérséklődött a megelőző év több mint 1 milliárd dolláros deficitje után.

Gonda György— Szentgáli Péter

Bulgária

Felújítják a bazárkereskedelmet

A BKP XI. kongresszusának határozata értelmében a bolgár kormány megkülönböztetett figyelmet fordít a belkereskedelem munkájának javítására, az üzlethálózat bővítésére.

A szófiaiakat kellemes meglepetésként érte, hogy az esztendő utolsó napjaiban élelmiszereket és közszükségleti cikkeket árusító *alkalmi pavilonsorok* lepték el a bolgár főváros kereskedőutcáit. A kedvező tapasztalatok alapján a bolgár kormány most úgy döntött, hogy a bazárkereskedelem régi hagyományait évente ötször, ünnepek előtti időszakban, illetve szezonális jelleggel felújítják.

A KOPINT jelenti

Sztár: az ón

Egy hét leforgása alatt 2,2 százalékkal drágult az ezüst a londoni tőzsdén. Ugyancsak *erőre kapott az arany* és a *platina* kereslete, jegyzése 1,4, illetve 1,6 százalékkal lett magasabb. *Erőteljesen emelkedett az ólom* (5,4 százalék), a horgany (4,7 százalék), valamint az ólom- és horganyhulladék ára is. *Az ónárak egyre inkább „az egekbe törnek"*, és a múlt héten már 8800 fontba került tonnánként a fém a londoni tőzsdén. Az év első hónapjában folyamatosan *lemorzsolódott* a higany jegyzése, melynek mértéke a múlt hét végére elérte a 12 százalékot. Ennek hátterében a túlkínálat és az amerikai árcsökkentések húzódnak meg. Az ausztrál gyapjú jegyzése 1,2—1,6 százalékkal, a New York-i gyapotjegyzés pedig 0,7 százalékkal emelkedett.

Chicagóban a búza jegyzése 2,2 százalékkal esett, a zabé 2,5 százalékkal magasabb lett. Emelkedett valamelyest a kukorica jegyzése is. A közös piaci árpaárak 1,8 százalékkal erősödtek. A chicagói tőzsdén a szójabab 1,5 százalékkal drágább lett, a szójadara jegyzése alig változott. Öt hónapja nem volt ilyen magas a cukor ára, mint a múlt héten *New Yorkban és Londonban.*

Ma' kommentár

Megszűnik a Zöldker

Megszűnik a Zöldker Központ — tájékoztatta tegnap az MTI munkatársát *Szamosközi László*, a Zöldker vezérigazgatója.

Egy olyan, tröszti jellegű szervezettel lesz ezután kevesebb, amelyik az eszköz-koncentráció helyett az irányítás centralizációját valósította meg. A normativitás nélküli állami támogatás — az utóbbi időben már leginkább csak ezt jelentette a Zöldker — bizonyára *hiányozni fog*. Sokan szkeptikusak: *miként lehet központi pénzek híján* a minimális árréssel dolgozó zöldség-nagykereskedelmet jövedelmezővé tenni?

Ha kedvező az időjárás és rengeteg az áru, úgy a termelési kedv fenntartása érdekében változatlanul jó, ha a kereskedelem *mindent* fölvásárol. De ha ezután a nyakukra rohad — a veszteséges gazdálkodást senki sem bocsátja meg. Igaz, a termelő sem mentheti fel magát, ha mondjuk, a nagy sárgabaracktermés a fák alatt elpusztul, miközben a városokban még mindig tizenöt-tizenhat forint kilója.

Pedig nem törvényszerű az, hogy a termésingadozásból termelői vagy kereskedelmi veszteség keletkezzen — még állami támogatás híján sem. Ha a most szerveződő Zöldker Egyesülés betölti hivatását, és megoldja a maga elé tűzött feladatokat, valóban *hidat verhet a termelők, a kereskedők és a fogyasztók között*. Ha például a zöldpaprika — információjuk segítségével — huszonnégy órán belül eljut Csongrádból Nógrádba, úgy nem a csongrádi Zöldért vagy termelők veszteségét növeli, hanem az északi iparvidék bányászai vásárolják meg, *elfogadható* áron.

S ha a sárgabarackszüret és -szállítás sem kizárólag a termelők gondja, hanem megfelelő szerződések alapján a kereskedő-feldolgozó is együtt nevet vagy sír vele, akkor már nyugodtan mondhatjuk: együtt járnak azon a bizonyos hídon.

— gádor —

Harmadik világ

Multi-tanoncok

A „multinacionális vállalat" kifejezéshez a képzeletben többnyire hatalmas New York-i, londoni, vagy tokiói felhőkarcoló párosul az egész világra kiterjedő gyártó és értékesítési hálózattal. Más dimenziókban kell gondolkodni a fejlődő országok soknemzetiségű vállalatai kapcsán, hiszen ezek a cégek *meglehetősen kezdők a pályán*.

Az elmúlt tíz év során a fejlődő országokban több száz helyi multinacionális vállalat jött létre, s ezek külföldi érdekeltségeinek a száma már meghaladja a hatezret. Teljesen új jelenségről van szó a világgazdaságban, hiszen a harmadik világ államaira inkább az a jellemző, hogy a nagy tőkés multinacionális konszernek tevékenységének egyik fontos célpontjai. Ebben továbbra sincs lényeges változás, viszont újdonság, hogy ma már a fejlődő világ jelentősebb vállalatai szintén nemzetközivé válnak.

A fejlődő országok multinacionális cégeinek a kialakulása *szoros kapcsolatban van az exporttal*. Egy idő után a felgyülemlett profitból az anyavállalatok külföldön, szinte csakis más fejlődő országokban — termelő és értékesítési érdekeltségeket hoznak létre attól tartva, hogy a helyi konkurrencia és protekcionizmus előbb-utóbb lehetetlenné teszi a kivitelt. A leányvállalatok segítségével szilárdabb piaci pozíciókra lehet szert tenni, s egyúttal növekszik a fejlődő országok egymás közötti kereskedelme.

A „fejlődő multik" viszonylag kevés hasonlóságot mutatnak a világszerte ismert, „márkás", több nemzetiségű konszernekkel. Alaptőkéjük viszonylag szerény. Számítások szerint összességében *nem haladja meg a 10 milliárd dollárt*. Tevékenységük nem hálózza be az egész nemzetgazdaságot, többnyire csupán a könnyű- és gépipari szektorban működnek. Gyártási technológiájuk nyugati licencekre épül. Értékesítési politikájuk is *sokban emlékeztet a fejlett tőkés államok cégeinek marketing stratégiájára*, vezető munkatársaik viszonylag szerény jövedelemmel rendelkeznek. Elsősorban Hongkong, Szingapúr, India, Tajvan, Argentína, Brazília és még néhány más, gyorsabban fejlődő harmadik világbeli ország cégei válnak nemzetközivé.

A külföldi leányvállalatok alapítása több tényezőre vezethető vissza. Hongkong például számos textilvállalatot alapított Szingapúrban, mert így sikerült kikerülni a textilbehozatalt korlátozó ottani szigorú rendeleteket. Egy tajvani élelmiszeripari vállalatot pedig az késztetett leánycég alapítására Elefántcsontparton, hogy a szigetországban *nem terem ananász, ugyanakkor az afrikai állam szinte korlátlan mennyiségben kínálja ezt a gyümölcsöt*. Az odatelepített konzervüzem pedig busás profitot biztosít a tajvani anyavállalatnak.

A fejlődő országok multinacionális cégeire jellemző, hogy külföldi leányvállalataikat szinte *minden esetben a helyi tőke bevonásával, tehát közös vállalkozás formájában működtetik*.

Piaci stratégiájuk kizárólag *a többi fejlődő országot veszi célba*, a fejlett tőkés államokba legfeljebb exportálnak, de termelést ott, érthető okokból *nem folytatnak*, és erre nem képesek. Jelentős előnyt biztosít számukra a harmadik világ piacán, hogy maguk is a fejlődő országokból jönnek, s megkísérlik *ellensúlyozni* a világcégeket. Az egyik brazil háztartási eszközöket gyártó cég Nyugat-Afrikában így reklámozza leányvállalatainak termékeit: „A trópusokon készült a trópusok számára".

A fejlődő országok többségében *szívesen fogadják* ezeket az újsütetű multikat. Általában a már valamelyest fejlett iparral rendelkező fejlődő országok igyekeznek csak védő „üvegházat" biztosítani a hazai ipar számára, *s nem veszik szívesen a fejlettebb versenytársak megjelenését*. Mindent összevetve azonban többségében kedvező a fogadtatás. Hiszen a fejlődő országok érdeke az egymás közötti kereskedelem arányának növelése a külkereskedelmen belül, a modern technika meghonosítása, s a nagy világcégek szerepének és piaci részesedésének a csökkentése.

A fejlődő világ kérdéseivel foglalkozó szakemberek véleménye szerint az elkövetkező években a fejlődő multik száma *rohamosan növekszik majd*, tevékenységüket egyre több területre terjesztik ki. Várhatóan új országok is megjelennek majd a multinacionálisokat felvonultató államok palettáján, s a cégek tőkeerejének *ugrásszerű növekedésére* lehet számítani.

G. Gy.—Sz. P.

Rámenős házalók

A gyermekfotózás furcsaságai – A szolgáltatás kell, de nem így

Idősebb, kopaszodó férfi áll az ajtóban. Hóna alatt paksaméta, tele iratokkal. Kinézete rendkívül hivatalos, a tanács alkalmazottjaként mutatkozik be. Leül a szoba közepén álló fotelbe és beszél, mindenről, sokat és gyorsan, hogy elaltassa a háziak gyanakvását. Fél óra múlva tér rá a lényegre. Fényképész, aki az újszülöttet szeretné fotózni néhány hét múlva. Elővesz egy űrlapot, már töltené is ki, már a markát tartja az előlegért. Láthatóan dühös, amikor visszautasítják: *„Akkor minek tartottak föl"* — mondja és elrohan anélkül, hogy nevét és címét meghagyta volna.

Sokak számára ismerős a házaló fényképész. Maszekok, iparengedéllyel nem rendelkező kontárok — nevezzük őket egyszerűen magánzóknak —, avagy a FÉNYSZÖV alkalmazottjai próbálnak így üzletet kötni. A magánzók között — sajnos — szélhámosok is akadnak, akik felveszik a fényképre áhítozó, de vigyázatlan szülőktől az előleget, majd eltűnnek. A számlán szereplő név és pecsét — ha van egyáltalán — hamis. Hozzám néhány hónapja a FÉNYSZÖV egyik alkalmazottja csöngetett be. Nem véletlenül, biztosra jött. Üzletet ugyan nem kötöttünk, de azért elárulta, hogy akárcsak a maszekok, a tanácstól kapta meg a címet.

Engedély nélkül

A FÉNYSZÖV elnökétől, *Iczkovits Jenőtől* kértem felvilágosítást a gyerekfotózás e furcsa módjáról.

— A gyerekek otthoni fényképezése, röviden a lakásfotózás már több évtizedes hagyomány a Mosoly Albuma keretében. Ez az elnevezés már fogalom. Az emberek többsége, ha ezt a két szót hallja, ránk gondol.

— *Előfordult már, hogy valaki visszaélt a szövetkezet nevével?*

— Hogyne. Sőt, már becsapott szülők is reklamáltak nálunk. Budapesten is történt hasonló eset, de vidéken inkább jellemző. Ott sokkal több maszek és kontár dolgozik.

— *Hány üzletkötőjük járja Budapest utcáit?*

— Körülbelül tíz, de mindösszesze ketten foglalkoznak lakásfotószolgáltatással. Teljesítményük vagyis a megkötött üzlet szerint kapják a fizetésüket.

— *Ha vaktában mennek végig az utcán, becsöngetve a soron következő lakóhoz, nem sok üzletet köthetnek...*

— Ez nem egészen így van. A kopogósok — régiesen akvizitőrök — például lakásról lakásra járnak és érdeklődnek, van-e kisgyerek. A lakótelepeken sok ezer lakás következik egymás után. Itt viszonylag kis idő alatt sok üzletet lehet kötni.

— *Hozzám is bekopogtatott a szövetkezet egyik munkatársa. Lehet, hogy a tanácstól kapta meg a címet?*

— Lehet, de csak kivételesen.

— *A kórházakban is vannak fényképészek...*

— A szövetkezet munkatársai nem járnak az újszülött osztályokra fotózni. Ez irányú kérelmünket különböző — egyébként teljesen helytálló egészségügyi követelményekre hivatkozva — az illetékesek visszautasították.

— *A maszekok vagy a kontárok valahogy mégiscsak bejutnak.*

— Sajnos, igen. Már ebben az ügyben is kaptam jó néhány le-

velet. Valószínű, hogy ezek a „magánzók" nem rendelkeznek semmiféle engedéllyel. Ráadásul hivatalnul jelennek meg, s a már kész fényképpel üzletelnek. A magánvéleményem az, hogy *a kórházi fényképezéseknek ez a módszere kifejezetten etikátlan*.

A „kórház-business" tisztességtelen jellegéhez nem fér kétség. De ebben az egész ügyben csak az a furcsa — legyen szó maszekról, vagy a FÉNYSZÖV-re, tanácsra hivatkozó egyéb fotósról, vagy éppen a szövetkezet üzletkötőjéről —, hogy legtöbbször *pontosan tudják, hova érdemes becsöngetni*.

A kiskapuk kinyílnak

Három intézmény kapja meg az újszülöttek adatait: a kórház, az anya- és csecsemőgondozó intézet és a kerületi tanács. A két egészségügyi intézményre — mint a Fővárosi Tanács egészségügyi főosztályán megtudtam — kötelező az úgynevezett egészségügyi titoktartás. Semmiféle adatot a náluk született gyerekekről nem szolgáltathatnak ki. Aki ezt az utasítást megszegi, súlyos büntetést kockáztat. *A kórházi fotózás pedig tilos*. Valakik azonban mégiscsak kinyitják a kiskapukat, hiszen nem állhat mindenki mellett belső ellenőr. De eljárást indítani csak akkor lehet, ha a szülők feljelentést tesznek.

A kerületi tanácsok anyakönyvvezetője, anyakönyvi csoportjaira egy 1963-ban kelt rendelet vonatkozik. A X. paragrafus 3. bekezdése szerint „Nagyobb mennyiségű anyakönyvi bejegyzés megtekintését csak a felügyeletet gyakorló igazgatási főosztály vezetője engedélyezheti." Ha tehát létezik egyáltalán engedély, ami lehetővé teszi, hogy a kerületi tanácsoktól a fényképészek adatokat kapjanak, akkor az a Fővárosi Tanács igazgatósági főosztályán adhatták csak ki.

Dr. Szilágyi István, a főosztály helyettes vezetője megdöbbent, amikor ezt a következtetést elmondtam, s a házaló fotósokról érdeklődtem.

— Véletlen lehetett — mondta —, mert a tanácsok anyakönyvvezetőinek semmiféle engedélyük sincs arra, hogy az újszülöttek adatait bárkinek is kiadják. Csak feltétlenül indokolt esetekben, például bírósági eljárásnál, nyomozásnál járulunk ehhez hozzá. Nem is olyan régen a Sugár munkatársai jártak nálunk. Az áruházzal egyidős csecsemőket szerették volna megajándékozni, de nem engedélyeztük. Egy biztos, mi semmiféle zöld utat nem adtunk a fotósakcióra.

Ez zaklatás!

A beszélgetés után a főosztály másik munkatársa, *dr. Sipos Tibor* érdeklődött — szúrópróbaszerűen — néhány kerületi tanácsnál ebben a furcsa ügyben. A kerületi illetékesek kivétel nélkül azt válaszolták, hogy *semmiféle adatot sem szolgáltattak ki, hiszen ismerik az 1963-as rendeletet*.

— Én sem értem, miért hivatkoznak a fotósok a tanácsra — mondja Sipos Tibor. — Hiszen a kerületek hozzánk küldik a hivatalos szerveket is, ha azok az állampolgárok nagyobb csoportjáról kérnek információt. Minden anyakönyvvezetőnek szakvizsgát kell tennie, mielőtt ebbe a beosztásba kerül. Tehát kétséget kizáróan ismerik a törvényt. A magam részéről elképzelhetetlennek tartom, hogy tőlük szivárognának ki az adatok.

Legalább ennyire hihetetlen, hogy a kórházak adják az információt, avagy az anya- és csecsemőgondozó intézet alkalmazottai segítenek a feketén dolgozó fotósoknak.

A tény ettől még tény marad. Évek, sőt évtizedek óta halásznak a zavarosban ezek az ügynökök, kihasználva a valahol — tanácsnál, kórházban vagy máshol — nyíló kiskapukat. A problémát nem is maga a szolgáltatás, hanem a módszer jelenti. Mert ez *nem ügyes üzleti fogás, hanem zaklatás*. Ráadásul a szélhámosok szép summát csalnak ki a nem elég körültekintő szülőkből — lejáratva a tanácsot, a FÉNYSZÖV-öt, és az egész fényképészszakmát.

A megoldást, persze, nem az effélé szolgáltatás betiltása jelentené. Mert erre igény van, még akkor is, ha egyre több család vásárol fényképezőgépet és filmfelvevőt. Talán járható út lenne — a Famíla mintájára — a tanácsok, kórházak mellett hivatalosan — tehát engedéllyel működő — megrendelőirodákat szervezni. Az sem elképzelhetetlen, hogy a vetélytársak egymás szolgáltatásait kiegészítve, szövetségre lépjenek. Hiszen *közös érdekük*, hogy a tisztességtelen konkurrencia a gyermekfotózásból egyszer és mindenkorra kiszoruljon.

Lakatos Mária

Az olajbőség hátrányai

A világpiacon mutatkozó *olajbőség hátráltatja* az alternatív energiaforrások kifejlesztését, és ez árt az olajtermelő fejlődő országoknak is. Szakértők „vészes előjelnek" tartják, hogy az Occidental Corporation felfüggesztette egy négymilliárd dolláros olajpala-projektum létesítését Amerikában. Az amerikai cég azt a látszatot kelti, hogy a *jelenlegi olajkínálat tartós jelenség*, és ez megrendítheti az alternatív energiaforrások kifejlesztésének szükségességébe vetett hitet. Az elmúlt években a gazdasági visszaesés miatt és az energiatakarékosságnak köszönhetően jelentősen *csökkent a kőolaj iránti kereslet* a nyugati országokban. Az OPEC-országok olajtermelése emiatt kétharmadára esett vissza 1979-hez képest.

HORIZONT

Munkanélküliek Ausztriában és Spanyolországban

Jelentősen *nőtt a munkanélküliek száma Ausztriában* az elmúlt év folyamán. Ez év januárjában 155 ezren voltak állás nélkül, a legtöbben az építőiparban. A munkanélküliek aránya egy év alatt 3 százalékról *5,4 százalékra emelkedett*.

A spanyol munkanélkülieknek több mint a fele — 900 000 munkanélküli — *semmiféle anyagi támogatásban nem részesül*, jóllehet az állam 1981-ben 405 milliárd pezetát fordított a munkanélküliek segélyezésére. Ez az összeg az ország bruttó nemzeti termékének 2,3 százalékát jelenti, szemben az 1977. évi 0,85 százalékkal. A munkanélküliek valódi száma azonban *ennél lényegesen magasabb*, mert a hivatalos adatok csak a munkaközvetítő hivatalokban nyilvántartott munkanélküliek számát tükrözik.

Kínai munkavállalók külföldön

Egy hongkongi munkaközvetítő cég Dél-Koreával tárgyal arról, hogy *százezer kínai munkást irányítanának* a Közel-Keleten megvalósítandó dél-koreai beruházások kivitelezésére. Egy másik kínai tartományból, Kuangtungból *tízezer kínai már dolgozik is a Közel-Keleten*, főleg Irakba. A kínai munkaerő mellett, viszonylagos olcsóságán túl, egyebek között az szól, hogy sok kínai odahaza is *családjától elszakítva dolgozik*, így külföldön kevesebb a gond velük, mint más országok munkásaival.

Egy mítosz vége

Jóléti állam?

Az elmúlt esztendőben a fejlett tőkés államok gazdasági gondjaik enyhítése érdekében mind gyakrabban voltak kénytelenek *drasztikusan megnyirbálni* szociális, kulturális, oktatási kiadásaikat. A költségvetés e tételeinek *erőteljes lefaragása* szinte már intézményesített eszközévé vált a tőkés gazdaságpolitikának a recesszió idején. Erre az új jelenségre hívja fel a figyelmet az OECD egyik *legutóbbi* tanulmánya, amely a *Válságban a jóléti állam* címet viseli.

Az ötvenes és a hatvanas években néhány fejlett tőkés állam — elsősorban a skandináv országok és Belgium — *a szociális és kulturális juttatások olyan magas fokát tudta biztosítani állampolgárainak, hogy a polgári közgazdasági irodalom velük kapcsolatban jóléti államról beszélt.* Kétségtelen, hogy ezekben az országokban *igen fejlett* a társadalmi gondoskodás, amelyet nem utolsósorban a *kimagaslóan világszínvonal feletti adózási rendszer tett lehetővé.* Az úgynevezett jóléti államok gazdasága éveken át sikeresen szállt szembe az 1974 óta kisebb-nagyobb megszakításokkal tartó recesszióval. Az 1980-as, valamint a tavalyi év azonban már mélyen belemart a sebezhetetlenek vélt gazdaságokba és a szociális vívmányokba.

Néhány tőkés ország állampolgárai el sem tudták képzelni, hogy az állam csökkentheti azokat a juttatásokat, amelyek életük szerves részévé váltak. Az infláció, valamint a fizetési mérlegek halmozódó hiánya azonban *kikezdte* a „szociális szektort". Először az Egyesült Államok, majd Nagy-Britannia nyúlt a pénzromlás és a deficitnövekedés megfékezése érdekében az állami kiadások lefaragásának fegyveréhez. Úgy vélték, hogy az egészségügyi, a kulturális és egyéb jóléti kiadások lefaragásával sikerül megteremteni a gazdaság egyensúlyi helyzetét, s belátható közelségbe hozni a recesszióból való kilábalást. A Reagan-kormány például *számottevően csökkentette* a központi költségvetés oktatási rovatát, egyik napról a másikra megszüntetett különféle segélyeket, visszavont néhány korábban garantált szociális juttatást. Hasonlóan cselekedett az ugyancsak *monetarista* gazdaságpolitikával kísérletező brit kabinet is. A jelek szerint azonban mindkét ország *messze van még a konjunktúra fellendülésétől, s a dolgozók életszínvonalát erősen érintő intézkedések nagyobb politikai kárt, mint gazdasági hasznot eredményeztek.*

A jóléti állam mintaképének tartott Svédország példája is azt bizonyítja, hogy a tartós recesszió még az olyan megalapozott gazdaságokat sem kíméli, mint amilyen a skandináv országé. Svédország sem vonhatta ki magát az érvényesülő dekonjunkturális irányzat alól. Az országban meglehetősen gyorsan növekszik az infláció, egyre nagyobb mérvű az eladósodás, hiszen a lelassult exportból származó bevételek *mind nagyobb részét kénytelen az állam az olajszámla kiegyenlítésére fordítani.* Megnövekedtek a termelési költségek is. A fizetési mérleg hiánya a bruttó hazai termék *5 százalékával* egyenlő. Fokozódott az elmúlt esztendőben a külföldi adósságok állománya, valamint a költségvetés hiánya. A további romlás megakadályozására *1981 őszén 10 százalékkal leértékelték* a koronát. A „fájdalmas műtéttől" azt várták, hogy *csökkenti* az inflációt, valamint Svédországban teljesen szokatlan munkanélküliséget.

Ugyancsak az infláció visszaszorítására, a kormány *átmeneti árbefagyasztást* is elrendelt, s egyúttal *az adókat csökkentette* valamelyest, a kereslet és a gazdasági tevékenység élénkítése céljából. (Jól jellemzi a helyzetet, hogy a magánszektor az utóbbi időben a rendelkezésre álló tőkének mindössze egynegyedét fordította beruházásra.) A korona leértékelése után azt is bejelentették, hogy 1982-ben *csökkentik az állami kiadásokat*, valamint a szociális juttatások egy részének mértékét.

Stockholmban tisztában vannak azzal, hogy *rövid távon nem érződik* majd a svéd gazdaság helyzetén a meghozott intézkedések gyógyító hatása. A „svéd példa" mindenesetre felhívja a figyelmet, hogy a jóléti államokban is bizonyos visszalépéssel, vagy legalábbis stagnálással kell számolniuk a szociális eredmények területén.

Az OECD tanulmánya a jóléti államok válságáról éppen arra hívja fel a figyelmet, hogy a jelenlegi dekonjunktúra idején *elkerülhetetlen* az összeütközés a gazdaság- és szociálpolitika között, s egyik területen eredményt csak a másik rovására lehet elérni. Sok feszültséget okoz a növekvő munkanélküliség — idén az állástalanok száma a *24 legfejlettebb tőkés országban várhatóan megközelíti majd a 30 milliót* —, hiszen az ezzel kapcsolatos állami kiadások is jelentősen terhelik az államkasszát, pénzt vonnak el a fejlesztéstől.

A termelés nem kielégítő növekedése, a kapacitások kihasználatlansága idején a pénzügyminiszterek a tőkés országokban két lehetőség közül választhatnak. Vagy fenntartják a szociális juttatások eddigi rendszerét, s ez esetben a deficiteket *külföldi kölcsönök felvételével* finanszírozzák, vagy pedig kisebb-nagyobb mértékben lecsípnek ezekből a juttatásokból, s így nem fokozzák az eladósodást. (Sajnos, a harmadik lehetőség — a hadikiadások csökkentése — nem vált gyakorlattá a tőkés költségvetésekben.) Kétségtelen, hogy az elért eredmények *csorbításához* a kormányok nem szívesen járulnak hozzá, de 1981-ben ezt a lépést mégis meg kellett tenni több országban. Még olyan áron is, hogy a lakosság életszínvonala csökkent, jobb esetben stagnált.

1982-re a tőkés országok számára a konjunktúra kutatásával foglalkozó intézetek *a második félévre igérnek némi gazdasági fellendülést.* Egyelőre kétséges, hogy a nyár derekán megindul-e majd a gazdasági helyzet javulása a tőkés világgazdaságban. Annyi azonban biztos, hogy az idei költségvetések a szociális kiadások további megszorítását tartalmazzák, s egyelőre *nem lehet számítani* a jóléti juttatások emelésére, vagy bővítésére.

G. Gy. — Sz. P.

Kenyérkérdések

Így sütnek és miért így? – Kevés is, száraz is

Pontosan egy hete eszem — nem rágódom rajta — *jóízűen eszem* azt a kenyeret, amivel a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium illetékes tisztviselője ajándékozott meg. A kenyér lakótelepi lakásom konyhájában fekszik — egy szál konyharuhába csavarva. Ebben a lakásban olyan száraz a levegő, hogy amikor nem kapcsolom be a párásító készüléket, reggel nem tudok borotválkozni, mert kipattogzik a szárazságtól a bőröm, A kenyér mind a mai napig *nem száradt ki.*

Említem a Fővárosi Sütőipari Vállalat termelési igazgatójának, *Kozma Istvánnak*, hogy miféle csodát tapasztalok, és ő keserűen nevet, aztán azt mondja:

— Tudok adni magának én is ilyen kenyeret. Rozsláng, burgonya- vagy kukoricapehely és némi zsiradék kell bele, és nem utolsósorban hosszan érlelt keménykovász. Ezt a receptet már dédanyáink is ismerték, ezerint sütötték a kenyeret otthon.

És hogyan sütik a kenyeret ma Budapesten?

A tények

Aki múlt vasárnap nézte a tévé Hét című műsorát, láthatott belőle valamit. Láthatta a penészes, málló vakolatú épületeket, a koszos kosarakat, az ócska szakajtókat, és valami keveset láthatott a méltatlan környezetben szüntelenül működő, korszerű, nagy teljesítményű automatákból is. Hallhatta, hogy *nyújtott műszakok, három műszakok is szűkösek a jelenlegi helyzetben a lakosság igényeinek kielégítéséhez.* De nem hallhatta, hogy miért van így.

Igaz, talán mindez nem is nagyon érdekli a tévénézőt, *aki jóízű, legalább két-három napig eltartható kenyeret szeretne kapni*, s nem magyarázatot.

A Fővárosi Sütőipari Vállalat napi 16 óra alatt 299,5 tonna kenyeret tud sütni. A budapestiek ezzel szemben hétköznapokon napi 310—350 tonna kenyeret vásárolnak, szombaton pedig 470 tonnát. S most senki ne szisszenjen föl, hogy érti már az elmúlt szombatok kenyérhiányának az okát. Mert a sütőipar nyújtott, 9—12 órás műszakokkal, a sokat kárhoztatott *előgyártással* képes elkészíteni a fővárosiak által igényelt kenyérmennyiséget.

Ez persze semmit sem változtat azon a tényen, hogy *a főváros kenyérgyártó kapacitása tonnák tucatjaival marad el a fogyasztói igényektől*, s ezért leírhatatlanul és lefényképezhetetlenül rossz körülmények között is kénytelen a vállalat pékségeket üzemeltetni, ahol a pékek *egy év alatt átlagosan 13,3 hónapot dolgoznak.* Ebben a hajszában azon sem lehet csodálkozni, ha fizetés után egyik-másik brigád önkényesen csinál magának szabadnapot, s azon végképp nem, hogy *a vállalat létszáma évek óta folyamatosan csökken.* Tavaly a második félévben 127-en mentek el úgy a Fővárosi Sütőipari Vállalattól, hogy a helyükre nem állt senki. *Akik maradtak, azokra még több teher nehezedik*, s ha nem változik a helyzet, közülük még többen lépnek majd a távozás útjára.

Az idén január 1-én *be kellett zárni* a végképp elavult, tönkrement Hungária körúti kenyérgyárat. Az előzetesen megkötött szerződések értelmében kénytelen-kelletlen átengedték a területet az építőknek, hogy még ebben a tervidőszakban elkezdhesse helyén a munkát az új kenyérgyár.

Január elsején azonban *nem kezdte el a munkát* az az új, Váci úti kenyérgyár, amelynek már 1980-ban el kellett volna készülnie, hogy napi 80 tonnás kapacitásával meghatározó módon enyhítse a fővárosi kenyérgondokat. Ha az újságíró most ingerült, azon nem szabad csodálkozni. Évtizedes pályafutása alatt annyi olyan beruházással találkozott, amely nem készült el határidőre, póthatáridőre, pótpóthatáridőre sem, hogy hirtelenjében össze sem tudja számolni. A legtöbb ügyben *az oknyomozás* — ki, kicsodák a felelősek — *meghiúsult.* Egyértelmű okot találni ritkán tudott. Tekintsen tehát el az olvasó ebben az ügyben az újabb oknyomozástól. Miért írjam le, hogy

„X. Y. *illetékes széttárja a kezét*"? Ki tudja megmagyarázni, *miért állt 1980-ban egy évig a Váci úti kenyérgyár építése, miközben pontosan ki lehetett számítani, hogy a már akkor is rossz helyzet e gyár hiján tovább romlik?* Ki tudja megmagyarázni, hogy a vállalat akkori 200 millió forintos fejlesztési forráshiányát miért csak *hosszas huzavona után* lehet pótolni?

Azt is tudom, hogy az adott időszakban ugyancsak szűkös volt a Budapesten bevethető építőipari kapacitás. És mégis: ki tudja megmagyarázni, hogy végül is csak a budai ÉLÉPSZER nevű szövetkezeti közös vállalatot sikerült „meggyőzni" arról, hogy vállalja el ezt a 362 millió forintos, ágas-bogas munkát?

S ha már „rábeszélés" kellett hozzá, tapasztaltabb cég nem akadt?

Kár lenne a kérdésekért és fölöslegesek a magyarázatok is. A budapestieknek valóban nem a magyarázat, hanem a jó ízű, a két-három napig is ehető kenyér kell.

A Váci úti kenyérgyár talán a negyedév végére elkezdi a munkát, s akkor végre *a választék is bővülhet.* Ezzel pedig egyenlő, hogy *javul a minőség.* Hadd utaljak a riport elején írtakra. A sütőipar termelési főnöke azt mondta ott, hogy a jó, a sokáig friss kenyérbe rozsláng, burgonya- vagy kukoricapehely és zsiradék kell. A fővárosi sütőipar *ma a kenyér 30 százalékát ilyen recept szerint készíti.* Sokan ismerik és kedvelik a burgonyás, a kukoricás, vagy az alföldi kenyeret. Magasabb az ára — *de jó.* Bár időnként másnapra ezek is ehetetlenek. Hogy miért? Mert előfordul, hogy *30—32 órával azelőtt gyártották, mint megvásároltuk.* Csakúgy, mint az olcsóbb fehér kenyeret, amit el sem viszünk a boltból, mert már ránézésre is rossz.

Szóval, ha a Váci úton elkezdik a termelést, napi 80 tonnával több kenyeret gyárthatnak Budapesten. Az előgyártás így csak a csütörtöki, pénteki napokra korlátozódik. A drágább kenyérféleket egyáltalán nem kell majd előre gyártani. Sőt, *bővülhet a választék, növekedhet a mennyiségük is.* Az 5,40-es fehér kenyér is *frissebb* lesz. Vagyis *túljutunk a krízisen.* A tervidőszak végéig el kell készülnie az új dél-pesti kenyérgyárnak és Hungária körútinak is. A régi, elavult, a Hétben látott pékségek jó része *bezárhatja kapuit*, illetve elkezdődhet bennük *a teljes felújítás.* Addigra talán sikerrel járnak azok a kísérletek is, amelyek nemrégiben kezdődtek a fővárosi vállalatnál. Megpróbálnak hosszan érlelt keménykovászt adagolni a folyamatos üzemű automata kenyérgyártó gépekbe. Ma ugyanis ez lehetetlen. Ezek a gépek híg kovásszal üzemelnek, s ezért a velük gyártott kenyér *még a legteljesebb technológiai fegyelmet megtartva is, csak 24 órán át őrzi frissességét.* Ha a keménykovászos kísérletek sikerülnek, úgy a már említett recept szerint készülő kenyér *akár hat-nyolc napon át friss marad.* Még a lakótelepi lakásokban is.

Éjszakai telefon

Ez a biztató jövő. De ma a Fővárosi Sütőipari Vállalat termelési igazgatója a zsebében hordja a Budapesttől száz kilométeres körzetben levő kenyérgyárak éjszakai ügyeletének telefonszámait, és saját munkahelyén mindig bejelenti, hol tölti az estét, az éjszakát. *Bármikor előfordulhat, hogy intézkednie kell.* Egy váratlan üzemzavar, s ahhoz, hogy reggel a budapesti üzletekben legyen kenyér, az ő éjszakai telefonjai kellenek. Hogy segítsen Székesfehérvár, Dunaújváros, Szolnok, Kecskemét.

Nem tudom megállni, hogy ide ne írjam: ki az, kicsodák azok, akik ezért a helyzetért felelősek?

GÁDOR IVÁN

A minőség őrének véleménye

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő január 20-i számában megjelent a MÉM Állategészségügyi és Élelmiszer-higiéniai Főosztályának közleménye a sütőipari termékek minőségmegőrzési (fogyaszthatósági) időtartamáról. Az itt közölt adatok szerint az 5,40-es fogyasztói árú fehér kenyér 72 órán át őrzi meg minőségét. *Takó Évának*, a MÉM élelmiszer-higiéniai és minőségfelügyeleti osztálya vezetőjének tettük föl a következő kérdéseket:

— *Milyen alapon állapították meg, hogy a fehér kenyér három napon át fogyasztható?*

— Különböző sütőipari vállalatok üzemeinek termékeiből választottuk ki azokat a reprezentatív (jellemző) mintákat, amelyeket laboratóriumi vizsgálatnak vetettünk alá. Az így begyűjtött kenyérminták valamennyi fizikai-kémiai és ízlésbeli tulajdonságait összesítve jutottunk arra a következtetésre: a szabványos fehér kenyér 72 órán át fogyasztható.

— *Ez azt jelenti, hogy minden olyan kenyér, ami a gyári MEO-vizsgálat után forgalomba kerül, vagyis szabványosnak mondható, 72 órán át megőrzi minőségét?*

— A magyar fogyasztó nem hajlandó másnapos kenyeret vásárolni, de teljes szakmai meggyőződéssel állítom, hogy a technológiai fegyelmet megtartva elkészített fehér kenyér a sütéstől számított 72 órán át kockázat nélkül fogyasztható. De az is igaz, hogy a gyári MEO szúrópróbával vizsgál, s így előfordulhat, hogy a szabvány előírásainak meg nem felelő kenyér is forgalomba kerül.

— *Sokan vásároltak már csütörtökön pénteki gyártást jelölő címkével is kenyeret...*

— Aki nem a gyártás idejét jelölő címkét ragasztja a kenyérre, az súlyos hibát követ el, és viselnie kell ennek teljes felelősségét is.

Kuvait terjeszkedik az olajpiacon

Mint Londonban bejelentették, a kuvaiti állami olajtársaság a tavaly megvásárolt *Santa Fé* amerikai olajtársaság brit leányvállalatán keresztül közreműködik a Skócia partjai közelében egy becslések szerint mintegy 100 millió hordó kőolajat rejtő lelőhely kiaknázásában.

Kuvait tárgyalásokat folytat a *Gulf Oil* amerikai olajtársasággal arról, hogy esetleg részesedést vásárol annak nyugat-európai finomítóiban. A társaság olajfinomítóinak a megvétele azért lenne előnyös az arab ország számára, mert így elősegíthetné a manapság nehezen eladható kuvaiti olaj európai forgalmazását. Olajpiaci szakértők szerint az amerikai olajtársaság számára is kedvező lenne az ügylet létrejötte, mivel az olajpiac pangása miatt általában *veszteségesen* működnek a nyugat-európai kőolajfinomítók.

Intercooperation–Pfanni szerződés

Burgonyapehely — exportra is

Szakemberképzés és értékesítési tanácsadás

Burgonyapehely iránt hazánkban is egyre nagyobb az igény, hiszen a sütőipartól kezdve, a vendéglátó iparon át, a kisfogyasztók (burgonyapüré) egyaránt gazdaságosan fel tudják használni. A Szentlőrinci Állami Gazdaság a burgonyatermesztési rendszer gazdája, itt merült fel a gondolat, *hogyan lehetne a burgonyát magasabb feldolgozottsággal értékesíteni.* A gazdaság létrehozott egy évi 1200 tonna kapacitású burgonyapehely-gyártó üzemet, amely még az év elején megkezdi az üzemszerű termelést, amelynek teljesítménye 2000 tonnára bővíthető.

Az Intercooperation Kereskedelemfejlesztési Rt. piackutatásának eredményeképpen esett a választás a müncheni Pfanni Werk cégre, amely rendelkezik a burgonyapehely-készítés technológiájával, s foglalkoznak burgonyanemesítéssel, -szaporítással és természetesen a kész termék marketingjével is. A most aláírt szerződés értelmében a nyugatnémet partner, amely Európa egyik legnagyobb burgonyafeldolgozója, *átadja a burgonyapehely-gyártás know-how-ját, s ahhoz is hozzájárult, hogy a burgonyapelyhet, illetve az abból készült termékeket az ő márkanevével hozzák forgalomba.*

Részt vesz a gyár szakembereinek betanításában, s újabb kutatási eredményeit folyamatosan *átadja* magyar partnerének. Közreműködik a minőség ellenőrzésében is, és átadja saját értékesítési tapasztalatait is.

Bár a termék értékesítése nem jelent gondot, hiszen a burgonyapehelyből készült korszerű készételek és egyéb termékek — mint a burgonyás kenyér — iránt *nagy itthon a kereslet,* sőt a burgonyából készült konyhakész termékekből *exportra is jut majd.*

Egy hét a világgazdaságban

Fellendülésre várva

Ami az USA gazdaságán múlik – A munkanélküliség szorításában

Kulcskérdés ma — és nem csupán a közvetlenül érintetteknek —, hogy *mikor indul meg végre a fellendülés* a fejlett tőkés országokban. Egy ilyen folyamat ugyanis jelentős mértékben *oldhatná* a világgazdaságban ma megmutatkozó feszültséget.

Gyorsabb gazdasági növekedés *növekvő keresletet* jelent, következésképpen csökkenne a protekcionista hajlam, a nemzeti piacok fokozott védelmére való készség. Az élénkebb ütem *előnyösebb* a legtöbb fejlődő országnak is. Egyrészt valószínűleg többet tudnának *exportálni, másrészt pedig a fejlett tőkés országok* több figyelmet szentelhetnek problémáiknak akkor, ha kevésbé nyomasztják őket saját hazai gondjaik.

Magas kamatok

Az OECD-országcsoport kilátásai szempontjából meghatározó fontosságú a konjunktúra alakulása az Amerikai Egyesült Államokban. Egy évvel ezelőtt gazdaságpolitikai szempontból a legtöbb szövetséges főváros üdvözölte a republikánus politikát. Az elvek (költségvetési kiadások csökkentése, adócsökkentés, az állam gazdasági szerepének visszaszorítása, a dollár megerősítése) szimpatikusak voltak, a megvalósításra a választási győzelem aránya biztosítékként látszott. Fél év elteltével *megváltozott* a megítélés Nyugat-Európában. A közös piaci országok ugyan *továbbra is egyetértettek* az elvekkel, sértette viszont érdekeiket a gyakorlat, elsősorban a rekordmagasságba mászó kamatok. Az évforduló tájékán, az elnök hagyományos üzenetének (Az unió helyzetéről) idején már a honi kritika hangja is erősebb. (Jegyezzük meg itt: az óceán két partja között folyó kamatvita nem csupán gazdaságpolitikai jelentőségű. Talán nem tűnik irreálisnak egy olyan feltételezés, mely szerint az USA a kamatszint kérdését „világpolitikai aduként" próbálná felhasználni. E teória szerint Washingtonban akkor lesznek majd hajlandóak a kamatok csökkentésére mindent megtenni, ha szövetségeseik a kelet—nyugati kapcsolatokban hajlandóak „jobban felzárkózni"...)

A reagani gazdaságpolitika 1984-re egyensúlyban levő költségvetést ígért, a valóságban viszont a folyó pénzügyi évben az ígéretet aligha alátámasztó 100 milliárd dolláros deficit várható. A statisztika szerint az amerikai *nem takarékos* nép. Az USA-ban a bruttó nemzeti terméknek mindössze 4 százalékát tették félre, miközben az NSZK-ban 9 százaléknak megfelelő összeget takarítottak meg, Japánban pedig 13 százalékos ugyanez az arány. E különbség következménye, hogy Japán úgy tud együtt élni a bruttó nemzeti terméke 4 százalékával egyenlő költségvetési deficittel, hogy a kamatszint 6 százalékos. Az USA esetében a GNP 3 százalékát kitevő hiány 15 százalékos rátákkal párosul, recesszió idején. Az alacsony megtakarítási hajlamra persze megvan a megfelelő magyarázat: az amerikai jövedelemszabályozási rendszerben a kamatfizetés az adóköteles jövedelemből levonható, míg a kamatjövedelem adóköteles. Megtakarítani tehát bizonyos kamatszint alatt nem érdemes, *eladósodni viszont annál inkább...*

Szkeptikus fiatalság

Ameddig pedig a kamatszint a tengerentúlon magas, *nem csökkenhet jelentősen* az Óvilágban sem. Jelentős kamatdifferencia esetén ugyanis elkerülhetetlen lenne a dollár további erősödése, ami viszont — nemzeti valutáikban — a nyugat-európai országok behozatalát *drágítaná.* A magas kamatszintnek azonban ideát *ugyanazok a negatív tulajdonságai megvannak, mint az USA-ban.* Vagyis: *drágítják — és emiatt fékezik — a beruházásokat.* Ha viszont stagnálnak a beruházások, nehezebben mozdul el a holtpontról a konjunktúra is. Nyugat-Európában — kivéve talán a szocialisták vezette Franciaországot — eleddig az infláció elleni küzdelemnek tulajdonítottak nagyobb fontosságot és másodrendűen kezelték a munkanélküliséget. Nem biztos, hogy ezt a jövőben is ugyanígy meg lehet majd tenni.

A munkanélküliség problémájának súlyát pusztán a számok *nem fejezik* ki. Az álláskeresők nyilvánvalóan egy belpolitikai terhet jelentenek, mellyel a hatalmon levő kormány általában mint *„ellenszavazattal"* kénytelen egy választáskor számolni. Angliában például — és ez tükröződött a közelmúlt londoni zavargásaiban is — különösen súlyos helyzetben vannak a bevándorolt brit állampolgárok. Nehéz helyzetben van a fiatalság, az első alkalommal munkát vállalók. Ők általában azzal az ígérettel nőttek fel, hogy társadalmuk a korlátlan lehetőségeké és kemény munkával viszonylag gyorsan magas életszínvonalra tehetnek szert. Most ennek pontosan az *ellenkezőjét* tapasztalják a gyakorlatban. *Nem jutnak álláshoz, nem tudnak így „beilleszkedni", egy „tisztes egzisztenciára" szert tenni.* Egy generáció jelentős hányada vált így ilyen módon *szkeptikussá* a belésulykolt értékrend iránt.

Nehezebb körülmények — Finnországban is

Nyilvánvaló, hogy a munkanélküliséget lecsökkenteni csak a konjunktúra megélénkülésével lehet. (Más kérdés, hogy pusztán a gyorsulás nem jelent még megoldást olyan „válságágazatok" problematikájára, mint a kohászat, textilipar vagy hajógyártás). Elterjedtek olyan hírek, hogy az NSZK, Anglia, Franciaország és Japán pénzügyminiszterei a közelmúltban Versailles-ban élénkítő intézkedésekben állapodtak meg.

Finnország gazdasági növekedése 1 százalék volt az elmúlt évben, mivel a világgazdasági válság az ország számára is nehezebb gazdasági körülményeket teremtett — közölte a finn pénzügyminisztérium szokásos, év eleji tájékoztatójában. Ezen belül az igen jelentős erdőgazdaság, valamint a mezőgazdaság termelése mintegy 7 százalékkal visszaesett. A gépipar mintegy 5 százalékkal növelte termelését.

A munkanélküliség 1981-ben átlagosan 5 százalék volt, ami 130 ezer munkanélkülit jelent. A beruházások 3 százalékkal csökkentek az 1980-as szinthez képest. Az infláció mintegy 12 százalékos volt, és valamelyes csökkenést mutat az előző évhez képest. Az egy főre eső átlagos nemzeti jövedelem 9 ezer dollár felett volt.

A meghatározó arányú finn—szovjet kereskedelem kiegyensúlyozó hatása következtében a külkereskedelmi mérleg deficitje 200 millió dollárra mérséklődött a megelőző év több mint 1 milliárd dolláros deficitje után.

Gonda György— Szentgáli Péter

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 2-TŐL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6441,06	6447,51	6453,96
Ausztrál dollár	3800,59	3804,39	3808,19
Belga frank	87,75	87,84	87,93
Dán korona	453,77	454,22	454,67
Francia frank	584,36	584,94	585,52
Hollandi forint	1356,81	1358,17	1359,53
Japán yen (1000)	150,34	150,49	150,64
Kanadai dollár	2880,44	2883,32	2886,20
Kuvaiti dinár	12123,81	12135,95	12148,09
Norvég korona	582,97	583,55	584,13
NSZK-márka	1494,14	1495,64	1497,14
Olasz líra (1000)	27,76	27,79	27,82
Osztrák schilling	213,15	213,36	213,57
Portugál escudo	51,55	51,60	51,65
Spanyol peseta	34,75	34,78	34,81
Svájci frank	1850,30	1852,15	1854,00
Svéd korona	610,34	610,95	611,56
Tr és cl. rubel	2597,40	2600.00	2602,60
USA-dollár	3439,53	3442,97	3446,41

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 2-TŐL

Pénznem	vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam 100	Eladási egységre, forintban
Angol font	50	6254,08	6640,94
Ausztrál dollár	50	3690,26	3918,52
Belga frank	5000	85,20	90,48
Dán korona	1000	440,59	467,85
Finn márka	100	753,87	800,51
Francia frank	500	567,39	602,49
Görög drachma	500	53,17	56,45
Hollandi forint	1000	1317,42	1398,92
Japán yen (1000)	10 000	145,98	155,00
Jugoszláv dinár	1000	71,70	76,14
Kanadai dollár	100	2796,82	2969,82
Kuvaiti dinár	10	11771,87	12500,03
Norvég korona	1000	566,04	601,06
NSZK-márka	1000	1450,77	1540,51
Olasz líra (1000)	50 000	26,96	28,62
Osztrák schilling	1000	206,96	219,76
Portugál escudo	5000	50,05	53,15
Spanyol peseta	5000	33,74	35,82
Svájci frank	1000	1796,59	1907,71
Svéd korona	100	592,62	629,28
Török líra	1000	25,25	26,81
USA-dollár	100	3339,68	3546,26

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1981. DECEMBER 29-I KÖZLESNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Bulgária

Felújítják a bazárkereskedelmet

A BKP XI. kongresszusának határozata értelmében a bolgár kormány megkülönböztetett figyelmet fordít a belkereskedelem munkájának javítására, az üzlethálózat bővítésére.

A szófiaiakat kellemes meglepetésként érte, hogy az esztendő utolsó napjaiban élelmiszereket és közszükségleti cikkeket árusító *alkalmi pavilonsorok* lepték el a bolgár főváros kereskedőutcáit. A kedvező tapasztalatok alapján a bolgár kormány most úgy döntött, hogy a bazárkereskedelem régi hagyományait évente ötször, ünnepek előtti időszakban, illetve szezonális jelleggel felújítják.

A KOPINT jelenti

Sztár: az ón

Egy hét leforgása alatt 2,2 százalékkal drágult az ezüst a londoni tőzsdén. Ugyancsak *erőre kapott az arany* és a *platina* kereslete, jegyzése 1,4, illetve 1,6 százalékkal lett magasabb. *Erőteljesen emelkedett az ólom* (5,4 százalék), a horgany (4,7 százalék), valamint az ólom- és horganyhulladék ára is. *Az ónárak egyre inkább „az egekbe törnek"*, és a múlt héten már 8600 fontba került tonnánként a fém a londoni tőzsdén. Az év első hónapjában folyamatosan *lemorzsolódott* a higany jegyzése, melynek mértéke a múlt hét végére elérte a 12 százalékot. Ennek hátterében a túlkínálat és az amerikai árcsökkentések húzódnak meg. Az ausztrál gyapjú jegyzése 1,2—1,6 százalékkal, a New York-i gyapotjegyzés pedig 0,7 százalékkal emelkedett.

Chicagóban a búza jegyzése 2,2 százalékkal esett, a zabé 2,5 százalékkal magasabb lett. Emelkedett valamelyest a kukorica jegyzése is. A közös piaci árpaárak 1,8 százalékkal erősödtek. A chicagói tőzsdén a szójabab 1,5 százalékkal drágább lett, a szójadara jegyzése alig változott. Öt hónapja nem volt ilyen magas a cukor ára, mint a múlt héten *New Yorkban és Londonban.*

Ünnepség a Szabad Nép megjelenésének jubileumán

Negyven évvel ezelőtt, 1942. február 1-én jelent meg először a *Szabad Nép*, akkor a *Kommunisták Magyarországi Pártjának* illegálisan terjesztett újsága, amelynek hagyományát folytatja — immár negyed század óta — a *Népszabadság*, az MSZMP központi lapja. Az évforduló alkalmából a Népszabadság szerkesztősége hétfőn ünnepséget rendezett, amelyen *Óvári Miklós*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára mondott beszédet, majd leleplezte a Szabad Nép megjelenésének és első főszerkesztőjének, *Rózsa Ferencnek* emléket állító domborművet a Népszabadság-székház előcsarnokában.

A Szabad Nép egykori szerkesztőinek, munkatársainak, a mai magyar sajtó vezető képviselőinek jelenlétében Óvári Miklós felidézte Rózsa Ferenc kommunista újságírói alakját, munkásságát, s társainak hősies helytállását, amely akkor, a háború rendkívül nehéz viszonyai között lehetővé tette a lap megjelenését és terjesztését. A Szabad Nép — mondta — hitet tett amellett és bizonyította, hogy *Magyarországon* is vannak olyan erők, amelyek készek felvenni a harcot a fasizmus barbársága ellen. S nemcsak megírta, hanem szervezte is a harcot a független demokratikus Magyarországért. Az évfordulón nemcsak a négy évtized alatt megtett útra emlékezünk, hanem fel kell idéznünk a harc közben elkerülhetetlen és elkerülhető nehézségeket és a tanulságokat is. A párt és a nép ma azt várja az MSZMP központi lapjától, kommunista sajtónktól, hogy közös felelősségünk tudatában segítse a mai kor feladatainak minél színvonalasabb megoldását. A lap születésnapján — hangsúlyozta a Központi Bizottság titkára — a múltra emlékezve, figyelmünket a jelen feladataira összpontosítva kell a jövőbe tekintenünk, teljesítenünk a pártsajtó nemes küldetését.

Az ünnepség végén a Rózsa Ferenc portréjával ékesített domborművet — *Kalmár János* alkotását — megkoszorúzták az MSZMP Központi Bizottsága, a Népszabadság szerkesztősége és pártalapszervezete, valamint a *Magyar Újságírók Országos Szövetségének képviselői.*

A mezőgazdasági tsz-ek tavalyi mérlege

(Folytatás az 1. oldalról)

kell szanálni. Több tsz azonban kénytelen a jövőben változtatni a termelési struktúráján. A *jászfényszarui Béke Tsz az idén lemond a paradicsom termesztéséről*, mert az 1,80 filléres átvételi ár még arra is kevés, hogy a leszedési díjat ebből kifizessék. *Az ésszerűtlen gazdálkodás jele*, hogy a megyében 13 millió naposcsibét keltetnek, ennek 70 százalékát más vidékre viszik tovább nevelni, ugyanakkor 6 millió csibét hoznak a többi megyéből Szolnokra. Az *ide-oda szállítgatás drágítja a cukorgyártást is*, mert például Újszászról nem a 20 kilométerre levő Szolnokra szállítják a cukorrépát, hanem a sokkal távolabbi Hatvanba. Szolnokra pedig több mint 150 kilométerről hozzák a répát.

Komárom megyében több termelőszövetkezet jellemzője, hogy megtörtént a *generációs váltás a középszintű vezetők között is.* Ez nemcsak fiatalodást jelent, hanem egyúttal több lett a szakember, javult a munka minősége. A mocsai *Búzakalász* Tsz-ben a tagság jövedelme 58 ezer forintról, 62 ezer forintra emelkedett. Tavaly több mint 400 ezer forintot adtak lakástámogatásra. A faluból nemhogy elvándorolnának, hanem *visszatérnek* lakni és dolgozni a fiatalok. A Bakonyi Tsz-ben 5 ezer tonnás burgonyatárolót építettek, folyamatos munkával itt válogatják, csomagolják az étkezési ipari, és takarmányburgonyát, és így a termésért kedvező árat tudnak kapni. A tehenészetben fajtaváltás volt, és az évi tehenenként 2600 literes tejhozam helyett ma már 3600 literre számítanak. A *vértesszőllősi Jó szerencsét Tsz-ben* eljutottak odáig, hogy százzal kevesebben dolgoznak, mégis túlteljesítették a tervet.

Győr-Sopron megye közös gazdaságainak legtöbbje sikeres évet zár, mindössze 10 tsz-ben kicsi a nyereség. A gazdaságok az általában megnőtt termelési költségeket jobb munkaszervezéssel, hatékonyabb eszközkihasználással ellensúlyozták. A hetven tsz-ből már 30-ban sikeresen alkalmazzák az *ágazati önelszámolási rendszert*, ami a kisebb kollektívákat a takarékosabb, gazdaságosabb munkára ösztönzi.

Vas megye 60 szövetkezete jobb évet zár, mint egy évvel korábban. *Tíz-tizenöt százalékkal lesz több a nyereség*, mint amennyit terveztek. Tavaly 4 vezetőség adott számot veszteségről, az idén már csak 2 ilyen van. A gazdaságok nagy része ipari tevékenységet is folytat, a toronyiak *papucsot* gyártanak és gombát termelnek, a szeleskei gazdaság a Sabaria Cipőgyárral kötött együttműködési szerződést.

Zala megye 53 nagyüzeme közül mindössze egynél várható veszteség. E táj sajátossága, és ez jól meglátszott Nagyradán, hogy a növénytermesztési ágazat régen gyümölcsözött olyan jól, mint a múlt nyáron, jól fizettek a kalászosok és tömegtakarmányból sem volt hiány. A szőlőkben kétmillió forintos fagykár volt, ezt az erdőgazdálkodás erdményeivel ellensúlyozták. A tejértékesítésben kiesett bevételt pedig marhahizlalással pótolták.

Szabolcs-Szatmár megye rekordtermést takarított be almából és burgonyából. A megyében elsőként a *kemecsei Egyesült Tsz* tartotta meg zárszámadását, amelyből kitűnt, hogy a szövetkezetben nincs veszteséges ágazat, a nyereség 11,5 millió forint. A legtöbb pénzt a kukorica hozta, a hektáronkénti 60 mázsás átlagterméssel jól jövedelmezett a *faüzem*, és a személygépkocsik abroncsainak felújítása. *Kocsordon* a rosszul jövedelmező *zöldségágazatot virágkertészettel* váltották fel, és így hárommillió forint nyereségre tettek szert. Az évek óta veszteséges *barabási Lenin Tsz* eredményei most is gyengék, ezért a gazdaság most különböző boltokat nyit a megyében.

Vízen utaznak a lakáselemek

Tudósítónktól.

Megérkezett Győrből Budapestre az első idei, lakáselemeket szállító hajó. A *Győri Házgyárból* az idén több mint 800 lakás elemeit szállítják a főváros és környékének építkezéseire.

Az elmúlt évben kísérletképpen már szállítottak lakáselemeket Győrből Budapestre uszályon. A szállításnak ez a módja az országútinál és a vasútinál lényegesen olcsóbb, még akkor is, ha a győri kikötőbe gépkocsikkal szállítják az elemeket és a budapesti kikötőhelyről ugyancsak el kell vinni őket. Az első vízi szállítmányt egyébként negyven vasúti kocsiban tudták volna elhelyezni.

KÖZÉLET–DIPLOMÁCIA

Hazaérkezett Faluvégi Lajos

Hétfőn hazaérkezett az a küldöttség, amely *Faluvégi Lajos* miniszterelnök-helyettesnek, az Országos Tervhivatal elnökének vezetésével Havannában részt vett a KGST tervezési, együttműködési bizottságának 27. ülésszakán.

Hazánkba érkezett a szovjet ásványi műtrágyagyártási miniszter

Méhes Lajos ipari miniszter meghívására hazánkba érkezett *Alekszej Georgijevics Petriscsev*, a Szovjetunió ásványi műtrágyagyártási minisztere. A látogatás során áttekintik a magyar—szovjet agrokémiai kormányközi egyezmény, valamint az azt bővítő jegyzőkönyv által rögzített feladatok teljesítésének helyzetét, valamint a soron következő időszak feladatait.

Megvitatják az Ipari Minisztérium és a Szovjetunió ásványi műtrágyagyártási minisztériuma közötti kapcsolatok szorosabbá tételének lehetőségeit is.

Kitüntetés

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa *dr. Berkes István* rendőr-vezérőrnagynak, valamint *dr. Gluchman László* rendőr vezérőrnagynak, a Szabolcs-Szatmár megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjének a Belügyminisztériumban végzett több évtizedes eredményes munkájuk elismeréséül, nyugállományba helyezésük alkalmából a Szocialista Magyarországért Érdemrendet adományozta. A kitüntetéseket *Horváth István* belügyminiszter adta át.

A belügyminiszter *Gulácsi Sándor* rendőr ezredest kinevezte a Szabolcs-Szatmár megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjévé.

Élénk forgalom

A téli vásár premierje

Élénk volt a forgalom az áruházakban, ruházati- és cipőboltokban a téli vásár első napján. Budapesten különösen a belvárosi, a Lenin körúti és a Rákóczi úti üzleteket, valamint a nagy áruházakat keresték fel sokan.

Az ilyenkor szokásosnál is nagyobb volt az első napon az érdeklődés a *télikabátok, csizmák, téli sportfelszerelések* iránt. Nagyon kelendőnek bizonyultak a kedvezményes áron kapható gyermekholmik is. A Centrum áruházak közül a vásár első napján a Corvinban és az Újpesti Áruházban fordult meg a legtöbb vásárló. A vásár első vevőit Budapest legkorábban nyitó nagyáruházában, a Skála már reggel 8 órakor fogadta. Legkelendőbb itt is a női-, férfi- és gyermekkonfekció volt, de nagyon sokan keresték fel a cipőosztályt is. A forgalom *meghaladta* a tavalyi vásár első napi bevételét. A Szivárvány üzleteiben az első vásári nap forgalma az engedményes árukból mintegy 4,7 millió forint volt.

Szőlőbérlet

Harminc hektár szőlőt parcellázott fel négyszáz-négyszáz négyszögöles darabokra, s adott ki művelésbe *muzslai* dűlőjében a *pásztói Béke Termelőszövetkezet*. A jó erőben levő tizenkét-tizenöt éves saszla, olasz- és bácskairizling-ültetvény még sokáig megadja tőkénként a három-négykilogrammos termést.

A parcellabérlők négyszögölenként három forintot fizetnek a téesznek, amely gépi kapálással, helikopteres permetezéssel „besegít" a növényápolásba és hajlandó a termés felét fölvásárolni.

Hazánkba érkezett Jasszer Arafat

(Folytatás az 1. oldalról)

A palesztin delegáció tagjai: *Abdel Mohszin Abu Majzer*, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet Végrehajtó Bizottságának tagja, a nemzetközi kapcsolatok osztályának vezetője, a szervezet szóvivője, *Szahar Abu Nizar*, a PFSZ központi tanácsának tagja, az El-Fatah forradalmi tanácsának titkára, *Mohammad Dzsihad* ezredes, a PFSZ központi tanácsának tagja, katonai vezető a PFSZ-ben, *Ibrahim Ammuri*, a PFSZ központi tanácsának tagja.

A küldöttséget a Ferihegyi repülőtéren *Sarlós István*, az MSZMP PB tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára, *Gyenes András*, az MSZMP KB titkára és *Házi Vencel* külügyminiszter-helyettes fogadta. Jelen volt *Abdallah Hijazi*, a PFSZ budapesti irodájának vezetője.

A megérkezést követően Sarlós István megbeszélést folytatott a palesztinai delegációval. A szívélyes légkörű, az imperializmus elleni harcban vállalt kölcsönös szolidaritás szellemében megtartott tárgyaláson véleménycserére került sor a magyar és a palesztinai arab nép kapcsolatáról, a PFSZ-szel kialakult együttműködésről. Sarlós István tájékoztatást adott társadalmi és gazdasági fejlődésünkről, a szocializmus építésének időszerű feladatairól. Jasszer Arafat ismertette a PFSZ tevékenységét.

A megbeszélésen részt vett *Nagy Gábor*, az MSZMP KB külügyi osztályának helyettes vezetője és *Kovács Béla*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára.

A megérkezést követően elkezdődtek a hivatalos tárgyalások. Délután az MSZMP KB székházában Gyenes András tárgyalt Jasszer Arafattal. A baráti légkörben folytatott tárgyaláson áttekintették az időszerű nemzetközi kérdéseket, különös tekintettel a közel-keleti térség legújabb fejleményeire. Aggodalmukat fejezték ki az imperialista körök törekvései, az izraeli vezetés agresszív politikája miatt, amelynek következtében változatlanul feszült a helyzet a Közel-Keleten. Ez nemcsak a térség, hanem az egész világ békéjét is fenyegeti. Gyenes András az MSZMP és a magyar nép szolidaritásáról biztosította a palesztinai arab népnek a PFSZ vezetésével folytatott harcát. Jasszer Arafat tájékoztatást adott a közel-keleti helyzetről, a palesztinai problémáról, és meleg szavakkal köszönetet mondott a palesztin arab nép nehéz küzdelméhez nyújtott magyar támogatásért.

Mérséklődik a szél

Lavinaomlás Ausztriában – 13 halott

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ÚTINFORM hétfő reggeli jelentése szerint valamennyi fő- és alsóbbrendű út két nyomon járható. Síkosságot tegnap csak Hajdú-Bihar megye főútjairól jelentettek, itt a hajnali deresedés miatt kellett az utakat szórni. Az alsóbbrendű utak az észak-keleti megyékben jégbordásak, a lefagyott vízátfolyások miatt síkosak. A fővárosban hétfőn éjszaka és hajnalban a tömegközlekedés zavartalan volt, s a vasúti és légi közlekedésben sem volt fennakadás.

Ismét a tél az úr szűkebb és tágabb környezetünkben is. Károkról, sőt áldozatokról érkeztek jelentések.

Középpontjával a Fekete-tenger térségében ciklon örvénylik. Áramlási rendszerében észak felől hideg levegő érkezik szárazföldünk középső részén át a Balkán-félsziget fölé. Vonulását szórványosan záporok, hózáporok, többfelé viharos szél, valamint hőmérséklet-csökkenés jelzi.

Legkevesebb 12 halálos áldozata volt vasárnap Ausztriában az idei év eddigi legsúlyosabb lavinaomlásának: 18 fős túrázó csoportot temetett maga alá a Salzburgtól 40 kilométerrel délre, 1500 méter magasságban a lezúdúló hógörgeteg. A csoport egyik tagjának, egy 16 éves fiúnak sikerült önerőből kiszabadulnia a hó fogságából és ő riasztotta a mentőket. Még egy órával a tragédia után is találtak túlélőt: egy erősen lehűlt diáklányt, akit azonnal kórházba szállítottak. Hétfőn reggel a szomorú mérleg úgy festett, hogy — az önerőből kiszabadult fiún kívül — négyen élték túl a katasztrófát. Tegnap megtalálták a tizenharmadik áldozat holttestét is.

Tömeges gépkocsi-balesetet okozott vasárnap a hóvihar Kanadában. A sűrű hóesésben 120 gépjármű futott egymásba a Burlington és Hamilton kanadai városokat összekötő hídon. A baleset-sorozatban sokan megsérültek, de az ütközéseknek szerencsére, halálos áldozata nem volt.

Ma estig egy-egy átfutó hózápor valószínű, de jelentős havazás nem lesz. Az erős, gyakran viharos északi szél jelentősebben csak délután mérséklődik. A legmagasabb hőmérséklet kora délután mínusz 3 és plusz 2 fok között alakul.

Oroszlányi módszer

Jobb szénért – több prémium

A tavalyi egyharmaddal szemben az idén a prémium kétharmadát a minőségi követelmények teljesítésének arányában osztják fel az *oroszlányi* szénbányákban. Minél többet kell adniuk ugyanis a jobb minőségű, háztartásban felhasználható szénből, erőműi palából viszont nincs az eddiginél többre szükség.

Ennek a feladatnak a megoldása volt az egyik központi témája a vállalat üzemeiben hétfőn zárult *termelési tanácskozásoknak.* Több új módszert vezetnek be, például több részletben művelik le a szénfalat, hogy eleve jobban különválasszák a palát. Amíg eddig a frontokon hetente egyszer volt mintavétel, most naponta a front több pontjáról vesznek mintát; a minőség-ellenőrző laboratórium a korábbi három helyett *egy nap alatt* értesíti a vizsgálat eredményéről a bányaüzemet.

Új koszorú Csokonai szobrán

Farsangi napok Kaposvárott

Hétfőn délután díszruhás huszárok által kísért négylovas hintón bevonult a kaposvári *Kossuth térre karnevál hercege*, s ezzel megkezdődött a már hagyományos — sorrendben hatodik — *kaposvári farsangi napok* egyhetes eseménysorozata.

Az esemény résztvevői megkoszorúzták a hajdanvolt nevezetes farsangot megéneklő *Csokonai Vitéz Mihály* mellszobrát, majd a városi tanács elnöke átadta a város kulcsát és a vigasságok feletti hatalmat karnevál hercegének.

A farsang nyitónapján bohócversenyt rendeztek, este kabaré emelte a hangulatot. Az egyhetes farsang gazdag, változatos programmal várja a vigadni óhajtókat.

Ma' kommentár

Megszűnik a Zöldker

Megszűnik a Zöldker Központ — tájékoztatta tegnap az MTI munkatársát *Szamosközi László*, a Zöldker vezérigazgatója.

Egy olyan, tröszti jellegű szervezettel lesz ezután kevesebb, amelyik az eszköz-koncentráció helyett az irányítás centralizációját valósította meg. A normativitás nélküli állami támogatás — az utóbbi időben már leginkább csak ezt jelentette a Zöldker — bizonyára *hiányozni fog*. Sokan szkeptikusak: *miként lehet központi pénzek híján* a minimális árréssel dolgozó zöldség-magykereskedelmet jövedelmezővé tenni?

Ha kedvező az időjárás és rengeteg az áru, úgy a termelési kedv fenntartása érdekében változatlanul jó, ha a kereskedelem *mindent* fölvásárol. De ha ezután a nyakukra rohad — a veszteséges gazdálkodást senki sem bocsátja meg. Igaz, a termelő sem mentheti fel magát, ha mondjuk, a nagy sárgabarackterméskor a fák alatt elpusztul, miközben a városokban még mindig tizenöt-tizenhat forint kilója.

Pedig nem törvényszerű az, hogy a termésingadozásból termelői vagy kereskedelmi veszteség keletkezzen — még állami támogatás híján sem. Ha a most szerveződő Zöldker Egyesülés betölti hivatását, és megoldja a maga elé tűzött feladatokat, valóban *hidat verhet a termelők, a kereskedők és a fogyasztók között*. Ha például a zöldpaprika — információjuk segítségével — huszonnégy órán belül eljut Csongrádból Nógrádba, úgy nem a csongrádi Zöldért vagy termelők veszteségét növeli, hanem az északi iparvidék bányászai vásárolják meg, *elfogadható* áron.

S ha a sárgabarackszüret és -szállítás sem kizárólag a termelők gondja, hanem megfelelő szerződések alapján a kereskedő-feldolgozó is együtt nevet vagy sír vele, akkor már nyugodtan mondhatjuk: együtt járnak azon a bizonyos hídon.

— gádor —

Harmadik világ

Multi-tanoncok

A „multinacionális vállalat" kifejezéshez a képzeletben többnyire hatalmas New York-i, londoni, vagy tokiói felhőkarcoló párosul az egész világra kiterjedő gyártó és értékesítési hálózattal. Más dimenziókban kell gondolkodni a fejlődő országok soknemzetiségű vállalatai kapcsán, hiszen ezek a cégek *meglehetősen kezdők a pályán*.

Az elmúlt tíz év során a fejlődő országokban több száz helyi multinacionális vállalat jött létre, s ezek külföldi érdekeltségeinek a száma már meghaladja a hatezret. Teljesen új jelenségről van szó a világgazdaságban, hiszen a harmadik világ államaira inkább az a jellemző, hogy a nagy tőkés multinacionális konszernek tevékenységének egyik fontos célpontjai. Ebben továbbra sincs lényeges változás, viszont újdonság, hogy ma már a fejlődő világ jelentősebb vállalatai szintén nemzetközivé válnak.

A fejlődő országok multinacionális cégeinek a kialakulása *szoros kapcsolatban van az exporttal*. Egy idő után a felgyülemlett profitból az anyavállalatok külföldön, szinte csakis más fejlődő országokban — termelő és értékesítési érdekeltségeket hoznak létre attól tartva, hogy a helyi konkurrencia és protekcionizmus előbb-utóbb lehetetlenné teszi a kivitelt. A leányvállalatok segítségével szilárdabb piaci pozíciókra lehet szert tenni, s egyúttal növekszik a fejlődő országok egymás közötti kereskedelme.

A „fejlődő multik" viszonylag kevés hasonlóságot mutatnak a világszerte ismert, „márkás", több nemzetiségű konszernekkel. Alaptőkéjük viszonylag szerény. Számítások szerint összességében *nem haladja meg a 10 milliárd dollárt*. Tevékenységük nem hálózza be az egész nemzetgazdaságot, többnyire csupán a könnyű- és gépipari szektorban működnek. Gyártási technológiájuk nyugati licencekre épül. Értékesítési politikájuk is *sokban emlékeztet a fejlett tőkés államok cégeinek marketing stratégiájára*, vezető munkatársaik viszonylag szerény jövedelemmel rendelkeznek. Elsősorban Hongkong, Szingapúr, India, Tajvan, Argentína, Brazília és még néhány más, gyorsabban fejlődő harmadik világbeli ország cégei válnak nemzetközivé.

A külföldi leányvállalatok alapítása több tényezőre vezethető vissza. Hongkong például számos textilvállalatot alapított Szingapúrban, mert így sikerült kikerülni a textilbehozatalt korlátozó ottani szigorú rendeleteket. Egy tajvani élelmiszeripari vállalatot pedig az késztetett leánycég alapítására Elefántcsontparton, hogy a szigetországban *nem terem ananász, ugyanakkor az afrikai állam szinte korlátlan mennyiségben kínálja ezt a gyümölcsöt*. Az odatelepített konzervüzem pedig busás profitot biztosít a tajvani anyavállalatnak.

A fejlődő országok multinacionális cégeire jellemző, hogy külföldi leányvállalataikat szinte *minden esetben a helyi tőke bevonásával, tehát közös vállalkozás formájában működtetik*.

Piaci stratégiájuk kizárólag *a többi fejlődő országot veszi célba*, a fejlett tőkés államokba legfeljebb exportálnak, de termelést ott, érthető okokból *nem folytatnak*, és erre nem képesek. Jelentős előnyt biztosít számukra a harmadik világ piacán, hogy maguk is a fejlődő országokból jönnek, s megkísérlik *ellensúlyozni* a világcégeket. Az egyik brazil háztartási eszközöket gyártó cég Nyugat-Afrikában így reklámozza leányvállalatainak termékeit: „A trópusokon készült a trópusok számára".

A fejlődő országok többségében *szívesen fogadják* ezeket az újsütetű multikat. Általában a már valamelyest fejlett iparral rendelkező fejlődő országok igyekeznek csak védő „üvegházat" biztosítani a hazai ipar számára, *s nem veszik szívesen a fejlettebb versenytársak megjelenését*. Mindent összevetve azonban többségében kedvező a fogadtatás. Hiszen a fejlődő országok érdeke az egymás közötti kereskedelem arányának növelése a külkereskedelmen belül, a modern technika meghonosítása, s a nagy világcégek szerepének és piaci részesedésének a csökkentése.

A fejlődő világ kérdéseivel foglalkozó szakemberek véleménye szerint az elkövetkező években a fejlődő multik száma *rohamosan növekszik majd*, tevékenységüket egyre több területre terjesztik ki. Várhatóan új országok is megjelennek majd a multinacionálisokat felvonultató államok palettáján, s a cégek tőkeerejének *ugrásszerű növekedésére* lehet számítani.

G. Gy.—Sz. P.

Rámenős házalók

A gyermekfotózás furcsaságai – A szolgáltatás kell, de nem így

Idősebb, kopaszodó férfi áll az ajtóban. Hóna alatt paksaméta, tele iratokkal. Kinézete rendkívül hivatalos, a tanács alkalmazottjaként mutatkozik be. Leül a szoba közepén álló fotelbe és beszél, mindenről, sokat és gyorsan, hogy elaltassa a háziak gyanakvását. Fél óra múlva tér rá a lényegre. Fényképész, aki az újszülöttet szeretné fotózni néhány hét múlva. Elővesz egy űrlapot, már töltené is ki, már a markát tartja az előlegért. Láthatóan dühös, amikor visszautasítják: *„Akkor minek tartottak föl"* — mondja és elrohan anélkül, hogy nevét és címét meghagyta volna.

Sokak számára ismerős a házaló fényképész. Maszekok, iparengedéllyel nem rendelkező kontárok — nevezzük őket egyszerűen magánzóknak —, avagy a FÉNYSZÖV alkalmazottjai próbálnak így üzletet kötni. A magánzók között — sajnos — szélhámosok is akadnak, akik felveszik a fényképre áhítozó, de vigyázatlan szülőktől az előleget, majd eltűnnek. A számlán szereplő név és pecsét — ha van egyáltalán — hamis. Hozzám néhány hónapja a FÉNYSZÖV egyik alkalmazottja csöngetett be. Nem véletlenül, biztosra jött. Üzletet ugyan nem kötöttünk, de azért elárulta, hogy akáresak a maszekok, a tanácstól kapta meg a címet.

Engedély nélkül

A FÉNYSZÖV elnökétől, *Iczkovits Jenőtől* kértem felvilágosítást a gyerekfotózás e furcsa módjáról.

— A gyerekek otthoni fényképezése, röviden a lakásfotózás már több évtizedes hagyomány a Mosoly Albuma keretében. Ez az elnevezés már fogalom. Az emberek többsége, ha ezt a két szót hallja, ránk gondol.

— *Előfordult már, hogy valaki visszaélt a szövetkezet nevével?*

— Hogyne. Sőt, már becsapott szülők is reklamáltak nálunk. Budapesten is történt hasonló eset, de vidéken inkább jellemző. Ott sokkal több maszek és kontár dolgozik.

— *Hány üzletkötőjük járja Budapest utcáit?*

— Körülbelül tíz, de mindösszesze ketten foglalkoznak lakásfotószolgáltatással. Teljesítményük vagyis a megkötött üzlet szerint kapják a fizetésüket.

— *Ha vaktában mennek végig az utcán, becsöngetve a soron következő lakóhoz, nem sok üzletet köthetnek...*

— Ez nem egészen így van. A kopogósok — régiesen akvizitőrök — például lakásról lakásra járnak és érdeklődnek, van-e kisgyerek. A lakótelepeken sok ezer lakás következik egymás után. Itt viszonylag kis idő alatt sok üzletet lehet kötni.

— *Hozzám is bekopogtatott a szövetkezet egyik munkatársa. Lehet, hogy a tanácstól kapta meg a címet?*

— Lehet, de csak kivételesen.

— *A kórházakban is vannak fényképészek...*

— A szövetkezet munkatársai nem járnak az újszülött osztályokra fotózni. Ez irányú kérelmünket különböző — egyébként teljesen helytálló egészségügyi követelményekre hivatkozva — az illetékesek visszautasították.

— *A maszekok vagy a kontárok valahogy mégiscsak bejutnak.*

— Sajnos, igen. Már ebben az ügyben is kaptam jó néhány le-

velet. Valószínű, hogy ezek a „magánzók" nem rendelkeznek semmiféle engedéllyel. Ráadásul hivatalnul jelennek meg, s a már kész fényképpel üzletelnek. A magánvéleményem az, hogy *a kórházi fényképezéseknek ez a módszere kifejezetten etikátlan*.

A „kórház-business" tisztességtelen jellegéhez nem fér kétség. De ebben az egész ügyben csak az a furcsa — legyen szó maszekról, vagy a FÉNYSZÖV-re, tanácsra hivatkozó egyéb fotósról, vagy épen a szövetkezet üzletkötőjéről —, hogy legtöbbször *pontosan tudják, hova érdemes becsöngetni*.

A kiskapuk kinyílnak

Három intézmény kapja meg az újszülöttek adatait: a kórház, az anya- és csecsemőgondozó intézet és a kerületi tanács. A két egészségügyi intézményre — mint a Fővárosi Tanács egészségügyi főosztályán megtudtam — kötelező az úgynevezett egészségügyi titoktartás. Semmiféle adatot a náluk született gyerekekről nem szolgáltathatnak ki. Aki ezt az utasítást megszegi, súlyos büntetést kockáztat. *A kórházi fotózás pedig tilos*. Valakik azonban mégiscsak kinyitják a kiskapukat, hiszen nem állhat mindenki mellett belső ellenőr. De eljárást indítani csak akkor lehet, ha a szülők feljelentést tesznek.

A kerületi tanácsok anyakönyvvezetője, anyakönyvi csoportjaira egy 1963-ban kelt rendelet vonatkozik. A X. paragrafus 3. bekezdése szerint „Nagyobb mennyiségű anyakönyvi bejegyzés megtekintését csak a felügyeletet gyakorló igazgatási főosztály vezetője engedélyezheti." Ha tehát létezik egyáltalán engedély, ami lehetővé teszi, hogy a kerületi tanácsoktól a fényképészek adatokat kapjanak, akkor az a Fővárosi Tanács igazgatósági főosztályán adhatták csak ki.

Dr. Szilágyi István, a főosztály helyettes vezetője megdöbbent, amikor ezt a következtetést elmondtam, s a házaló fotósokról érdeklődtem.

— Véletlen lehetett — mondta —, mert a tanácsok anyakönyvvezetőinek semmiféle engedélyük sincs arra, hogy az újszülöttek adatait bárkinek is kiadják. Csak feltétlenül indokolt esetekben, például bírósági eljárásnál, nyomozásnál járulunk ehhez hozzá. Nem is olyan régen a Sugár munkatársai jártak nálunk. Az áruházzal egyidős csecsemőket szerették volna megajándékozni, de nem engedélyeztük. Egy biztos, mi semmiféle zöld utat nem adtunk a fotósakcióra.

Ez zaklatás!

A beszélgetés után a főosztály másik munkatársa, *dr. Sipos Tibor* érdeklődött — szúrópróbaszerűen — néhány kerületi tanácsnál ebben a furcsa ügyben. A kerületi illetékesek kivétel nélkül azt válaszolták, hogy *semmiféle adatot sem szolgáltattak ki, hiszen ismerik az 1963-as rendeletet*.

— Én sem értem, miért hivatkoznak a fotósok a tanácsra — mondja Sipos Tibor. — Hiszen a kerületek hozzánk küldik a hivatalos szerveket is, ha azok az állampolgárok nagyobb csoportjáról kérnek információt. Minden anyakönyvvezetőnek szakvizsgát kell tennie, mielőtt ebbe a beosztásba kerül. Tehát kétséget kizáróan ismerik a törvényt. A magam részéről elképzelhetetlennek tartom, hogy tőlük szivárognának ki az adatok.

Legalább ennyire hihetetlen, hogy a kórházak adják az információt, avagy az anya- és csecsemőgondozó intézet alkalmazottai segítenek a feketén dolgozó fotósoknak.

A tény ettől még tény marad. Évek, sőt évtizedek óta halásznak a zavarosban ezek az ügynökök, kihasználva a valahol — tanácsnál, kórházban vagy máshol — nyíló kiskapukat. A problémát nem is maga a szolgáltatás, hanem a módszer jelenti. Mert ez *nem ügyes üzleti fogás, hanem zaklatás*. Ráadásul a szélhámosok szép summát csalnak ki a nem elég körültekintő szülőkből — lejáratva a tanácsot, a FÉNYSZÖV-öt, és az egész fényképészszakmát.

A megoldást, persze, nem az efféle szolgáltatás betiltása jelentené. Mert erre igény van, még akkor is, ha egyre több családi vásárol fényképezőgépet és filmfelvevőt. Talán járható út lenne — a Família mintájára — a tanácsok, kórházak mellett hivatalosan — tehát engedéllyel működő — megrendelőirodákat szervezni. Az sem elképzelhetetlen, hogy a vetélytársak egymás szolgáltatásait kiegészítve, szövetségre lépjenek. Hiszen *közös érdekük*, hogy a tisztességtelen konkurrencia a gyermekfotózásból egyszer és mindenkorra kiszoruljon.

Lakatos Mária

Az olajbőség hátrányai

A világpiacon mutatkozó *olajbőség hátráltatja* az alternatív energiaforrások kifejlesztését, és ez árt az olajtermelő fejlődő országoknak is. Szakértők „vészes előjelnek" tartják, hogy az Occidental Corporation felfüggesztette egy négymilliárd dolláros olajpala-projektum létesítését Amerikában. Az amerikai cég azt a látszatot kelti, hogy a *jelenlegi olajkínálat tartós jelenség*, és ez megrendítheti az alternatív energiaforrások kifejlesztésének szükségességébe vetett hitet. Az elmúlt években a gazdasági visszaesés miatt és az energiatakarékosságnak köszönhetően jelentősen *csökkent a kőolaj iránti kereslet* a nyugati országokban. Az OPEC-országok olajtermelése emiatt kétharmadára esett vissza 1979-hez képest.

HORIZONT

Munkanélküliek Ausztriában és Spanyolországban

Jelentősen *nőtt a munkanélküliek száma Ausztriában* az elmúlt év folyamán. Ez év januárjában 155 ezren voltak állás nélkül, a legtöbben az építőiparban. A munkanélküliek aránya egy év alatt 3 százalékról *5,4 százalékra emelkedett*.

A spanyol munkanélkülieknek több mint a fele — 900 000 munkanélküli — *semmiféle anyagi támogatásban nem részesül*, jóllehet az állam 1981-ben 405 milliárd pezetát fordított a munkanélküliek segélyezésére. Ez az összeg az ország bruttó nemzeti termékének 2,3 százalékát jelenti, szemben az 1977. évi 0,85 százalékkal. A munkanélküliek valódi száma azonban *ennél lényegesen magasabb*, mert a hivatalos adatok csak a munkaközvetítő hivatalokban nyilvántartott munkanélküliek számát tükrözik.

Kínai munkavállalók külföldön

Egy hongkongi munkaközvetítő cég Dél-Koreával tárgyal arról, hogy *százezer kínai munkást irányítanának* a Közel-Keleten megvalósítandó dél-koreai beruházások kivitelezésére. Egy másik kínai tartományból, Kuangtungból *tizezer kínai már dolgozik is a Közel-Keleten*, főleg Irakba. A kínai munkaerő mellett, viszonylagos olcsóságán túl, egyebek között az szól, hogy sok kínai odahaza is *családjától elszakítva dolgozik*, így külföldön kevesebb a gond velük, mint más országok munkásaival.

Az ördög üzeni: szeretnék magával táncolni

Készüljünk a maszkabálra

A farsang évszázadok óta a társadalom minden korosztályát és rétegét megmozgató, a tél sivárságát enyhítő vidám bolondozás, a földi élet örömeinek ünneplése, amely *vízkeresztől hamvazószerdáig* tart. A történelmi-néprajzi adatok már a XIV—XV. század óta beszámolnak a farsangról, amely az egyházi férfiak szerint — az ördöggel való cimborálás, a rossz szellemek tevékenységének időszaka. A királyi udvartól a legkisebb faluig rendeztek farsangi mulatságokat.

A farsangolás sikerének titka, ma is a *jó szervezés*. Ajánlatos, ha már néhány héttel a mulatság előtt, rendezőként valaki elvállalja a szervezést; legyen akár a művelődési ház ifjú népművelője, a klubvezető, illetve akit a farsangolni szándékozók erre kijelölnek. A szervező *adjon ötleteket a jelmezek kiválasztásához*, készítéséhez és ügyeljen rá, hogy lehetőség szerint *ne viseljék többen ugyanazt az öltözéket.*

A jelmezek rendszerint valamilyen közismert személyiséget vagy tárgyat, ritkábban valamilyen fogalmat ábrázolnak. A fiatalok jól járnak, ha megkeresik a nagymamát, a nagypapát, és kölcsönkérnek tőlük néhány használaton kívüli, divatjamúlt holmit. A régi ruhák többsége kis fantáziával, egy-két öltéssel, esetleg szabással könnyedén átalakítható. Viharos sikert arathatnak a különböző történelmi korszakok megszemélyesített alakjai. Kis darab szőrméből, szőrét vesztett bundából könnyedén felöltözhetünk *ősembernek*. Az ókori híresség megjelenítése szintén nem nagy gond. A középkorból a keresztes lovagok jöhetnek leginkább számításba. A reneszánsz figurák ruhái ugyancsak olcsón elkészíthetők *Rembrandt, Leonardo da Vinci, Raffaello* albumait lapozgatva. Nagy báli siker érhető el a Napkirály, vagy XV. Lajos rokokó udvarának egy-egy ruhájában, amelyek szintén házilag elkészíthetők. Irodalmi alakok, sőt filmek, tévédarabok szereplői is megjeleníthetők.

A farsangi ünnepélyeken — különösen a nagyobb közösségeknek rendezett főiskolai és vállalati összejöveteleken igen szokványos a menetrend: a jelmezek fölvonulása — természetesen nem

mindenki vállalja a szereplést, és ne is erőltessük! —, a zsürizés, majd a tánc.

Nem mindenki tud föloldódni, ilyenkor alakul ki a régi filmekből ismert jelenség: *a majomsziget*. Ezért hasznos lehet, ha a szervező már a bejáratnál *sorszámot* ad mindenkinek: külön a férfiaknak és külön a nőknek. Az azonos sorszámúak egymás fiktiv párjai, együtt mutatják be jelmezüket, kis dialógus keretében. Lehetnek egymás partnerei a táncversenyen is.

A farsangi ünnepélyen rövidebb színdarabot, jelenetet is előadhatunk. Ennek gyökerei szinte mindenütt megtalálhatók a néphagyományban. A királyi udvarokban régen jelképesen eltemették a királyt, a falvakban megrendezték *a böjt és a farsang párviadalát*. Ilyenkor rendszerint a farsangi és böjti ételek mérkőztek meg, vagy a bor és víz vetélkedett egymással. A magyar falunak színjátékszerű farsangi szokása volt a *vénlánycsúfoló*, az Őrségben a *maskaralakodalom*, vagy az úgynevezett *„faházasság"*. Ezeknek fölelevenítése főleg vidéken ajánlható, a helyi hagyományok figyelembevételével. A fiatalok farsangjának része lehet a tréfás ajándékozás, amely minél olcsóbb és nevetségesebb, annál jobb. A jó szervező, főleg a vállalati összejöveteleken, gondoskodjék bőségesen *tartalék maszkokról*, hogy aki nem tudott ilyet készíteni, vagy váratlan vendég, de szégyenlős, most bátrabban kérhesse fel a hölgyeket: az igazgató a beosztottját és így tovább... természetesen az általános illemszabályokat betartva. A szervező mellett még két beavatott személy segítsége ajánlatos. Az egyik a *postás*, aki az üzeneteket közvetíti: *„Szeretnék magával táncolni, én vagyok az ördög!"* stb. Az ötleteket keresőknek ajánljuk: Ortutay Gyula: Kis magyar néprajz című könyvét.

A vállalatok, egyesületek, valamint a szállodák reprezentatív farsangi összejövetelein leggyakrabban a jelmezkölcsönző estélyi ruhái, ruhakölteményei láthatók. A tavalyi felnőttbálokon nagy sikerük volt a vállpántos, selyemből és más habkönnyű anyagból készült estélyi ruháknak. Hasonlóan sokan vitték ki a *„palotás"* ruhákat is. Ezekben rendszerint a nyitótáncokban föllépő hölgyek lejtenek. A keringőruhák közül a színes a divat. Az estélyi ruhákat kölcsönző bolt Budapesten az V., *Kecskeméti utca 8. sz.* alatt található. (Telefon: 174-834). Női és férfi színpadi ruhákat, jelmezeket az *V. kerületi, Irányi utca 20.* szám alatti bolt kölcsönöz.

Farsang táján álarc — avagy régies nevén álorca, illetve *„csúf ruha"* — minden utcasarkon vásárolható.

Balázs Géza

Autós mozaik

Visszapillantó, hidegindító, autómentő

Az utóbbi napokban több gépkocsivezetőt ért baleset *előzés* közben. Vagy nem figyeltek, vagy nem láttak megfelelően hátrafelé. Ezzel kapcsolatban az *Autóközlekedési Tanintézet* munkatársainak tanácsát kértük.

— A visszapillantó tükör felülete igen kicsi. De a biztonságos autózás szempontjából annál fontosabb szerepe van. Elindulás előtt a tükröt minden vezetőnek saját helyzetéhez, látóteréhez kell beállítania. Úgy a helyes, ha a *külső tükörben* az ajtóoszlopból és a kocsi bal oldalának hátuljából látunk egy darabot. Így jól követhetjük szemünkkel a mellettünk, illetve a mögöttünk haladókat is. A *belső tükör* beállításakor a fejmagasságtól függetlenül, a hátsó ablak jobb oldali háromnegyed részét kell látnunk, majd a hajunk és fülünk találkozását.

Természetesen még ez sem elég, hiszen látómezőnyben előfordulnak úgynevezett *holt terek* is. Éppen ezért, amikor előzünk, mindig *tekintsünk hátra*, meggyőződve a manőver biztonságos végrehajtásáról.

*

Új szolgáltatásokat vezetett be a *Salgótarjáni Autóklub*. Műszaki állomásán kiskereskedelmi áron megvásárolhatók a Tradico hidegindító, és más, üzemanyagcsökkentő berendezések, amelyeket az állomás szakemberei *térítésmentesen* szerelnek be a gépkocsiba. *Elsősegélynyújtó* tanfolyam is szerepel a salgótarjániak februári programjában. A hetenkénti egy előadáson a klubtagok *családtagjai is* részt vehetnek.

*

Új szerelőműhellyel gyarapodott a *Soproni Vas- és Járműipari Szövetkezet* szervize. A két műszakban dolgozó műhelyben egyszerre 20 kocsival foglalkozhatnak, külön választva a személy- és teherautókat.

A soproni szövetkezet már ez esztendő elején bővítette szolgáltatásait azzal, hogy bevezette az *autómentő szolgálatot*. Garanciális tevékenységét kiterjesztette a Polski Fiat 126, az IFA 50-es, és a ZIL típusú járművekre. A második negyedévben Dacia, ARO személy- és tehergépkocsikat is fogadnak. Kívánságra *felszerelik az utánfutók vontatásához szükséges vonóhorgokat*, mert a Lenti Fémipari Szövetkezettel kooperálva, megkezdik az 500 kg teherbírású utánfutók gyártását.

Új tárlatok, új kiállítások

A szabad szombat és a vasárnap kiválóan alkalmas a közös, családi múzeumlátogatásra. A kiállítótermek e hét végén és a jövő héten több érdekességet ígérnek.

Holnap nyílik meg a *Magyar Nemzeti Galériában Nemes Endrének*, a Stockholmban élő festőművésznek a tárlata. A művész alkotásaival legutóbb 1973-ban, a Szépművészeti Múzeumban találkozhattunk: akkor 300 munkáját tárta a látogatók elé. Az idős mester ezúttal 290 olajképét és 60 grafikáját mutatja be. A tárlat március 14-ig tekinthető meg Budapesten, majd március 21-től *Pécsett* mutatják be.

Hétfőn este a *Vízivárosi Galériában* nyílik meg *Benkő T. Sándor* és *Hidvégi László* közös kiállítása. *Tassy Béla* grafikus munkái a *Helikon Galériában* csütörtöktől tekinthetők meg. Február 12-én a *Budapesti Történeti Múzeumban* is új tárlat nyílik. A Budapesti Mesterek című kiállításon öt textiltervező művész *Bajkó Anikó, Gink Judit, Golarits Erzsébet, Gulyás Katalin* és *Szalontai Éva* vonultatja fel alkotásait.

Tatán is érdekes kiállítás tekinthető meg vasárnaptól március 3-ig. A *Kuny Domokos Múzeumban Boglár Lajos* 1981-es brazíliai gyűjtéséből állítottak össze néprajzi kiállítást Az indiánok földjén címmel.

Sok a Piroska, kevés a farkas?

Olcsó jelmez gyerekeknek

Ezekben a napokban a szülőket és a gyermekeket egyaránt fejtörésre készteti a közelgő óvodai vagy iskolai bál. Milyen eredeti, soha nem látott ötlettel, jelmezzel szerepeljenek? A szokások helyenként különbözőek, de abban mindenütt megegyeznek, hogy *nincsen farsang jelmezverseny, maskarázás nélkül.*

Néhány fővárosi óvoda vezetőjétől telefonon megkérdeztük: tavaly milyen jelmezek aratták a legnagyobb sikert? Kiderült, hogy sok az elkoptatott, megszokott jelmez, de szinte mindenütt megcsillan egy-egy eredeti ötlet is, amelyre évek múlva is mosolyogva, szívesen gondolnak viszsza. Bár egy kisgyermeknek minden jelmez új, mégsem érezheti jól magát *egy Piroska a sok Piroskák, a kevés farkas*, vagy mondjuk egy *szakasznyi cowboy között*. Tavaly ugyanis ők lepték el az óvodai farsangok báljait. A régi tündér, kalóz, matróz, Hófehérke és a törpék között újdonság a *hirdetőtábla*, a *robot*, és az *űrhajós.*

Ötletért természetesen a jelmezkölcsönzőhöz is fordulhatnak. *Budapesten* egyetlen gyermekjelmez-szaküzlet kölcsönöz ruhákat a VIII. kerületben, a Luther utca 1/C. alatt. *Szegeden* és *Miskolcon* is van jelmezkölcsönzés, de a vidékiek postán, a budapesti szaküzletből is kölcsönözhetnek. A jelmezkölcsönző repertoárja gazdag: *királyi ruha, huszároltözet, török basa, űrhajós, Rózsa Sándor, Sándor Mátyás, indián törzsfőnök* jelmeze egyaránt kérhető. A gyermekjelmezek kölcsönzési díja 200 forint alatt van.

Mégis, a mesés szépségű, szakemberek megvarrta, kész gyermekjelmezek helyett az *otthoni, házilag elkészíthető, egyéni ötleten alapuló jelmezeket javasoljuk*, mert a legfontosabb, hogy a lázas tervezgetés, készülődés során meghittebbé válhat a szülő és a gyermek kapcsolata. A közös munkában fejlődik a gyermek alkotókészsége, ügyessége is. A legsikerültebb jelmezek mindig *otthon* születnek.

Mit varrjunk otthon? Jelmez készülhet például a jól ismert mesealakokról, nevezetes történelmi személyiségekről. Meg lehet jeleníteni egy-egy festményt is, különösen azokat, amelyek közismertek (Lilaruhás nő, Ásító inas, A kévét vivő lány stb.). A cirkuszi figurák viszonylag közismertek, de a geometrikus alakzatok bizonyára még sok ötletet rejtegetnek (különböző nagyságú dobozok minden háztartásban bőven akadnak!). Elvont fogalmakat is megjeleníthetünk; lehet például sorozatot csinálni az *estehajnal-nappal* együtteséből, vagy egy évszak-összeállítást *tavasznyár-ősz-tél* címmel.

A jelmezeken kívül a gyermekek maguk készíthetik el a *konfettit* is. A farsangi bál előtti héten gyűjtsék össze a főzés előtt félbetört tojáshéjakat. Ezeket jól kiszárítva, tojásfestékkel befestve és konfettivel (irodai lyukasztógéppel készítjük fehér vagy színes papírból) megtöltve, tetejüket papírral leragasztva vihetik magukkal a bálra, ahol azután *röpülhetnek az ártalmatlan tojások!*

A farsangi ünnepélyek lehetőséget teremtenek a 17—18. századi iskolai színjátszás valamelyik farsangi alkotásának — például *Bacchus* és *Neptunus* megmérkőzésének — felelevenítésére is. *Egy kis ötlet és kézügyesség árán olcsón is felejthetetlenné tehetjük a kicsik farsangját.*

B. G.

Báli naptár

A pesterzsébeti Csiliben február 6-án, szombaton este 7 órakor kezdődik a sváb bál. A vendégeket soroksári sramlizenekar szórakoztatja Uhlmann Ferenc vezetésével. A műsorban fellép a soroksári német nemzetiségi táncegyüttes, a népdalokat Havasi Krisztina énekli.

A Fészek Művészklubban február 6-án, szombaton este 8-tól reggel 5-ig rendezik meg a hagyományos Fészek-bált. A nyitótáncot — bécsi valcert, dél-amerikai versenyprogramot, angol keringőt — a budai táncklub tagjai mutatják be. A bál vendégei a Maxim Varieté műsorából láthatnak részleteket, ezenkívül Voith Ági, Bodrogi Gyula, Kabos László és Zana József gondoskodik a vidám hangulatról. A jazzkedvelőket Beamter Bubi, Martiny Lajos, Babos Gyula és Dandó Péter szórakoztatják. Az első emeleten a Karda—Nánássy duó, a második emeleten az Alfa együttes, az étteremben cigányzenekar játszik.

A népművelők budapesti egyesülete és az óbudai művelődési ház február 6-án, szombaton rendezi meg az óbudai Zichy-kastélyban a népművelők báljá. A műsorban többek között Alfonso, Bencze Ilona, Felföldy Anikó, Haumann Péter, Kishonti Ildikó, Maros Gábor, Schubert Éva, Verebes Károly, Verebes István lépnek fel. A zongoránál: Orosz János.

Tatabányán, a Puskin művelődési központban és Tatán, a Kristály-szálló különtermeiben február 6-án, szombaton este 8 órakor tartja hagyományos horgászbálját a tatai sporthorgász egyesület. A tombolasorsoláson élőhalat nyerhetnek a szerencsések.

A Négy Évszak folyóirat február 6-án, szombaton este 8 órai kezdettel Te meg én bált rendez a Pesti Vigadóban.

Kirándulók figyelmébe

Túrajavaslatok szombatra — vasárnapra

Bár változatlanul tovább tart a tél, a turisták és a természetbarátok mégsem maradnak a kényelmes, meleg szobában, hanem élvezik a mozgást, a friss levegőt. Hétvégi ajánlatunk nemcsak az egyesületi tagoknak szól, hanem mindenkinek, mert a természetjáró egyesületek várják és szívesen látják a vendégeket, a hozzájuk csatlakozni kívánó alkalmi turistákat is. Hátha kedvet kapnak a rendszeres kirándulásra, vagy közös városnézésre, múzeumlátogatásra. Mert a hegyeken kívül sok más helyre is elmennek az összeszokott társaságok.

Szombati ajánlatunk:

Angyalföldi Természetbarát és Testedző Egyesület: Kétbükkfanyereg—Pilisnyereg—Pilisszentlélek—Ráró—Maróti hegyek—Hideglelős kereszt—Bübánat völgye. Találkozás fél 6 órakor a HÉV Árpád-hídi állomásán.

A Budapesti Elektromos SE a Szépművészeti Múzeum és a Műcsarnok gyűjteményes kiállításainak megtekintésére várja az érdeklődőket. Találkozás 10 órakor a Szépművészeti Múzeum előcsarnokában (Dózsa György út 41.).

A Földalatti Villamosvasút Múzeum tárlatának felkeresése szerepel az Óbudai Petőfi SE programjában. Találkozás 10 órakor a múzeum főbejárata előtt. a Deák téri metró aluljáróban.

Vasárnap reggelre és délelőttre még gazdagabb a kínálat:

Angyalföldi Természetbarát és Testedző Egyesület: Kismaros—Sóhegy—Törökmező—Zebegény. Találkozás 7 órakor a Nyugati pályaudvaron a 3. számú vágányfejnél.

APISZ Sport Egyesület: 1. Zúgliget—Tündér szikla—János-hegy—Hűvösvölgy. Találkozás 10 órakor a Moszkva téren. 2. Pomáz—Cigánysor—Csikóvár. Találkozás 10 órakor a Batthyány téren.

Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium SK: Kevélyek. Találkozás 8.45 órakor a Batthyány téren.

Gázművek MTE: Téli séta a Budai hegységben. Találkozás 9 órakor a Moszkva téren.

A KOMÉP SC nyílt túrát szervez Budapestre. A túra során sétálnak a Várhegyen. A Mátyás templomot és a Halászbástyát tekintik meg, ezt követően fürdőzés a Gellért-fürdőben. Találkozás Tatabánya alsó vasútállomáson 7 órakor, és Budapesten a Déli pályaudvaron 8.45 órakor.

Óbudai Petőfi SE: Solymár—Zsíroshegy—Nagyszénás—Ördögtorony—Pilisszentiván. Találkozás 9 órakor a Moszkva téren.

Óbudai Spartacus TE: Pomáz—Csikóváralja. Találkozás 10 órakor a Batthyány téren.

Országházi Közalkalmazottak SK: Rózsavölgy—Kamara erdő—Rózsavölgy. Találkozás 9 órakor a Skála Áruház előtt.

Orvosegyetem SC „Gyopár": Madáretető túra, séta a Vadaskertben. Találkozás 9.30 órakor a hűvösvölgyi autóbusz-pályaudvaron.

Posta Számítástechnikai SK: Farkasrét—Frankhegy—Csillebérc—Normafa. Találkozás 9 órakor a Moszkva téren.

Tipográfia TE: 1. Városnéző kirándulás Esztergomba. Találkozás 7.50 órakor a Nyugati pályaudvaron a főbejárati óra alatt. 2.: Dobogókő—Pilisszentkereszt. Találkozás 7.30 órakor a Batthyány téren.

Törekvés SE: Gyermektúra a Budai hegységbe. Találkozás 8 órakor a Moszkva téren.

Újpesti Természetbarátok Turista Egyesülete: Nagykovácsi—Zsíroshegy—Hűvösvölgy. Találkozás 8.30 órakor a Moszkva téren.

Vasas SC: 1. Kevélyek. Találkozás 8 órakor a Batthyány téren. 2.: Barangolás a Budai hegységben. Találkozás 9 órakor a Moszkva téren.

Természetbarát-hét Debrecenben. Február 7—13 között rendezik meg Debrecenben a XIX. természetbarát hetet. A hét programján elméleti versenyek, előadások, filmvetítések szerepelnek. Február 13-án tartja a Hajdú-Bihar megyei és a Debrecen Városi Természetbarát Szövetség beszámolóját az 1981. évi munkáról és ismertetik az ez évi feladatokat. A hét záróeseménye a Debrecen étteremben, a természetbarát-bál lesz.

Egy mítosz vége

Jóléti állam?

Az elmúlt esztendőben a fejlett tőkés államok gazdasági gondjaik enyhítése érdekében mind gyakrabban voltak kénytelenek *drasztikusan megnyirbálni* szociális, kulturális, oktatási kiadásaikat. A költségvetés e tételeinek *erőteljes lefaragása* szinte már intézményesített eszközévé vált a tőkés gazdaságpolitikának a recesszió idején. Erre az új jelenségre hívja fel a figyelmet az OECD egyik *legutóbbi* tanulmánya, amely a *Válságban a jóléti állam* címet viseli.

Az ötvenes és a hatvanas években néhány fejlett tőkés állam — elsősorban a skandináv országok és Belgium — *a szociális és kulturális juttatások olyan magas fokát tudta biztosítani állampolgárainak, hogy a polgári közgazdasági irodalom velük kapcsolatban jóléti államról beszélt.* Kétségtelen, hogy ezekben az országokban *igen fejlett* a társadalmi gondoskodás, amelyet nem utolsósorban a *kimagaslóan világszínvonal feletti adózási rendszer tett lehetővé.* Az úgynevezett jóléti államok gazdasága éveken át sikeresen szállt szembe az 1974 óta kisebb-nagyobb megszakításokkal tartó recesszióval. Az 1980-as, valamint a tavalyi év azonban már mélyen belemart a sebezhetetlenek vélt gazdaságokba és a szociális vívmányokba.

Néhány tőkés ország állampolgárai el sem tudták képzelni, hogy az állam csökkentheti azokat a juttatásokat, amelyek életük szerves részévé váltak. Az infláció, valamint a fizetési mérlegek halmozódó hiánya azonban *kikezdte* a „szociális szektort". Először az Egyesült Államok, majd Nagy-Britannia nyúlt a pénzromlás és a deficitnövekedés megfékezése érdekében az állami kiadások lefaragásának fegyveréhez. Úgy vélték, hogy az egészségügyi, a kulturális és egyéb jóléti kiadások lefaragásával sikerül megteremteni a gazdaság egyensúlyi helyzetét, s belátható közelségbe hozni a recesszióból való kilábalást. A Reagan-kormány például *számottevően csökkentette* a központi költségvetés oktatási rovatát, egyik napról a másikra megszüntetett különféle segélyeket, visszavont néhány korábban garantált szociális juttatást. Hasonlóan cselekedett az ugyancsak *monetarista* gazdaságpolitikával kísérletező brit kabinet is. A jelek szerint azonban mindkét ország *messze van még a konjunktúra fellendülésétől, s a dolgozók életszínvonalát erősen érintő intézkedések nagyobb politikai kárt, mint gazdasági hasznot eredményeztek.*

A jóléti állam mintaképének tartott Svédország példája is azt bizonyítja, hogy a tartós recesszió még az olyan megalapozott gazdaságokat sem kíméli, mint amilyen a skandináv országé. Svédország sem vonhatta ki magát az érvényesülő dekonjunkturális irányzat alól. Az országban meglehetősen gyorsan növekszik az infláció, egyre nagyobb mérvű az eladósodás, hiszen a lelassult exportból származó bevételek *mind nagyobb részét kénytelen az állam az olaiszámla kiegyenlítésére fordítani.* Megnövekedtek a termelési költségek is. A fizetési mérleg hiánya a bruttó hazai termék *5 százalékával* egyenlő. Fokozódott az elmúlt esztendőben a külföldi adósságok állománya, valamint a költségvetés hiánya. A további romlás megakadályozására *1981 őszén 10 százalékkal leértékelték* a koronát. A „fájdalmas műtéttől" azt várták, hogy *csökkenti* az inflációt, valamint Svédországban teljesen szokatlan munkanélküliséget.

Ugyancsak az infláció visszaszorítására, a kormány *átmeneti árbefagyasztást* is elrendelt, s egyúttal *az adókat csökkentette* valamelyest, a kereslet és a gazdasági tevékenység élénkítése céljából. (Jól jellemzi a helyzetet, hogy a magánszektor az utóbbi időben a rendelkezésre álló tőkének mindössze egynegyedét fordította beruházásra.) A korona leértékelése után azt is bejelentették, hogy 1982-ben *csökkentik az állami kiadásokat*, valamint a szociális juttatások egy részének mértékét.

Stockholmban tisztában vannak azzal, hogy *rövid távon nem érződik* majd a svéd gazdaság helyzetén a meghozott intézkedések gyógyító hatása. A „svéd példa" mindenesetre felhívja a figyelmet, hogy a jóléti államokban is bizonyos visszalépéssel, vagy legalábbis stagnálással kell számolniuk a szociális eredmények területén.

Az OECD tanulmánya a jóléti államok válságáról éppen arra hívja fel a figyelmet, hogy a jelenlegi dekonjunktúra idején *elkerülhetetlen* az összeütközés a gazdaság- és szociálpolitika között, s egyik területen eredményt csak a másik rovására lehet elérni. Sok feszültséget okoz a növekvő munkanélküliség — idén az állástalanok száma a *24 legfejlettebb tőkés országban várhatóan megközelíti majd a 30 milliót* —, hiszen az ezzel kapcsolatos állami kiadások is jelentősen terhelik az államkasszát, pénzt vonnak el a fejlesztéstől.

A termelés nem kielégítő növekedése, a kapacitások kihasználatlansága idején a pénzügyminiszterek a tőkés országokban két lehetőség közül választhatnak. Vagy fenntartják a szociális juttatások eddigi rendszerét, s ez esetben a deficiteket *külföldi kölcsönök felvételével* finanszírozzák, vagy pedig kisebb-nagyobb mértékben lecsípnek ezekből a juttatásokból, s így nem fokozzák az eladósodást. (Sajnos, a harmadik lehetőség — a hadikiadások csökkentése — nem vált gyakorlattá a tőkés költségvetésekben.) Kétségtelen, hogy az elért eredmények *csorbításához* a kormányok nem szívesen járulnak hozzá, de 1981-ben ezt a lépést mégis meg kellett tenni több országban. Még olyan áron is, hogy a lakosság életszínvonala csökkent, jobb esetben stagnált.

1982-re a tőkés országok számára a konjunktúra kutatásával foglalkozó intézetek *a második félévre ígérnek némi gazdasági fellendülést.* Egyelőre kétséges, hogy a nyár derekán megindul-e majd a gazdasági helyzet javulása a tőkés világgazdaságban. Annyi azonban biztos, hogy az idei költségvetések a szociális kiadások további megszorítását tartalmazzák, s egyelőre *nem lehet számítani* a jóléti juttatások emelésére, vagy bővítésére.

G. Gy. — Sz. P.

Kenyérkérdések

Így sütnek és miért így? – Kevés is, száraz is

Pontosan egy hete eszem — nem rágódom rajta — *jóízűen eszem* azt a kenyeret, amivel a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium illetékes tisztviselője ajándékozott meg. A kenyér lakótelepi lakásom konyhájában fekszik — egy szál konyharuhába csavarva. Ebben a lakásban olyan száraz a levegő, hogy amikor nem kapcsolom be a párásító készüléket, reggel nem tudok borotválkozni, mert kipattogzik a szárazságtól a bőröm. A kenyér mind a mai napig *nem száradt ki.*

Említem a Fővárosi Sütőipari Vállalat termelési igazgatójának, *Kozma Istvánnak*, hogy miféle csodát tapasztalok, és ő kesernyésen nevet, aztán azt mondja:

— Tudok adni magának én is ilyen kenyeret. Rozsláng, burgonya- vagy kukoricapehely és némi zsiradék kell bele, és nem utolsósorban hosszan érlelt keménykovász. Ezt a receptet már dédanyáink is ismerték, ezerint sütötték a kenyeret otthon.

És hogyan sütik a kenyeret ma Budapesten?

A tények

Aki múlt vasárnap nézte a tévé Hét című műsorát, láthatott belőle valamit. Láthatta a penészes, málló vakolatú épületeket, a koszos kosarakat, az ócska szakajtókat, és valami kevéset láthatott a méltatlan környezetben szüntelenül működő, korszerű, nagy teljesítményű automatákból is. Hallhatta, hogy *nyújtott műszakok, három műszakok is szükösek a jelenlegi helyzetben a lakosság igényeinek kielégítéséhez.* De nem hallhatta, hogy miért van így.

Igaz, talán mindez nem is nagyon érdekli a tévénézőt, *aki jóízű, legalább két-három napig eltartható kenyeret szeretne kapni*, s nem magyarázatot.

A Fővárosi Sütőipari Vállalat napi 16 óra alatt 299,5 tonna kenyeret tud sütni. A budapestiek ezzel szemben hétköznapokon napi 310—350 tonna kenyeret vásárolnak, szombaton pedig 470 tonnát. S most senki ne szisszenjen föl, hogy érti már az elmúlt szombatok kenyérhiányának az okát. Mert a sütőipar nyújtott, 9—12 órás műszakokkal, a sokat kárhoztatott *előgyártással* képes elkészíteni a fővárosiak által igényelt kenyérmennyiséget.

Ez persze semmit sem változtat azon a tényen, hogy *a fővárosi kenyérgyártó kapacitása tonnák tucatjaival marad el a fogyasztói igényektől*, s ezért leírhatatlanul és leírásképzetlenül rossz körülmények között is kénytelen a vállalat pékségeket üzemeltetni, ahol a pékek *egy év alatt átlagosan 13,3 hónapot dolgoznak.* Ebben a hajszában azon sem lehet csodálkozni, ha fizetés után egyik-másik brigád önkényesen csinál magának szabadnapot, s azon végképp nem, hogy *a vállalat létszáma évek óta folyamatosan csökken.* Tavaly a második félévben 127-en mentek el úgy a Fővárosi Sütőipari Vállalattól, hogy a helyükre nem állt senki. *Akik maradtak, azokra még több teher nehezedik*, s ha nem változik a helyzet, közülük még többen lépnek majd a távozás útjára.

Az idén január 1-én *be kellett zárni* a végképp elavult, tönkrement Hungária körúti kenyérgyárat. Az előzetesen megkötött szerződések értelmében kénytelen-kelletlen átengedték a területet az építőknek, hogy még ebben a tervidőszakban elkezdhesse helyén a munkát az új kenyérgyár.

Január elsején azonban *nem kezdte el a munkát* az az új, Váci úti kenyérgyár, amelynek már 1980-ban el kellett volna készülnie, hogy napi 80 tonnás kapacitásával meghatározó módon enyhítse a fővárosi kenyérgondokat. Ha az újságíró most ingerült, azon nem szabad csodálkozni. Évtizedes pályafutása alatt annyi olyan beruházással találkozott, amely nem készült el határidőre, póthatáridőre, pótpóthatáridőre sem, hogy hirtelenjében össze sem tudja számolni. A legtöbb ügyben *az oknyomozás* — ki, kicsodák a felelősek — *meghiúsult.* Egyértelmű okot találni ritkán tudott. Tekintsen tehát el az olvasó ebben az ügyben az újabb oknyomozástól. Miért írjam le, hogy

„X. Y. illetékes széttárja a kezét"? Ki tudja megmagyarázni, *miért állt 1980-ban egy évig a Váci úti kenyérgyár építése, miközben pontosan ki lehetett számítani, hogy a már akkor is rossz helyzet e gyár híján tovább romlik*? Ki tudja megmagyarázni, hogy a vállalat akkori 200 millió forintos fejlesztési forráshiányát miért csak *hosszas huzavona után* lehet pótolni?

Azt is tudom, hogy az adott időszakban ugyancsak szűkös volt a Budapesten bevethető építőipari kapacitás. És mégis: ki tudja megmagyarázni, hogy végül is csak a budai ÉLÉPSZER nevű szövetkezeti közös vállalatot sikerült „meggyőzni" arról, hogy vállalja el ezt a 362 millió forintos, ágas-bogas munkát?

S ha már „rábeszélés" kellett hozzá, tapasztaltabb cég nem akadt?

Kár lenne a kérdésekért és fölöslegesek a magyarázatok is. A budapestieknek valóban nem a magyarázat, hanem a jó ízű, a két-három napig is ehető kenyér kell.

A Váci úti kenyérgyár talán a negyedév végére elkezdi a munkát, s akkor végre *a választék is bővülhet.* Ezzel pedig egyenlő, hogy *javul a minőség.* Hadd utaljak a riport elején írtakra. A sütőipar termelési főnöke azt mondta ott, hogy a jó, a sokáig friss kenyérbe rozsláng, burgonya- vagy kukoricapehely és zsiradék kell. A fővárosi sütőipar *ma a kenyér 30 százalékát ilyen recept szerint készíti.* Sokan ismerik és kedvelik a burgonyás, a kukoricás, vagy az alföldi kenyeret. Magasabb az ára — *de jó.* Bár időnként másnapra ezek is ehetetlenek. Hogy miért? Mert előfordul, hogy *30—32 órával azelőtt gyártották, mint megvásároltuk.* Csakúgy, mint az olcsóbb fehér kenyeret, amit el sem viszünk a boltból, mert már ránézésre is rossz.

Szóval, ha a Váci úton elkezdik a termelést, napi 80 tonnával több kenyeret gyárthatnak Budapesten. Az előgyártás így csak a csütörtöki, pénteki napokra korlátozódik. A drágább kenyérféléket egyáltalán nem kell majd előre gyártani. Sőt, *bővülhet a választék, növekedhet a mennyiségük is.* Az 5,40-es fehér kenyér is *frisebb* lesz. Vagyis *túljutunk a krízisen.* A tervidőszak végéig el kell készülnie az új dél-pesti kenyérgyárnak és a Hungária körútinak is. A régi, elavult, a Hétben látott pékségek jó része *bezárhatja kapuit*, illetve elkezdődhet bennük *a teljes felújítás.* Addigra talán sikerrel járnak azok a kísérletek is, amelyek nemrégiben kezdődtek a fővárosi vállalatnál. Megpróbálnak hosszan érlelt keménykovászt adagolni a folyamatos üzemű automata kenyérgyártó gépekbe. Ma ugyanis ez lehetetlen. Ezek a gépek híg kovászsal üzemelnek, s ezért a velük gyártott kenyér *még a legteljesebb technológiai fegyelmet megtartva is, csak 24 órán át őrzi frissességét.* Ha a keménykovászos kísérletek sikerülnek, úgy a már említett recept szerint készülő kenyér *akár hat-nyolc napon át friss marad.* Még a lakótelepi lakásokban is.

Éjszakai telefon

Ez a biztató jövő. De ma a Fővárosi Sütőipari Vállalat termelési igazgatója a zsebében hordja a Budapesttől száz kilométeres körzetben levő kenyérgyárak éjszakai ügyeletének telefonszámait, és saját munkahelyén mindig bejelenti, hol tölti az estét, az éjszakát. *Bármikor előfordulhat, hogy intézkednie kell.* Egy váratlan üzemzavar, s ahhoz, hogy reggel a budapesti üzletekben legyen kenyér, az ő éjszakai telefonjai kellenek. Hogy segítsen Székesfehérvár, Dunaújváros, Szolnok, Kecskemét.

Nem tudom megállni, hogy ide ne írjam: ki az, kicsodák azok, akik ezért a helyzetért felelősek?

GÁDOR IVÁN

A minőség őrének véleménye

A Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő január 20-i számában megjelent a MÉM Állategészségügyi és Élelmiszer-higiéniai Főosztályának közleménye a sütőipari termékek minőségmegőrzési (fogyaszthatósági) időtartamáról. Az itt közölt adatok szerint az 5,40-es fogyasztói árú fehér kenyér 72 órán át őrzi meg minőségét. *Takó Évának*, a MÉM élelmiszer-higiéniai és minőségfelügyeleti osztálya vezetőjének tettük föl a következő kérdéseket:

— *Milyen alapon állapították meg, hogy a fehér kenyér három napon át fogyasztható?*

— Különböző sütőipari vállalatok üzemeinek termékeiből választottuk ki azokat a reprezentatív (jellemző) mintákat, amelyeket laboratóriumi vizsgálatnak vetettünk alá. Az így begyűjtött kenyérminták valamennyi fizikai-kémiai és ízlésbeli tulajdonságait összesítve jutottunk arra a következtetésre: a szabványos fehér kenyér 72 órán át fogyasztható.

— *Ez azt jelenti, hogy minden olyan kenyér, ami a gyári MEO-vizsgálat után forgalomba kerül, vagyis szabványosnak mondható, 72 órán át megőrzi minőségét?*

— A magyar fogyasztó nem hajlandó másnapos kenyeret vásárolni, de teljes szakmai meggyőződéssel állítom, hogy a technológiai fegyelmet megtartva elkészített fehér kenyér a sütéstől számított 72 órán át kockázat nélkül fogyasztható. De az is igaz, hogy a gyári MEO szúrópróbával vizsgál, s így előfordulhat, hogy a szabvány előírásainak meg nem felelő kenyér is forgalomba kerül.

— *Sokan vásároltak már csütörtökön pénteki gyártást jelölő címkével is kenyeret...*

— Aki nem a gyártás idejét jelölő címkét ragasztja a kenyérre, az súlyos hibát követ el, és viselnie kell ennek teljes felelősségét is.

Kuvait terjeszkedik az olajpiacon

Mint Londonban bejelentették, a kuvaiti állami olajtársaság a tavaly megvásárolt *Santa Fé* amerikai olajtársaság brit leányvállalatán keresztül közreműködik a Skócia partjai közelében egy becslések szerint mintegy 100 millió hordó kőolajat rejtő lelőhely kiaknázásában.

Kuvait tárgyalásokat folytat a *Gulf Oil* amerikai olajtársasággal arról, hogy esetleg részesedést vásárol annak nyugat-európai finomítóiban. A társaság olajfinomítóinak a megvétele azért lenne előnyös az arab ország számára, mert így elősegíthetné a manapság nehezen eladható kuvaiti olaj európai forgalmazását. Olajpiaci szakértők szerint az amerikai olajtársaság számára is kedvező lenne az ügylet létrejötte, mivel az olajpiac pangása miatt általában *veszteségesen* működnek a nyugat-európai kőolajfinomítók.

Lackó Miklós: Szerep és mű

A félmúlt eszmetörténetéből

Lackó Miklós új könyve, a *Szerep és mű* éppúgy eszmetörténeti-ideológiakritikai tanulmányokat tartalmaz a két háború közötti magyar kultúra jelentős szellemi teljesítményeiről, akár az 1975-ben megjelent, nagy sikerű *Válságok — választások* című kötete. Mintegy folytatása annak — újabb érvekkel, adatokkal segíti tájékozódásunkat a korszak legfontosabb kulturális-szellemi csoportjainak, irányzatainak (a *Nyugat*, a népi írók, a hivatalos kultúrpolitika és a bécsi kommunista emigráció álláspontjának) megismerésében és megítélésben. A főszereplők köre részben bővült: *Lukács György, Illyés Gyula* és *Németh László* mellett most *Osvát Ernő, Babits Mihály* és *Kerényi Károly* is rövidebb-hosszabb pályaképet kap.

Talán az a legvonzóbb Lackó megközelítésében, hogy igen árnyaltan, érzékenyen, szinte belülről átélve, képes rekonstruálni egy-egy gondolatmenet, nézetrendszer kialakulását, megszilárdulását vagy éppen átépülését, s amikor már érthetővé tette, elfogadtatta a vizsgált koncepció motívumait és logikáját, hirtelen kilép belőle, tárgyilagosan, kívülről szemléli és értékeli. Ezért tudja elkerülni a kritikátlan azonosulás és az értetlen elutasítás — még a szakirodalomban is oly gyakran tapasztalható — buktatóit. Ezért tudja például *egyszerre* érzékeltetni, *együtt* láttatni Osvát Ernő és a *Nyugat* radikális-liberális szárnyának erkölcsi tisztességét és eszmei időszerűtlenségét a húszas évek végén vagy Lukács Györgynek a legális kommunista folyóiratba, a *100%*-ba írt cikkeiben megjelenő magyar történelemkép és kultúrafelfogás eredetiségét és konzervatizmusát.

Lackó meggyőzően bizonyítja, hogy a *100%*-ban közölt Lukács-írásokban *„a magyar kommunista ideológia lényeges és tartós összetevőinek mintegy a születését kísérhetjük nyomon"*. Már ekkor készen állt az a felfogás, amely a magyar történelmet 1848 után egységes hanyatlási folyamatnak vélte, az 1867-es kiegyezést a függetlenségről és a polgári átalakulásról való lemondásnak, s az elmaradt polgári forradalom céljainak megvalósítását is a proletárforradalomtól remélte. Az átfogó társadalmi-politikai hanyatláselméletre nem kevésbé átfogó kulturális és művészi hanyatláselmélet épült. A magyar irodalomban eszerint a *Gyulai, Beöthy, Ignotus* és *Babits* nevével fémjelzett „kompromisszumos" irányzat vált meghatározóvá, háttérbe szorítva a *Petőfi* és a magányos *Ady* képviselte népforradalmi vonalat, melynek a kommunisták az igazi örökösei. Meglepően tartós hatásúnak bizonyult e felfogás — állapítja meg Lackó — s *„megkönnyítette egyfelől egy összefüggő magyar marxista irodalom- és kultúrtörténeti szkéma kialakítását, megnehezítette másfelől sok kulturális érték reális számbavételét"*.

Nemcsak *Arany Jánost* vagy *Babits Mihályt* ítélte meg egyoldalúan Lukács, hanem a szocialista *Kassák Lajost* is. *Révai József* későbbi kultúrpolitikáját előlegezve, Lukács már ekkor nagyobb megértést mutatott a népi írók romantikus antikapitalizmusa, mint a vetélytársnak hitt polgári radikális és szociáldemokrata törekvések iránt. (Ezért kellett Adyt is magányos hőssé avatni: elszakítani polgári radikális és szociáldemokrata környezetéből.) *Lukács eredetiségét Lackó éppen abban látja, hogy korábbi történetfilozófiai nézeteit képes volt hatásosan átértelmezni, a magyar kommunista mozgalom stratégiai céljaihoz igazítva.* Jól érzékelhető a folytonosság olyan fogalmak átértelmezése esetében, mint a *totalitás;* de tovább szilárdult Lukács vonzalma a leginkább ideologikus természetű szépirodalom, s ezen belül a totalitást hordozó „nagy" műfaj, a regény iránt is. Ez a vonzódás — mutat rá Lackó — sajátos belső ellentmondásokhoz vezet. főleg a magyar irodalomszemlélet területén: *„itt ugyanis a lírai költészet volt az irodalomnak nemcsak vezető műfaja, de — elsősorban Petőfiben, Adyban — az az ága is, amely az ő marxista felfogását a legjobban támasztotta alá"*.

Hasonlóképpen a szerepvállalás átépülése és belső ellentmondásossága érdekli elsősorban Lackót, amikor *Németh László* két korai pályaszakaszát vizsgálja. Önállóbbnak, eredetibbnek ítéli Németh indulását, mint a szakirodalom; *A faj és irodalom* című tanulmány nemzetkarakterológiai típusai Lackó szerint *„a legfontosabb pontokon előlegezik Németh későbbi irodalmi tipusait"*. Jelentősnek és különösen egységesnek látja az 1928 nyarától 1931 őszéig tartó időszak teljesítményét: ekkor került Németh Babits vonzásába, és ekkor próbált leginkább számot vetni a kortárs nyugat-európai irodalom kérdésfeltevéseivel. *Németh gondolkodásában a nemzet helyett a morális én-re, a megváltás helyett a megváltatlanság vállalására kerül a hangsúly.* Lackó kiemeli e pályaszakasz jelentőségét; megvédi Németh — későbbi — önértékeléseivel szemben is. A morális én problémája utóbb beépült a nemzet morális felemelésének programjába is, és hozzásegítette Némethet ahhoz, hogy összetettebbnek, bonyolultabbnak lássa a megváltás kérdését.

Szerep és mű — a kettő összetartozását sugallja a kötet címe, s azután bebizonyítja a könyv, hogy ez korántsem magától értetődő a két háború közötti magyar kultúrában. Értés és félreértés elválaszthatatlan a gondolkodó gyakorlatában; az elemzett életutak felől magányos kalandnak tűnik a szellem igazságkeresése — ha egymásra találnak ideig-óráig, mint Kerényi Károly és Németh László, ez is csak félreértésen alapul, illetve kénytelen lemondani az önálló szerep kialakításáról és elvállalja a kész szerepet.

Lackó Miklós is azok közé a történészeink közé tartozik, akiket elsősorban a mai magyar kultúra kialakulásához vezető szellemi-művelődési áramlatok szerepe érdekel. De míg másoknál a nagyobb társadalmi csoportok természetének és történeti mozgásának bemutatásán a hangsúly, Lackó *a reprezentatív ideológiákat és ezek egyéni motívumait* — az eszmét mintegy a személyiség önés közösségteremtő műveleteként — állítja elénk. *(Gondolat)*

Veres András

A TÉKA sorozatban

Céhtörténet Erdélyből

A román—magyar közös könyvkiadás nálunk kevés figyelemre érdemesített vállalkozása a bukaresti Kriterion Könyvkiadó *TÉKA* sorozata. Szerkesztői — *Benkő Samu, Deák Tamás, Szabó Attila* — nehezen hozzáférhető dokumentumok közreadásával szolgálják a romániai és az ittenni magyar közművelődés ügyét. Mégpedig igen igényes módon, gyakran egészen ritka csemegékkel és mindig magas színvonalon. A TÉKA kötetei közül néhány inkább a romániai olvasókhoz szól. *Defoe: Londoni pestis* című könyve avagy *Németh László* pedagógiai írásai nálunk más kiadásban is viszonylag könnyen hozzáférhetőek. A sorozat gerincét azonban olyan művek, illetve dokumentumok alkotják, amelyek soha avagy csak igen régen jelentek meg magyarul könyv alakban. A TÉKA válogatási szempontjainak jelzésül idézhetünk néhány címet: *Newton: A principiáról és az optikáról* — Levelek *Bentleyhez, Börne: Párizsi levelek, Bethlen Gábor: Levelek, II. Rákóczi Ferenc: Fejezetek a vallomásokból, Bolyai-levelek, Ormós Zsigmond: Szabadelvű levelek vagy demokrata lapdacsok arisztokrata görcs ellen, Eötvös Loránd: Tudományos és művelődéspolitikai írásaiból, Fábry Zoltán: Egy ember megszólal, Gaál Gábor: Vidéki történet.*

Jól illeszkedik e színes és változatos sorba a legújabb kötet is, *A céhes élet Erdélyben* című dokumentumgyűjtemény, amit *Kovách Géza* és *Binder Pál* rendezett sajtó alá. Bevezető tanulmányuk ugyan kissé iskolás összefoglalása a céhek életének és társadalmi jelentőségének, de az adott szűkre szabott terjedelemben ez eleve érthető. Ráadásul figyelembe kellett venniük bizonyos közművelődési szempontokat is, többek között azt, hogy a fiatalabb olvasók bizony keveset tudhatnak a céhekről.

Az erdélyi céhes életből harminchárom dokumentum ad ízelítőt. A legrégebbit *„az erdélyi hét szék öregbírái, polgármesterei, polgárai és lakosai"* adták ki Nagyszebenben, 1376. november 9-én. Ez az oklevél a szebeni, segesvári, szászsebesi és szászvárosi céhek szabályzata. Az eredetileg latin nyelvű oklevél azután került kiadásra, hogy Nagy Lajos király újra engedélyezte a céhek működését. Lényegében az iskolai tankönyvekben ismertetett „klasszikus" céhszabályokat foglalja magába. Részletesen szól a céhtagok jogairól és kötelességeiről, szabályozza az érdek- és minőségvédelmet, valamint a felvételi feltételeket. Érdekes szakmai fontossági sorrendet tükröz azzal, hogy először és legrészletesebben a mészárosokkal foglalkozik. Ezt követik a pékekre, tímárokra, vargákra, kovácsokra, szűcsökre, kesztyűsökre, kézművesekre, kötélverőkre, gyapjúszövőkre, majd összevontan a takácsokra, bognárokra, szabókra és nyergesekre vonatkozó szabályok.

A kolozsvári takácsok 1479-es céhlevelét a besztercei szűcsöké követi az 1500-as évekből, majd huszonhárom céhszabályzat következik a 16. és 17. századból. Egyik érdekességük, hogyan tolakodnak előtérbe a leveleket kiadó, eladdig névtelen városi tisztségviselők. A nyelvhasználat többnyire latin, de a besztercei dokumentum már német nyelvű, s aztán hamarosan olyan szabályzatra is akadunk, amely talán eredetileg is magyarul készült. Figyelemre méltó, hogy ellentétben a brassói és szász iratokban előforduló német nevekkel, Kolozsvár, Nagyvárad, Szatmár vagy Marosvásárhely főbírái és esküdtjei többnyire magyar nevűek. Az 1705. július 25-én Szatmárban kiadott céhszabályzat érdekessége, hogy nem kézműves iparosokra, hanem kereskedőkre vonatkozik. E század végén adták ki a zilahi mészárosok céhszabályzatát, amely a második legterjedelmesebb dokumentuma a kötetnek, s azzal is kitűnik, hogy rendelkezései pontokba — azaz articulusokba — vannak szedve.

Az idő múlásával és a céhrendszer elavulttá válásával erősen szaporodott tehát a szabályozni való feltételek száma. Az utolsó dokumentum már egy új fejlődési szakaszt jelez: ez ugyanis az aradi tímárlegények társasági szabályzata 1818-ból. A történelmi tanulságok között az olvasó sok mosolyogni való feltételt is talál. A bánffyhunyadi szabók céhe például gondosan előírta azt a nyolc tál ételt, aminek a „mesterasztalra" kellett kerülnie — „egy veder borral." Hadd idézzem kedvcsinálóul az első és utolsó pontot: „1. tál étel velőskonc tyúkkal, gyömbérrel, nádmézzel és borssal... 8 apró hal igen szép, mellett egy tál rétes". Vajon milyen lehetett a rétes hallal? Vagy csak a nyolc tál szabályát nem akarták túllépni, de édességre mégis fájt a foguk? *(Kriterion)*

Taxner-Tóth Ernő

Egy tudományszervező emlékiratai

A magyar orvostudomány kiváló egyénisége *dr. Zsebők Zoltán* professzor. Fél évszázados gyógyító, kutató és tudományszervező munkássága során generációk kerültek ki a keze alól, öregbítvén a magyar orvostudomány hírnevét szerte a világon. Tankönyveivel, megszámlálhatatlan tudományos publikációival nemcsak szakmaszeretetre, de önismeretre, hazaszeretetre is nevelt küzdelmes életpályája folyamán. Három esztendeje, túl a hetvenedik életévén az általa létrehozott Radiológiai Intézet vezetőjeként ment nyugdíjba. Életútját, küzdelmeit, fáradhatatlan munkabírással, szorgalommal, mély humanista hittel, követendő példaként tárja elénk *Lépcsőfokok* című, most megjelent memoár-dokumentum kötetében.

Izgalmas és őszinte vallomás ez a kötet! Dokumentumereje, nemcsak adatszerű, fotókkal és fakszimilékkel alátámasztott anyagában rejlik, de a sorokat átfűtő, ízes, szép magyar nyelvében is, amelyet az egykori szentgáli parasztcsalád gyermeke őseitől kapott útravalóul. Ez a szubjektív, első szám egyes személyében közreadott életút tizenkét lépcsőfokon vezeti el az olvasót egy küzdelmekben, hitben gazdag élet stációin, az „Utóhang" néhányoldalas összegezéséig.

Az olvasó bepillantást nyerhet dr. Zsebők professzor kalauzolása során a felszabadulás előtti évtizedek politikai és szakmai útvesztőibe; de izgalmasan szép fejezetek tárják elénk a koalíciós évek tudományszervezés terén végzett munkásságát, úgy hisszük. De túl az egyszerű olvasón, történészek is pontos és bő ismeretanyaghoz jutnak e könyv olvasása során: olyan történelmi adalékokhoz, amelyek bevilágítanak e korántsem maradéktalanul feldolgozott korszak rejtelmeibe.

Mert Zsebők professzor, a valamikori cselédkönyves Rókus-Kórházi orvos, az őrszentmiklósi körorvos, a Rádiumkórház, a Népjóléti, majd a Kultuszminisztérium egyik vezető munkatársaként, új tanszékek, intézmények, klinikák szorgalmazójaként a tudomány, oktatás és kutatás soksok munkatrületén valósággal árasztotta magából azt a hitet, amely végül is fáradozásának sikeréhez vezette. S hogy milyen rögös volt ez az út, mennyi buktató, mellőzés, méltánytalanság érte, azt csak a sorok mögötti árnyalt fájdalom érzékelteti. A hatodik és a hetedik „lépcsőfok"; a beregszászi kórház, a tábori posta, a lengyelországi és a fronton végzett mérhetetlen küzdelem *lépcsőfoka;* a haza és népszeretet, a németellenesség példamutatóan bátor fejezete külön tankönyvbe kívánkoznék.

Az olvasó, azzal a gazdag élménnyel teszi könyvtára előkelő helyére ezt a kötetet, hogy humanista szerző tolláról tanulságos művel gazdagodott. *(Szépirodalmi Könyvkiadó Műhely-sorozat)*

Kopré József

Németh Miklós metszete

A HÉT KÖNYVEI

AKADÉMIAI: Exploráció és terápia — Magyar életrajzi lexikon, 3. kiegészítő köt. — Magyarország állatvilága — Mészáros István: XVI. századi városi iskoláink és a „studina humanitatis" — **Régi magyar költők tára.** (XVII. század.) — **Somos András:** A paprika — **Tolna megye földrajzi nevei — Válaszúti György:** Pécsi Disputa — **Valki László:** A nemzetközi jog sajátos társadalmi természete.

CORVINA: Dávid Katalin: Magyar egyházi gyűjtemények kincsei.

MAGYAR HELIKON: Bibliotheca Corviniana — Zádor Anna: A klasszicizmus és a romantika építészete Magyarországon.

EURÓPA: James: Nem nőnek való — **Rouland-Olivier:** Bájos hekus — **Rufus:** A költő hangja.

GONDOLAT: Csillagászati évkönyv — **Hermann:** Az égbolt felfedezői — **Lizzani:** Az olasz film története.

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP: Ibl Ervin: Lotz Károly élete és művészete.

KOSSUTH: Berecz János: Ellenforradalom tollal és fegyverrel — **A Német Szocialista Egységpárt 10. kongresszusa — Orbán László:** Ifjúság, értelmiség, szocialista kultúra — **Szeben Éva:** Jövedelempolitika — **Zrinszky László:** Meggyőzés az igaz szó erejével.

KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI: Gelei Anna: A növekedés elmaradottság modellje.

MINERVA: Mindennapi ügyeink a tanácsházán.

Lemeztéka

Rossini Mózese

A Hungaroton új, teljes operafelvétele valószínűleg nemzetközi feltűnést fog kelteni. *Rossini Mózese* egyike az operairodalom mérföldkövet jelentő alkotásainak. Ez a darab vált talán legfontosabb ösztönzőjévé annak a fejlődésnek, amely néhány évtizeddel később az olasz opera legnagyobb csúcsai egyikéhez, Verdi életművéhez vezetett. A *Mózes* különös műfaji keverék: bár színpadra írt opera, igen sok oratoriális elemet is tartalmaz: statikus tablókat, nagy kórus-scénákat, imákat, csodatételeket (köztük a partitúra egyik gyöngyszemét, a sötétségkórust). S hallatlan merészségként, az operairodalom alighanem egyedülálló megoldással a műszimfonikus képpel, a Fáraó hada vörös-tengeri pusztulásának zenei festményével ér véget. Ezek a tablók hatottak aztán az utódokra: Verdi Nabuccójának szinte modellje lett a Mózes.

Nemzetközi feltűnést jósoltunk a lemeznek. Elsősorban ritkaságértéke miatt, az előadás vonatkozásában pedig *Lamberto Gardelli* zseniális vezénylése okán. Gardelli ma világviszonylatban is e stíluskör legjelesebb szakértőinek egyike. Amit e felvételen az Operaház zenekarából és a Rádiókórusból kihozott, az a precíz, fűtött, abszolút stílusos és átszellemült Rossini-muzsikálás csúcspontjai közé tartozik. (A kiváló hangfelvételi technika csak alátámasztja mindezt: *Hézser Zoltán* és *Berényi István* minden dicséretet megérdemel! Hézser, Rossini legjobb magyar szakértője írta a kiváló kísérőtanulmányt is.)

Gardelli ugyanakkor, sajnos, kissé kiengedte a kezéből az énekesek irányítását. A Mózes szólista-szólamai rendkívül nehezek, makulátlan belcanto-technikát követelnek meg az énekestől. Ugyanakkor azonban a kifejezés erejét is, a hangárnyalatok gazdag karakterizáló alkalmazását. Annál is inkább, mivel ez a karakterisztikus éneklés adhat csak ellensúlyt a mű alapvető statikusságának, ez segítheti mindenekelőtt a *dráma* kibontakozását. Ennek a kettős feladatnak teljes mértékben — világszínvonalon! — a szereposztásnak csak egy művésze felel meg: *Hamari Júlia.* Igen magas színvonalú, mind technikai, mind expresszív vonatkozásban *Kalmár Magda* éneke is. A többi szereplő, élükön a címszerepet éneklő *Gregor Józseffel*, megelégszik a kifogástalan, szép énekléssel.

Várnai Péter

Szén alatt bauxit

Százezer tonna szenet rejtő új frontfejtésben kezdték meg hétfőn a termelést Nagyegyházán, a Tatabányai Szénbányák legújabb aknájában. Az új bányának ez már a *harmadik frontfejtése*, amit gyorsított ütemben készítettek elő a feltáró brigádok. Olyan berendezéseket szereltek fel, amelyekkel minimálisra csökkentették a nehéz fizikai munkát. A 3,5 méter vastagságú szénfalat nagy teherbírású maróhengeres gép bontja meg, majd láncos vonszolókra, kaparószalagokra kerül, így lényegében *emberi kéz érintése nélkül* jut felszínre az értékes fűtőanyag. Az idén már 845 000 tonna szenet termelnek a nagyegyházi bányában.

A munkahelyek gépesítésére újabb jövesztő- és rakodógépeket helyeznek üzembe. Mindezekkel felkészülnek a széntermelés fokozatos növelésére, valamint arra, hogy 1985-ben *megkezdhessék a bauxittermelést is.* Ebben a bányában ugyanis — a hazai szénbányászatban egyedülállóan — a széntelepek alatt nem nagy mélységben *timföld*, illetve alumínium előállítására alkalmas bauxit is húzódik.

Ipari centrifugák — exportra

Külföldön is keresett vegyipari gépek a magyar ipari centrifugák. Ezeket az úgynevezet szétválasztástechnikai berendezéseket a Budapesti Vegyipari Gépgyárban készítik. A hazai igények kielégítésén túl csaknem tíz éve *gyártásszakosítási és kooperációs megállapodás* alapján, zömében a KGST-országokba, főleg a Szovjetunióba szállítják a centrifugákat.

Az idén 150 millió forint értékben készítenek ilyen vegyipari gépeket, s *60 százalékukat exportálják* szocialista partnereiknek. Ebben az évben egyedül a *szovjet vállalatok 85 gyógyszeripari* és 20 lakk-festékipari berendezést rendeltek, de több készüléket szállítanak *csehszlovák, román, bolgár és lengyel cégeknek* is.

A Budapesti Vegyipari Gépgyár gyártmányválasztékában összesen *15-féle* centrifuga szerepel.

Mind a környezetvédelmi, mind a laborcentrifugák *sorozatgyártására most készültek fel* a gyárban.

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: MÁRCIUS 9-TŐL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6308,34	6314,65	6320,96
Ausztrál dollár	3699,43	3703,13	3706,83
Belga frank	79,11	79,19	79,27
Dán korona	434,46	434,89	435,32
Francia frank	571,80	572,37	572,94
Hollandi forint	1331,37	1332,70	1334,03
Japán yen (1000)	145,91	146,06	146,21
Kanadai dollár	2840,90	2843,74	2846,58
Kuvaiti dinár	12 123,81	12 135,95	12 148,09
Norvég korona	578,68	579,46	580,04
NSZK-márka	1459,17	1460,63	1462,09
Olasz líra (1000)	27,14	27,17	27,20
Osztrák schilling	207,93	208,14	208,35
Portugál escudo	49,19	49,24	49,29
Spanyol peseta	33,48	33,51	33,54
Svájci frank	1827,62	1629,45	1831,28
Svéd korona	596,20	598,80	599,40
Tr. és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA-dollár	3458,23	3461,69	3465,15

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: MÁRCIUS 9-TŐL

Pénznem	vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam	Eladási 100 egységre, forintban
Angol font	50	6125,21	6504,09
Ausztrál dollár	50	3592,04	3814,22
Belga frank	5000	76,81	81,57
Dán korona	1000	421,84	447,94
Finn márka	100	740,43	786,23
Francia frank	500	555,20	589,54
Görög drachma	500	54,48	57,86
Hollandi forint	1000	1292,72	1372,68
Japán yen (1000)	10 000	141,66	150,44
Jugoszláv dinár	100	67,86	72,06
Kanadai dollár	100	2758,43	2929,05
Kuvaiti dinár	10	11 771,87	12 500,03
Norvég korona	1000	562,08	596,84
NSZK-márka	1000	1416,81	1504,45
Olasz líra (1000)	50 000	26,35	27,99
Osztrák schilling	1000	201,90	214,38
Portugál escudo	5000	47,76	50,72
Spanyol peseta	5000	32,50	34,52
Svájci frank	1000	1774,57	1884,33
Svéd korona	100	580,84	616,76
Török líra	1000	23,20	24,64
USA-dollár	100	3357,84	3565,54

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1982. FEBRUÁR 9-I KÖZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Egy hét a világgazdaságban

A japán kérdés

Újabb árcsökkenés az olajpiacon — Veszélyes tendenciák a világkereskedelemben

Az elmúlt héten ismét csökkent a nyersolaj ára. Ez a két éve még elképzelhetetlennek tartott esemény ma már szinte teljesen *megszokottá válik*. Március 1-i hatállyal például a következő országok mérsékelték termékük árát: Nagy-Britannia hordónként 4 dollárral, Venezuela és Mexikó két és fél dollárral. Megfigyelők szerint az angol lépés után küszöbön áll a norvég olaj leértékelése is. A helyzetre jellemző, hogy a hivatalos 34 dolláros hordónkénti árral szemben manapság a szaúdi könnyűolajat 28—29 dollárért lehet kapni.

A „fogyasztók piaca" természetesen optimista előrejelzéseket vált ki a felhasználókból. A párizsi székhelyű Nemzetközi Energiaügynökség (a legfejlettebb tőkés államokat tömöríti) legutolsó elemzésében egyenesen úgy véli, hogy *tartós változásról van szó*, és a fejlett tőkés államok korábbi olajfüggősége fellendülés esetén sem ismétlődik meg. A tanulmány szerint a nyersolajfogyasztás csökkenése nem annyira a recesszió, mint inkább a tudatos takarékosság következménye. Ha hihetünk az Energiaügynökségnek, soha többé nem ismétlődhet meg 1979—80 szomorú időszaka. Érdemes azonban *visszaemlékezni*. Akkoriban a szakértők csaknem kivétel nélkül úgy tartották, hogy olajárban a *felső határ* „a csillagos ég", hiszen a nyersanyagnak gyakorlatilag nincs alternatívája. Két évvel ezelőtt az a prognózis, amely évente mindössze 20 százalékos áremelkedést valószínűsített, szinte „mérsékeltnek" számított. E nézeteket az idő és a piaci erők *megcáfolták*. Aligha lenne érdemes most az ellenkező hibába esni.

Amerikai ultimátum

Érdekesség, hogy az olajár esése nem csupán a kitermelő országokban okoz problémákat. Angliában például, ahol az északi-tengeri olaj alacsony önköltsége és a világpiaci szintű termelői ár közötti különbséget adóval vonják el, a hordónkénti árcsökkenés mintegy félmilliárd dollárral mérsékli a költségvetés bevételi oldalát. (A másik oldalt nézve viszont a mérséklődő energiaköltségek javítják az ipar versenyképességét.)

Alighanem a versenyképesség a lényege az elmúlt héten ismét fellángolt *japán—amerikai* (és az ugyancsak folyó japán—közös piaci) kereskedelmi vitának. Mint ismeretes, tavaly Japán kereskedelmi mérlege az Egyesült Államokkal szemben 18 milliárdos többlettel zárult, míg a Közös Piac tagországaiba a szigetország vállalatai 13—14 milliárd dollárral többet adtak el vásárlásaiknál. Így kontinensünkön és a tengerentúlon egyaránt felerősödtek azok a hangok, melyek „szabadabb bejutást" követelnek a japán piacra, illetve adminisztratív korlátozásokat követeltek a Made in Japan ellen. (A japán autók, elektronika, színes televízó, acél és golyóscsapágy már nem először kerül a vádlottak padjára.) A nyomás alatt cselekedő *tokiói hatóságok kénytelenek voltak engedményeket tenni.* A létező 99 közül 67 úgynevezett nem vámjellegű akadályt megszűntettek, és 1600 termék vámját most, nem pedig két év múlva csökkentették. (Korábban egyes esetekben sok bizonylat kitöltése vette el a vevő kedvét az importtól, máskor pedig az állategészségügyi szabályok zárták ki a külföldit a piacról. Néhány termékcsoportban a szabvány jelentett nehézséget stb.) A másik oldal azonban nem volt hajlandó a koncessziókkal a kereskedelmi problémát lezártnak tekinteni. Egyes hírek szerint Tokió *ultimátumot* kapott az amerikai kereskedelmi minisztertől: ha nem növeli az USA-áruk vásárlását, úgy sor kerül az államokba irányuló japán kivitel korlátozására is.

Adminisztratív intézkedés

Bár az amerikai fél később igyekezett csökkenteni a fenti nyilatkozat élét, tény, hogy a kongresszusban sokan éppen ezzel a gondolattal foglalkoznak. A republikánus *Danforth szenátor* által javasolt *„kölcsönösségi törvény"* például megadná az elnöknek a jogot kereskedelmi egyezmények felfüggesztésére, importadók és kvóták elrendelésére azon országokkal szemben, amelyeknek kereskedelempolitikáját, intézkedéseit vagy gyakorlatát az Egyesült Államok például „ésszerűtlennek" vagy „igazságtalannak" tartja. Ugyanerre a sorsra jutnának természetesen azok az államok is, amelyek diszkriminálják az amerikai árukat, vagy korlátozásokat alkalmaznak velük szemben. A törvényjavaslat szerint intézkedni lehet akkor is, ha az érintett állam — az USA elnöke szerint — nem „viszonozza" megfelelően azt a piacra jutási lehetőséget, melyet az ő árui az Egyesült Államokban kapnak.

A háromoldalú kereskedelmi vita tükrözi, hogy a stagnáló vagy csupán mérsékelten növekvő világkereskedelemben is *kiéleződött a harc* a piaci részesedés növeléséért. A kevesebb import és több export ugyanis jobban kihasznált hazai kapacitásokat, több adóbevételt és magasabb foglalkoztatottsági szintet jelent. A probléma akkor szokott kezdődni, amikor valamelyik fél gazdasági eszközökkel képtelen elérni ezt a követelményt. Ekkor *növekszik meg az adminisztratív korlátozások iránti igény.* Legtöbbször nem is a kormány a kezdeményező, hanem az import által magukat veszélyeztetve érző ágazatok, illetve azok dolgozói.

Tény, hogy *a japán piacra behatolni nem könnyű*, és a külföldi eladó munkáját jó néhány tényező gátolja. (A napokban például a BBC külön műsorban foglalkozott a *„japán kérdéssel"*, s egy automata fényképészboxokat exportáló cég elmondta, hogy *nem képes engedélyt kapni* árujának a vasútállomásokon való felállítására. Téves lenne azonban a japán exporttöbbletet csak ezzel magyarázni. A nyugat-európai és tengerentúli fogyasztó ugyanis azért vásárol szívesen japán árut, mivel az a *jó minőségen* kívül még *olcsóbb* is versenytársainál. Ennek pedig jórészt a *magasabb japán termelékenység* az oka. A nyugat-európai és USA-beli gyárakban például egy fizikai dolgozóra számítva naponta körülbelül 1,6—1,7 személygépkocsimotort állítanak elő, a Toyota élüzemében viszont ötöt. A jelentős különbség pedig csak részben magyarázható a japán dolgozók hozzáállásával és hosszabb munkaidejével. Az *eltérés a munkaszervezésben, a kooperációs kapcsolatok minőségében* keresendő. A japán autógyárak beszállítói ugyanis földrajzilag is *„rátelepültek"* az üzemre, így minimálisra csökkenthették a várakozási időt és a készletszintet. Kis túlzással azt is mondhatjuk, hogy az alkatrész a beszállítótól targoncán egyenesen a futószalaghoz megy. Ilyen körülmények között mérsékelhető az üzemen belüli anyagmozgatási tevékenység is. Nyilvánvalóan az sem indokolható a japán piac „zártságával", hogy a szigetország a hosszú ideig tartó lemaradás után behozta, sőt bizonyos szempontból már el is hagyta mikroelektronikában az Egyesült Államokat.

Önkorlátozás

Ha elfogadjuk, hogy a japán áruk tagadhatatlan népszerűsége — és a japán kereskedelmi többlet jó része — a nagyobb versenyképesség következménye, akkor aligha lehet ezen tartósan pusztán a japán piac „megnyitásával" segíteni. Ha a konkurrensek nem tudnak fejlődni, csak az admnisztratív intézkedések jelenthetik az orvoslást: Japánnal újabb termékcsoportokban vállaltatnak *„önkorlátozást"*. *A másik út* — amit az előkészítést alatt álló Danforth-javaslat jelez — *még veszélyesebbnek tűnik a világkereskedelem szempontjából.* Ma a célpont nyilvánvalóan Japán, de később a jogszabály rendelkezéseit nyilvánvalóan bármely más ország ellen is alkalmazni lehetne.

A kereskedelmi háború veszélye nyilvánvalóan nagyobb akkor, amikor a gazdasági növekedés a fejlett tőkés országokban amúgy is lanyha. Az OECD legutolsó előrejelzése szerint ez év első negyedének végére a munkanélküliek száma a fejlett tőkés államokban 28,5 millióra emelkedik. Az Egyesült Államokban a munkanélküliségi ráta várhatóan 9 százalékos lesz, míg Japánban mindössze 2—3 százalék...

Gonda György — Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Mélyponton az arany

Emelkednek a fémárak a tőzsdén: februárban a nikkel majdnem 4 százalékkal, a horgany csaknem 3 százalékkal *drágult*. Nőtt a réz, az ón, a bizmut ára is 1—2 százalékkal, s drágul a réz- és a horganyhulladék is. Csökkent viszont az ólom (2,6 százalék), a higany (2,8 százalék), az antimon (7,2 százalék) és a kadmium (9 százalék) és a vashulladék ára. Az arany jegyzése 2,5 százalékkal gyengült: a múlt hét szombatján már csak *333 dollárt kértek* unciájáért. Az arany ára ilyen alacsony utoljára 1979 szeptemberében volt. Majnem 6 százalékot zuhant februárban a búza ára, s az amerikai rizs exportára több mint 8 százalékkal esett. A cukorárak stabilnak mutatkoznak, alig változik a kávé árjegyzése.

1 USA-dollár értéke 1982. március 5-én:

angol fontban	0,5444
osztrák schillingben	16,411—16,511
belga frankban	43,26—43,28
francia frankban	6,0050—6,0060
NSZK-márkában	3,3470—3,3485
olasz lirában	1265,50—12,6625
holland forintban	2,5725—2,5750
japán jenben	234,45

1 finom uncia arany ára dollárban:

London	342,40

Egy hét a világgazdaságban

Kényszerhelyzetben

A fejlett tőkés országok kormányai tovább folytatják a küzdelmet az égető gazdasági gondok enyhítésére. Az elmúlt héten az NSZK-ban és Belgiumban jelentettek be gazdaságélénkítő intézkedéseket, amelyek fő célja a vágtató munkanélküliség megfékezése. Több évig húzódó tárgyalások után Franciaország és Algéria nagy jelentőségű földgáz-megállapodást írt alá.

A néhány évvel ezelőtt még Nyugat-Európa „lokomotívjának" tartott NSZK már tavaly súlyos gazdasági gondokkal kényszerült szembenézni. Az egész tőkés világon végigsöprő újabb dekonjunkturális hullám 1981-ben sokkal *legyengültebb állapotban* találta a nyugatnémet gazdaságot, mint a korábbi esztendőkben. S míg a hetvenes évek második felében a recesszióval szemben az NSZK immunis volt — legalábbis a többi fejlett tőkés országhoz képest —, tavaly már *kiültköztek a gazdaság gyengéi*. Az 1981-ről szóló gazdasági adatok tanúsága szerint a bruttó társadalmi termék 0,3 százalékkal csökkent, az aktív lakosság 7,3 százaléka volt állástalan, a fizetési mérleg hiánya elérte a 17 milliárd márkát.

Új gazdasági program az NSZK-ban

Idén januárban azonban *tovább romlott a helyzet*, különösen a munkanélküliek száma emelkedett rohamosan. Egy hónap alatt 250 ezer fővel nőtt az állástalanok tábora, számuk február elejére elérte már az 1,95 milliót. A csaknem *kétmilliós szám* igen rossz közhangulatot váltott ki országszerte, hiszen *utoljára 1956-ban volt ilyen magas a munkanélküliség*. Az okokat sok tényezővel magyarázzák: mindenekelőtt *a fő „bűnös" a gazdasági visszaesés*, de jelentős szerepet játszik a *kemény tél* is, amely visszavetette az építési tevékenységet.

A koalíciós pártok és az ellenzék már több hónapja folytat vitát egymás között és egymással a gazdaság megélénkítésének gyógyszeréről.

A költségvetés *12,5 milliárd márkát fordít új munkahelyek teremtésére* közvetett úton. Az összeg egy részét beruházások szubvencionálására fordítják, a támogatás várhatóan újabb beruházási hullámot, s ezen keresztül a foglalkoztatottak számának a növelését váltja ki. Több milliárd márkát szánnak környezetvédelmi célokra, középítkezésekre — ezzel is újabb álláslehetőségeket biztosítva a rászorulóknak. A korábbi elképzeléseket jóval meghaladó márkamilliárdok gyakorlatilag nem terhelik meg a költségvetést, a program a tervek szerint *„önfinanszírozó"* lesz. 13-ról ugyanis 14 százalékra emelték az áruk és szolgáltatások után fizetendő értéknövekedési adót, s az emelésből befolyó összeg „tartja majd" el a programot.

Az intézkedéssorozat jótékony hatása természetesen csak több hónap múlva lesz érezhető, s meglehetősen hosszú időt vesz igénybe a munkanélküliség számottevő visszaszorítása. A legfrissebb előrejelzések szerint 1982-ben az állástalanok száma nem fog lényegesen 1,5 millió alá csökkenni, tehát a program elsősorban a helyzet további romlását hivatott megakadályozni. A Közös Piac brüsszeli előrejelzése ez évre 2 százalékos gazdasági növekedést jósol az NSZK-ban, az infláció pedig 4,5 százalékos lesz. A fizetési mérleg hiánya valószínűleg nem haladja majd meg a 10 milliárd márkát. *Az előrebecslések persze papírszámok*, nehezen lehetne ma megbecsülni a gazdasági helyzet várható valós alakulását. Annyi azonban bizonyos, hogy az 1982-es esztendő nem ígérkezik könnyűnek az NSZK számára, még akkor sem, ha a második félévben valóban megérkezik a várva várt fellendülés.

Algériai földgáz Franciaországnak

Algéria nem tartozik a világ legnagyobb földgáztermelőinek sorába, de gázeladásainak kiemelkedő szerepe van az áralakulás szempontjából. (1980-ban a világ földgáztermelése 1518 milliárd köbméter volt, ebből Algéria részesedése alig haladta meg a 10 milliárd köbmétert.) A „kék arany" döntő részét — cseppfolyósított formában — exportálja.

Az olaj árának emelése jelentősen *fölértékelte a földgázt*, s Algéria szeretne energiahordozójáért olyan árat kapni, mint a hasonló fűtőértékű kőolajé. Franciaország — az algériai földgáz hagyományos vásárlója — viszont vonakodott a túlzott mértékű áremelést elfogadni, s így hiába írták alá tavaly az adás-vételi szerződést, az árviták miatt nem kezdődhetett meg a szállítás. Az elmúlt héten azonban sikerült kompromisszumra jutni.

A korábbiaknál jóval magasabb, de az algériaiak által javasoltnál alacsonyabb árakon született meg a megegyezés. Az északafrikai ország hosszú távon évi 9,1 milliárd köbméter földgázt szállít Franciaországnak. 1990-ben már a Földközi-tenger túlsó oldaláról érkező földgáz fedezi majd a teljes francia gázfogyasztás egynegyedét. A magas ár ellenére *nem jártak rosszul a franciák*, hiszen Algéria ígéretet tett nagyértékű megrendelésekre, a nyugat-európai ország iparának címezve. Az algériai megrendelések hírek szerint, a közlekedési hálózat fejlesztésével kapcsolatosak. Itt érdemes megjegyezni, hogy *Franciaország továbbra is számít a szovjet földgázra*, s a tervezett földgázcső-ügylet keretében évi 8 milliárd köbméter gázt szándékozik importálni hosszú távon a Szovjetunióból.

Csehszlovák tervjelentés

A tavalyi népgazdasági terv teljesítéséről szóló jelentés arról tanúskodik, hogy *Csehszlovákiában a gazdasági növekedés üteme elmaradt a tervezettől*. Különösen a mezőgazdaság teljesítménye alakult kedvezőtlenül, az agrárszektor termelése 7,1 százalékkal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Gondok támadtak a takarmánytermesztésben, s elsősorban ezzel indokolható a néhány nappal ezelőtt bejelentett áremelés is.

A 28 éve gyakorlatilag stabil élelmiszerárak emelése elkerülhetetlenné vált. A hús- és húskészítmények ára átlagosan 27 százalékkal növekedett, a jobb minőségű húsok esetében az emelkedés jóval meghaladta az átlagot. *Új árakat állapítottak meg a rizsre, a dohánytermékekre és egyes szeszes italokra* is. A kormányzat az áremelések jó részét szociálpolitikai intézkedésekkel kompenzálja: emelték a családi pótlék, a gyermekgondozási segély, valamint a nyugdíjak összegét.

A tervteljesítés szerint északi szomszédunk iparának teljesítménye is a tervezett alatt maradt. Az ipari termelés növekedése a tervezett 2,9 százalék helyett 2 százalékos volt az elmúlt évben. A növekedésnek csak háromnegyede származott a termelékenység emelkedéséből. A jelentés megemlíti, hogy az ország kivitelének növekedése meghaladta a behozatalét, a teljes külkereskedelmi forgalom bővülése 7,5 százalékos volt.

Gonda György—Szentgáli Péter

Leértékelték a zlotyt

Mint a Lengyel Nemzeti Bank hétfőn közzétett új valutaárfolyamaiból kitűnik, jelentős mértékben csökkent a lengyel valuta, a zloty értéke a KGST-országok nemzeti valutájának értékéhez képest.

A zloty vásárlóereje az elmúlt hónapokban — de különösképpen február 1-től több alapvető élelmiszer árának emelése következtében — csökkent.

A zloty értékcsökkenése érint több fizetési módozatot, így mindenekelőtt a turistaárfolyamot, de nem befolyásolja Lengyelország és a többi KGST-tagország közötti kereskedelmi forgalom elszámolását. Az intézkedés a rubellel szembeni 36 százalékos devalvációt jelent. Azonos mértékű a zloty devalvációja a bolgár, a cseh, az NDK, a román és a magyar nemzeti valutával szemben. A zloty értékcsökkenése a mongol és a vietnami valutával szemben 46 százalékos, a Koreai NDK és Albánia valutájához képest 56 százalékos, a kubai valutával szemben a zloty 27 százalékos értékcsökkenése áll.

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 9-TŐL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6441,06	6447,51	6453,96
Ausztrál dollár	3800,59	3804,39	3808,19
Belga frank	86,74	86,83	86,92
Dán korona	451,13	451,58	452,03
Francia frank	580,76	581,34	581,92
Hollandi forint	1347,50	1348,85	1350,20
Japán yen (1000)	149,10	149,25	149,40
Kanadai dollár	2880,44	2883,32	2886,20
Kuvaiti dinár	12123,81	12135,95	12148,09
Norvég korona	582,97	583,55	584,13
NSZK márka	1477,31	1478,79	1480,27
Olasz líra (1000)	27,58	27,61	27,64
Osztrák schilling	210,72	210,93	211,14
Portugál escudo	50,92	50,97	51,02
Spanyol peseta	34,75	34,78	34,81
Svájci frank	1850,30	1852,15	1854,00
Svéd korona	605,84	606,45	607,06
Tr. és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA dollár	3458,23	3461,69	3465,15

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 9-TŐL

Pénznem	Vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam	Eladási 100 egységre, forintban
Angol font	50	6254,08	6640,94
Ausztrál dollár	50	3690,26	3918,52
Belga frank	5000	84,23	89,43
Dán korona	1000	438,03	465,13
Finn márka	100	753,87	800,51
Francia frank	500	563,90	598,78
Görög drachma	500	53,17	56,45
Hollandi forint	1000	1308,38	1389,32
Japán yen (1000)	10 000	144,77	153,73
Jugoszláv dinár	100	71,70	76,14
Kanadai dollár	100	2796,82	2969,82
Kuvaiti dinár	10	11771,87	12500,03
Norvég korona	1000	566,04	601,06
NSZK márka	1000	1434,43	1523,15
Olasz líra (1000)	50 000	26,78	28,44
Osztrák schilling	1000	204,60	217,26
Portugál escudo	5000	49,44	52,50
Spanyol peseta	5000	33,74	35,82
Svájci frank	1000	1796,59	1907,71
Svéd korona	100	588,26	624,64
Török líra	1000	25,25	26,81
USA dollár	100	3357,84	3565,54

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: 1982. FEBRUÁR 9-TŐL

Pénznem	Vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Árfolyam 100 egységre, forintban
Albán lek	—	156,59
Bolgár leva	20	1676,14
Csehszlovák korona	500	170,00
KNDK won	—	910,42
Kubai peso	20	1328,80
Lengyel zloty	1000	40,97
Mongol tugrik	100	352,87
NDK márka	100	532,00
Román lej	100	170,00
Szovjet rubel	10	1700,00
Vietnami dong	—	154,45

Háttér

Bennünket is érint

A rossz konjunkturális helyzet a magyar—NSZK gazdasági kapcsolatok elmúlt évi alakulására is rányomta bélyegét — tájékoztatott kérdésünkre *Locher Antal*, a Külkereskedelmi Minisztérium munkatársa. — A márka árfolyama a dollárhoz képest 21, a forinthoz képest, mintegy 15 százalékkal romlott. Ebből adódóan *eltérőek a kereskedelmi forgalomról a mutatók*, attól függően, milyen pénznemben nézzük. Exportunk 27,3 milliárd forint, importunk pedig 36,9 milliárd forint volt tavaly. Az előző esztendőhöz képest a kivitel 3,9 százalékkal csökkent, az import pedig 5,7 százalékkal nőtt. Ha nyugatnémet márkában vizsgáljuk, 19—20 százalékkal nőtt a behozatalunk, s közel 12 százalékkal emelkedett a kivitelünk.

A márka értékének csökkenése *az import szempontjából kedvező* volt számunkra, mivel olcsóbban tudtunk vásárolni. Az export oldaláról viszont nehézségeket jelentett, mivel az exportőrök kevesebb forintbevételt realizálhattak.

Összforgalmunkban *a hengerelt áruk, acéltermékek* aránya 7 százalékról 5—6 százalékra mérséklődött. A rendkívül nyomott piaci helyzet miatt 30—40 százalékkal estek vissza az árak. S bár az eladott mennyiség legfeljebb néhány százalékkal mérséklődött, *legalább 30 millió márkás exportkiesést* jelentett az árszint csökkenése a magyar népgazdaságnak.

Ha a *vegyipari termékek* exportját egészében tekintjük át, elmondhatjuk, hogy *viszonylag kiegyenlített* volt a piac, ezen belül igen nagy eltérések adódtak. A PVC-pornak például rendkívüli mértékben csökkent az ára, ugyanakkor a műtrágyaexportunk igen kedvezően alakult. Textilipari kivitelünk árucsereforgalmunknak 9 százalékát adja. A Közös Piaccal kötött textilegyezményben megállapított mennyiség mellett még — mintegy 120 millió márka értékben — kooperáció és bérmunka formájában beviteli lehetőségünk van az NSZK piacára. Ezt azonban nem tudjuk teljes mértékben kihasználni.

A *mezőgazdasági termékek* kivitele viszont *kedvezően alakult* 1981-ben. Arányuk 21 százalékról 24 százalékra növekedett. A mennyiségi növekedés mellett kedvező árakat lehetett elérni, különösen a húsipari termékeknél.

Néhány tized százalékkal nőtt a *gépipar* aránya is. Sok szerszámgépet, mezőgazdasági gépet exportálunk, többnyire kooperációs egyezmény keretében.

Importunk az előző évekhez képest nem mutat lényeges eltérést. Rendkívül magas — még mindig 65 százalék — az anyagok, félkésztermékek és alkatrészek aránya. Némileg emelkedett a kész gépek behozatala.

1982-re lényeges változás nem várható a magyar—NSZK gazdasági kapcsolatokban. A piaci helyzet az előző évihez hasonló lesz.

— mezei —

Egy hét a világgazdaságban

Szankcióvita

Változatlan hevességgel folyt az elmúlt héten is az Egyesült Államok és a közös piaci országok között a szankcióvita. Mind világosabb, hogy az USA nem hajlandó tudomásul venni a földgáz-cső üzlet megtorpedózására tett kísérleteinek sikertelenségét. A lengyelországi szükségállapot ürügyén „lojálisabb" magatartást követel szövetségeseitől.

A közös piaci országok az elmúlt héten is sorra Washington értésére adták, hogy *nem engednek* az amerikai nyomásnak a földgázügyletben. A nyugatnémet külügyminiszter például az amerikai fővárosban kijelentette, hogy „semmi értelme sincs a nyilvános vitának egy olyan kérdésben, amely Washington több európai szövetségesét érzékenyen érinti." Noha a közös piaci államok a földgáz-cső ügyben hajthatatlannak tűnnek, amerikai nyomásra a héten *véglegesítették* a Szovjetunió ellen irányuló gazdasági korlátozó intézkedéseiket. (Emlékezetes, hogy február végén a brüsszeli bizottság elkészítette azoknak a szovjet feldolgozott termékeknek a listáját, amelyek importját a nyugat-európai gazdasági integráció országai *50 százalékkal* csökkenteni akarják. Mintegy 100 terméknek a behozatalát csökkentik, ezek közé tartozik az óra, az ékszer, a kaviár, a személyautó, a szőrme, az ital és a fényképezőgép. A nagy óvatossággal összeállított lista arról tanúskodik, hogy a Közös Piac kínosan ügyelt arra, hogy saját gazdasági érdekei *ne kerüljenek veszélybe.*

A közös piaci tagállamok éves behozatalának az értéke a Szovjetunióból megközelíti a *15 milliárd dollárt*, a múlt kedden véglegesített intézkedések ennek az összegnek mintegy *8 százalékát érintik.* Dánia és Görögország kezdettől *nem értett egyet* a szankciós intézkedésekkel, ám az északi ország végül is csatlakozott a többi nyolc tagállamhoz, nem akarván gondokat okozni az integrációs együttműködésben. Görögország viszont *továbbra sem hajlandó „beállni a sorba".*

A szankciósorozat *nem tesz jót* a kelet—nyugati kereskedelem ügyének. A két világrendszer közötti árucsere-forgalom éves értéke *100 milliárd dollár*, s a nemzetközi munkamegosztás kiszélesedése mindkét fél számára *szükségessé tenné a kapcsolatok bővítését* — a jelenlegi szűkítő tendenciákkal szemben. Nem véletlen, hogy az ENSZ Európai Gazdasági Bizottságának főtitkára a gazdasági kapcsolatok *elmélyítésére* szólított fel, miközben felhívta a figyelmet: a nyugat-európai országok keleti exportjának értéke alig marad el az Észak-Amerikába irányulótól, s kontinensünk nyugati felén *félmillió munkahely* függ a szocialista országok megrendeléseitől. Miközben az amerikai és a nyugat-európai szankcióvita szinte minden órában új eseményt hoz. Moszkvában magas szintű tárgyalások folytak a szovjet és a finn vezetők között *az együttműködés elmélyítéséről.* A szovjet—finn gazdasági kapcsolatokat a kelet—nyugati gazdasági együttműködés *példaképeként* tartják számon, s a finn elnök moszkvai látogatása csak megerősítette ezt a megállapítást.

A szankciókkal kapcsolatos álláspont-egyeztetés megbolygatta a Közös Piac hétköznapjait, így az elmúlt héten a Tízek házatáján csak egy jelentősebb esemény történt. Athénban bejelentették, hogy Görögország hamarosan előterjeszti javaslatait a brüsszeli bizottság számára, amelyek az ország integrációs státusára vonatkoznak. A dél-európai ország *különleges kedvezményeket kér a Közös Piactól gazdasága számára, arra hivatkozva, hogy a nemzetgazdaság helyzete rosszabb, mint a többi tagállamé, s az egy főre jutó jövedelmek a legalacsonyabbak az integráción belül.* Az 1981-es közös piaci csatlakozás bizonyos fokú újratárgyalására lehet tehát számítani még ebben az évben.

A kedvezmények kérésére vonatkozó bejelentés nem sokkal azután hangzott el, hogy a görög kormány elfogadta az ország idei költségvetését. A Papandreu-kabinet az elmúlt év végén meglehetősen *nagy csődtömeget örökölt* az előző kormánytól. Az idei költségvetés a szociális feszültségek enyhítését, valamint az inflációellenes harcot helyezte a középpontba. (Görögországban az inflációs ráta 25 százalék.) A kereslet élénkítése érdekében adócsökkentésre kerül sor, ugyanakkor bevezetik az ingatlan- és vagyonadót. Emelik az oktatási és szociális kiadásokat, ugyanakkor növekszik a büdzsé katonai rovatának összege is. A tervek szerint 1982-ben *csökken a költségvetés hiánya*, összege nem haladja majd meg a 4 milliárd dollárt.

Kínában jelentős szervezett változásokra került sor a külkereskedelem területén. A szervezeti összevonások, a bürokrácia leépítése a kínai várakozások szerint rövidesen azt eredményezi, hogy lényegesen hatékonyabbá válik ez a létfontosságú gazdasági ágazat. A külkereskedelem racionalizálása egyébként részét képezi annak a folyamatnak Kínában, a mely a reális, józan és lehetőségekkel jobban számoló gazdaságpolitikát helyezi előtérbe.

A Kínában most folyó „kiigazítási" gazdaságpolitika egyik fontos célja az, hogy az ipar minél teljesebben elégítse ki a mezőgazdaság igényeit, ugyanakkor bővítse a fogyasztási cikkek mennyiségét és választékát. A tudatosan visszafogott gazdasági növekedés „leple alatt" lehetőség nyílik a hatékonyság, a versenyképesség és minőség fokozására, illetve javítására, a szerkezeti átalakításokra. Nem mond ennek ellent, hogy növekszik a külkereskedelem jelentősége, hiszen az országnak *modern technikára van szüksége.* A technológiaimport fokozásához szükséges anyagi eszközöket a külkereskedelemnek kell „kitermelnie": Tavaly az erőteljes export-offenzíva, valamint egyes importcikkek behozatalának visszafogásának eredményeként Kína külkereskedelmi mérlege *megközelítette* az egyensúlyi helyzetet. 1981-ben a kínai export-import értéke 42 milliárd dollár volt.

Pekingben azzal számolnak, hogy a visszafogott növekedési ütem *nem érinti* majd a külkereskedelmi tevékenységet, a forgalom idén 5—10 százalékkal növekszik. Ezt a „kivételezett" helyzetet viszont csak korszerű, ütőképes apparátussal és irányítással lehet fenntartani. Kínában ugyanis a külkereskedelmet a népgazdaság *előretolt bástyájának* tekintik.

Gonda György—Szentgáli Péter

Megnyílt a lipcsei vásár

(ADN) Az enyhülési időszak vívmányainak megőrzésében, az NDK és az NSZK közötti jó viszony fenntartásában mindkét német államra nagy felelősség hárul — hangoztatta *Erich Honecker*, az NDK államtanácsának elnöke, aki vasárnap a lipcsei vásáron — az NDK párt- és állami vezetőinek kíséretében — látogatást tett a nyugatnémet kiállítási csarnokban.

A vendégeket *Otto Wolff von Amerongen*, a nyugatnémet ipari és kereskedelmi kamarák szövetségének elnöke és *Klaus Bölling*, az NSZK NDK-beli állandó képviselője fogadta.

A megváltozott nyugatnémet belpolitikai viszonyok és a recesszió ellenére viszonylag kedvezően alakult az elmúlt évben az NDK és az NSZK közötti kereskedelem — hangsúlyozta Amerongen. Klaus Bölling a két német állam kapcsolatáról szólva emlékeztetett a legutóbbi *Honecker—Schmidt-találkozóra*, amely — mint mondotta — erősíti a reményt, hogy a meglevő ellentétek dacára a jövőben is javul az NDK és az NSZK közötti viszony.

Erich Honecker szintén nagyra értékelte a Werbellin-tó melletti találkozót, amely, mint mondotta, mindkét német államban pozitív visszhangra talált.

Az NDK vezetője figyelemre méltónak nevezte, hogy a két német állam kereskedelmi forgalma tavaly 12,5 milliárd márka volt és hogy — a kölcsönös előnyök alapján — együttműködnek a többi között harmadik országok piacán is. Honecker kiemelte a két német államra háruló felelősséget a béke megőrzésében és Európa fejlődésében. Erich Honecker Klaus Bölling útján üdvözletét küldte Helmut Schmidt nyugatnémet kancellárnak.

Vasárnap kora délután a magyar kiállítást megtekintette Erich Honecker, több magas rangú személyiség kíséretében. A Nikex és a magyar—bolgár Intranszmas vállalat pavilonjánál *dr. Szalai Béla* nagykövet üdvözölte az NDK vezetőjét és tájékoztatta a szocialista munkamegosztás keretében kifejlesztett, közösen gyártott termékekről és iparunk újdonságairól.

(MTI) A vásár második napján, hétfőn délelőtt felkereste a Metrimpex és a Videoton pavilonját a Szovjetunió kormányküldöttsége, amely *A. K. Antonov* miniszterelnök-helyettes vezetésével tartózkodik Lipcsében.

A KOPINT jelenti

Esett a búza ára

Újabb mélypontra esett a múlt hét végén az arany ára: az előző heti jegyzéshez képest 7 százalékkal gyengült. Ugyancsak csökkent az ezüsté (6,5 százalékkal), a platináé (4,4 százalékkal), a rézé (2 százalékkal), az alumíniumhulladéké (3,5 százalékkal). Drágult viszont a horgany (3 százalékkal) és a nikkel (2,7 százalékkal). Nem mozgott az antimon, a kadmium és a kobalt jegyzése. Olcsóbb lett a nyersvas és a vashulladék, miközben a londoni gumijegyzések 5 százalékkal emelkedtek. A gyapot ára még mindig nyomott, az amerikai ökör- és tehénbőrárak viszont 3—3,3 százalékkal nőttek.

Süllyedt a búza ára, majdnem 4 százalékkal, a zabé 1,5 százalékkal, a szójabab- és a dara 2—2 százalékkal. A cukor ismét drágult, több mint 5 százalékkal, a kávé szintén hasonló mértékben. Bár a kakaóárak erősödtek, a piac — a hatalmas feleslegek miatt — igen lanyha.

1 USA-dollár értéke március 12-én:

angol fontban	0,5559
osztrák schillingben	16,632—16,732
belga frankban	43,95—44,05
francia frankban	6,1000—6,1030
olasz lírában	1285,50—1286,00
NSZK-márkában	2,3760—2,3775
holland forintban	2,615—2,625
japán jenben	239,05

Az arany ára USA-dollárban:
323,25/troy uncia

A cigarettapapírnál is vékonyabb

Finomfólia Leninvárosból

Befejeződött a leninvárosi *Tiszai Vegyikombinátban* a biafol fóliagyártó sor próbaüzeme és a legkorszerűbb *japán* gyártmányú gépsorokon megkezdődött a termelés. Az új üzemben a polipropilénből tíz-tizenöt mikron vastagságú, tehát a cigarettapapírnál is vékonyabb csomagolófólia készíthető. Az üzemben a termék minőségétől függően egy esztendő alatt körülbelül háromezer-ötszáz-négyezer tonna finomfóliát gyártanak majd a dohány-, a sütő-, illetve a papíripar, valamint a nyomdák számára.

A Tiszai Vegyikombinátban üzembe állított új polipropilén-feldolgozó gépsorok alkalmasak *laminált fólia készítésére is:* a hártya vékonyságú alapfóliára egy tőle is vékonyabb polietilén hártyát vonnak, miáltal a *fólia tulajdonságai javulnak*, növekszik például a szakítószilárdsága, csökken az áteresztőképessége, ami főleg az élelmiszerek csomagolásánál jelentős.

Leninvárosban az idén összesen mintegy ezerötszáz-kétezer tonna finomfólia gyártását tervezik és ennek egy részét exportra szánják. Az üzem építésére összesen hatszázmillió forintot költöttek.

Áruink Kairóban

Faud Mohieddin egyiptomi miniszterelnök a hét végén megnyitotta az 1982. évi kairói nemzetközi vásárt, melyen 33 ország cégei, kiállítói mutatják be termékeiket. A magyar külkereskedelmet 16 vállalat képviseli, közöttük a Taurus gumiabroncsokat, a Mogürt járműveket és garázsfelszereléseket, a Terimpex élelmiszereket, a Transelektro gyenge- és erősáramú berendezéseket, valamint háztartási cikkeket, a Ferunion fürdőszobaberendezéseket, a Komplex pedig mezőgazdasági gépeket mutat be.

A március 27-ig nyitva tartó kiállításnak már az első napján is számos szakmai érdeklődő kereste fel a magyar kiállítókat.

Egyiptomi gazdaság

Csendes változások

Egy évtizeden belül *másodszor* kerül sor gazdasági reform bevezetésére Egyiptomban, ahol a jelek szerint az új elnök *jelentős változások* végrehajtására készül a felemás eredményeket hozó szadati gazdaságpolitikán. Természetesen Mubarak sem hagyhatja figyelmen kívül az országnak azt a két adottságát, amelyek meghatároznak mindenfajta gazdasági irányváltást. Az egyik az évi háromszázalékos népszaporulat, a másik pedig a mezőgazdaságilag hasznosítható terület igen *alacsony részesedése* az összterületből.

1973-ban Szadat elnök meghirdette a „nyitott kapuk" politikáját, amelynek az volt a lényege, hogy az ország akkori gazdasági célkitűzései megvalósításába minél több külföldi tőkét vonjanak be. Az idegen tőkének jelentős kedvezményeket biztosítottak, de a preferenciák ellenére a tőkebeáramlás *jóval elmaradt a várttól*. A tartózkodás oka elsősorban a bizonytalan politikai helyzet volt, de nem kis szerepet játszott az országban „hagyományos" korrupciótól és szervezetlenségtől való *félelem* sem. A külső erőforrások feladata a magánszektor ösztönzése és a könnyűipar jelentős fejlesztése volt.

Kiegyensúlyozás

Több tényező játszott közre abban, hogy az elmúlt évtized végére sikerült viszonylag stabilizálni az egyiptomi gazdaságot. Az ellenségeskedés megszűnése Izraellel számottevő anyagi erőforrások átcsoportosítását tette lehetővé a katonai ágazatból a polgáriba, a Szuezi-csatorna felújítás utáni megnyitása jelentős bevételeket eredményezett. Az Izrael által kiürített területeken nagy mértékben *felfutott az olajtermelés*, s a „fekete arany" exportja. A Nyugatról — elsősorban az Egyesült Államokból — érkező segélyek és kölcsönök, valamint az egyiptomi vendégmunkások hazautalásai *jövedelmet* jelentettek az államkasszának.

1975—80 között a bruttó nemzeti termék évi átlagos növekedése *9 százalékos* volt, sikerült csökkenteni az eladósodást és *egyensúlyba hozni a fizetési mérleget*. A munkanélküliség viszont tavaly már elérte *a 18 százalékot*, s egyre nagyobb megterhelést jelent a költségvetésnek a növekvő élelmiszer-behozatal. Jelenleg az ország élelmiszer-szükségletének *70 százalékát fedezik importból!* A bevételek alakulását tekintve továbbra is kedvező helyzet várható. Idén a napi 200 ezer barrel olajexportból 3,7, a külföldön dolgozó 3 millió egyiptomi hazautalásaiból 3, a Szuezi-csatorna illetékeiből és az idegenforgalomból összesen 2 milliárd dollár bevételre számít a költségvetés.

A fejlett tőkés országoktól és a nemzetközi gazdasági szervezetektől valószínűleg 1982-ben is *„összejön" 2—2,5 milliárd dollár segély*, támogatás. A büdzsé kiadási oldalának legsúlyosabb tétele az élelmiszerek árára fordított szubvenció, amelynek mértéke megközelíti a 3 milliárd dollárt. Az egyiptomi élelmiszerárak alacsonyan tartása politikai kérdés, hiszen a 43 millió lakosú országban az egy főre jutó GNP 500 dollár alatt van.

Felújítják a kapcsolatokat?

Mubarak elnök nem kíván *szakítani elődje gazdaságpolitikájával*, de tervezett intézkedései arra valianak, hogy *változások* lesznek az egyiptomi gazdasági életben. Fontos feladatnak jelölte meg a fogyasztás ésszerűsítését, a lakáshiány enyhítését, az ártámogatási rendszer differenciálását, az állami szektor újbóli erősítését, valamint az égető szakemberhiány fokozatos felszámolását. E célkitűzések megvalósítása átfogó gazdasági reformot igényel, amely együtt jár majd az ország termelési szerkezetének az átalakításával is. A tervezési és a gazdaságirányítási rendszer átalakítása a termelés és a megtakarítások növekedésével, az import visszaszorításával jár majd az elnök elképzelése szerint.

A tervek szerint a jelenlegi devizabevételi források mellett a kifejlesztendő új iparágak exportja, valamint az élelmiszer-behozatal csökkentése révén *növekszenek majd az ország jövedelmei*. Hamarosan állami terv keretében jelölik majd ki a prioritást élvező ágazatokat, olyanokat, amelyek megfelelő exportbevételt hoznak. A gazdasági reform fontos eleme lesz az új ötéves terv, amelynek részleteit *most dolgozzák ki*.

Egyiptom a jövőben is támaszkodni kíván a külföldi tőkére a gazdaságfejlesztési célok megvalósítása érdekében. Csakhogy Mubarak és tanácsadói hatékonyabbá akarják tenni a beáramló külföldi tőkét és *szabadabb kezet* akarnak kapni a kölcsönök és segélyek felhasználásában.

A „nyitott kapuk" politikája továbbra is fennmarad, de nem ez lesz az egyiptomi gazdaságpolitika meghatározója; az egyiptomi gazdaság orientációjában *nem várható lényeges változás*. Továbbra is a fejlett tőkés államok lesznek legfontosabb gazdasági partnerei. Az utóbbi hetekben több jel utalt arra, hogy az afrikai ország *fokozni kívánja gazdasági együttműködését a szocialista államokkal*. Kairóban tisztában vannak azzal, hogy egy egészséges egyiptomi gazdaság fontos tényezője lehet a térség jövője alakulásának.

G. Gy. — Sz. P.

Egy kalap alatt

Új rendelkezések a kisipari nyugdíjakról – Családi társulások, alkalmazottak

Letörött a csizmám sarka, még szerencse, hogy az utcánkban van egy cipész. Hoffman bácsi gyorsan dolgozik, nála a javítás megvárható. Most különös kedvességgel fogad — *nincs munkája*, papucsot szegel a sógorasszonynak, hogy teljék az idő. A konyha a műhelye, a polcon több tucat kaptafa, lejárt cipő egy se. Tél van, a gumitalp nehezen kopik.

— Nem könnyű — panaszolja. — A nyugdíjam ezernégyszáz forint, mire telik abból? *Dolgozzunk, de nincs mit.* Bezzeg, értesítés az jön, hogy *fizessek havonta 250 forintot*. Társadalombiztosításra. Eddig nyolcvan volt. Hát miből? Ha így megy, *visszaadom az ipart*...

Elismert házastárs

Ez év január elsejétől a kisiparosok régi óhaja teljesült: az egységes társadalombiztosításról szóló törvény kiegészítése értelmében *minden olyan juttatás megilleti őket, mint az állami vállalatoknál, szövetkezeteknél dolgozókat*. Az egységes jelzőnek ezért van különös jelentősége, hiszen baleseti ellátásban eddig is részesültek, de nyugdíjuk csak egy bizonyos határig emelkedett, és táppénzt sem kaptak. Most a helyzet megváltozott.

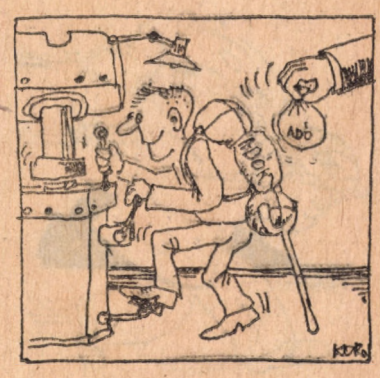
De nem minden kisiparos főfoglalkozású, *több mint tizennégyezren nyugdíjasként tevékenykednek* — őket sorolták be a legalacsonyabb, 250 forintos kategóriába. Soraikban nyilván szép számmal akadnak, akik az 1—2000 forintot könnyedén megkeresik. De kétlem, hogy ez az öreg cipész közéjük tartozik. Munkájára szükség van, leegyszerűsíti néhány utca lakóinak a dolgát, nem kell messzire vinniük a javításra szoruló cipőket. A kis településeken sines másként. Kell a cipész, a fodrász, a szabó, hogy sarkaljon-talpaljon, hogy nyírjon-borotváljon, hogy engedje ki a szűk holmit, vegye be a tágat.

Vajon, hogy kerültek be ezek a sovány pénzű emberek ebbe a kategóriába, miért vártak havi 250 forintot a nyakukba? S ha meggondolom, mit kapnak érte cserébe... *Táppénzt nem* — nyugdíjasok. Csak baleseti biztosítást. Az aggályaimmal *Fischer Pált*, a Kisiparosok Országos Szervezetének elnökhelyettesét kerestem fel.

— Végiggondoltuk ezt már magunk is... A nyugdíj mellett dolgozgató kisiparosok egyikének bőven van mit a tejbe aprítania, a másik épp hogy megél. *Legalább ötezren vannak, akik csak pár száz forintot tudnak munkájukkal megkeresni* — nekik a nyugdíjuk is alacsony. Egyet tehetünk — s erre a jogszabály is lehetőséget ad — *mentesítjük őket*.

— Ezt jó hangosan világgá kellene kürtölni! Mert hogyan jut el az eldugott, kis településen élő, vagy az Angyalföld, Rákospalota, Sashalom egyik mellékutcájában dolgozgató idős iparos fülébe a jó hír? Mi van, ha elkeseredésében lemond az iparról?

— Számítunk a tanácsi dolgozókra. Az iparhatóságoknál megsem vehetik szó nélkül tudomásul, ha valaki visszaadja az engedélyt. Talán megkérdezik, hogy miért? És akkor hozzánk küldik. De remélem, nem lesz erre példa. Gondolom, előbb nálunk kopogtatnak, s akkor *azonnal segíthetünk*. Ügyesebben is megoldhattuk volna... Egyébként el sem tudja képzelni, hány kisiparos nyugodott meg, hogy feleségének is lesz nyugdíja. Ed-

dig az asszonyt csak akkor vették számításba, ha kirótták az adót. Többet keres maga — mondták —, van segítsége. Végre *elismerhettük a házastársat*, hiszen az iparos családok tízezreinél hagyomány az egymás segítése. Januártól háromezer forint elszámolható „házastársi kiadásként", a feleség vagy férj után fizetett társadalombiztosítási járulék 510 forint. És öt esztendő visszamenőleg megváltható — részletfizetési kedvezménnyel. Akik korábban már vállalatnál, szövetkezetnél dolgoztak, az elévült időt — 1929-ig visszamenőleg — folyamatos munkaviszonynak számíthják.

Egy lépéssel előre

— Ahogy összehasonlítom az új rendeletet az előző, 1975-össel, úgy látom, most a házastársak járnak abban a cipőben, amiben hajdanában a kisiparosok. A jövedelem szerint társadalombiztosításra baleseti ellátás és nyugdíj járt, a házastársnak semmi. Most mindenki lépett egyet előre. De mi a helyzet a fel- és lemenő ágú rokonnal, a segítő családtagokkal?

— A rendeletek *ösztönzik a családi társulásokat, összefogásokat*. A kisiparos három alkalmazottat és hat segítő családtagot foglalkoztathat. De rajta áll, hogy milyen minőségben jelenti be a rokonokat. Szerintem *jobb, ha alkalmazottként*. Így annyit kereshetnek, amennyit dolgoznak, és fizetésüknek megfelelően táppénzt, majd nyugdíjt kaphatnak, jár a gyermekgondozási segély, a családi pótlék. Ugyanakkor a módosított törvényerejű rendelet segítő családtagnak ismeri el őket, nem kell utánuk húszszázalékos alkalmazotti különadót fizetni. Ez kedvezmény!

— Mi van akkor, ha a kisiparos megbetegszik? Az alkalmazott viheti tovább a boltot, s akkor neki két helyről is pénz üti a markát...

— Szó sincs róla. Ez igazságtalanság lenne. Ha a kisiparos egy alkalmazottal vagy családtaggal dolgozik, a betegsége nyolcadik napjától kapja a táppénz ötven százalékát, amennyiben több embert foglalkoztat, csak a 31. nap után adható a táppénz fele. Természetesen, ha egyedül dolgozik, nincs megkötés.

— Tehát egy-két árnyalati különbséget leszámítva, a kisiparos mindent megkap, amit a szövetkezetnél, a vállalatnál dolgozók. Csakhogy ezért nagyon meg kell fizetnie. Aki megkeresi a havi hatezret, majdnem kétezer forintot ad társadalombiztosításra. Nem sok ez egy kicsit?

— Ezt az összeget nem önkényesen állapítják meg, ez a jövedelem huszonnégy százaléka, plusz a progresszív nyugdíjjárulék. *Annyi, mint a bérből és fizetésből élő dolgozóké*, vagyis egy kalap alá kerültek az állami alkalmazottakkal. Csak éppen a vállalatnál könnyen elsiklik fölötte mindenki — *a munkaadó fizet*. A kisiparos önmaga munkáltatója. De a társadalombiztosítási járulék elszámolható, csakúgy, mint az anyag, az alkalmazottak részére kifizetett munkabér, az energiaköltség, a műhelybérlet, vagy az amortizáció.

Ne áremeléssel

— Vagyis a társadalombiztosítási járulék elszámolható. De elő kell teremteni a pénzt, amiből kifizethető. Ha a kisiparos az elmúlt évi életszínvonalát tartani szeretné, több árbevételre van szüksége. Ennek legegyszerűbb módja az áremelés. Ne köntörfalazzunk; végső soron a vevő, a megrendelő jár rosszul...

— A kiadások elismerhetők az árban. Lesznek, akik ezt az utat járják. A hiányszakmákban, és ahol több a kereslet, mint a kínálat. De aki holnapra is gondol, másként dönt. Előbb-utóbb kialakul *a versenyhelyzet*. Nem mindegy, mit, milyen minőségben, mennyiért kínálnak. Az építőiparban máris érezhető a hanyatlás; csökkent az építkezési kedv. Viszont számítani lehet rá, hogy az elektroakusztikai berendezések, a háztartási gépek javítása iránt megnő az igény, s több munkája lesz a cipészeknek is, több átalakítással fordulnak a szabóhoz. Megsokszorozódnak a javítások, a karbantartási munkák. Nos, az előrelátó üzletember időben alkalmazkodik a társadalmi igényekhez. Átlovagol azokra a területekre, ahol bőven lesz munkája. És korszerűsíti műhelyét, gépeket vásárol — kap rá hitelt az OTP-től. Lesz egyéb lehetőség is. Tárgyalunk a Pénzügyminisztérium és az Országos Tervhivatal vezetőivel: *a kisiparos maga képezhessen műszaki fejlesztési alapot*. Nemsokára megalapítjuk az innovációs irodát; gyorsítjuk a műszaki újdonságok, a találmányok útját. Van megoldás. *Jobb, ha a kisiparos sem az árat emeli, hanem termelékenyebben dolgozik* — mert jönnek a versenytársak.

Cseszák Gyöngyi

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

A fogyasztói árak alakulása Ausztriában

Egy év alatt 6,1 százalékkal *emelkedtek* a fogyasztói árak Ausztriában. Ez év januárjában 1,2 százalékkal volt magasabb az árszint, mint egy hónappal korábban. Leginkább a városi tömegközlekedési díjak, a villanyáram és a kórházi árak emelkedtek.

Görögország kölcsönöket vesz fel

Görögország az idén várhatóan 1,6 milliárd dollár értékben *vesz fel kölcsönöket* külföldön, valamelyest többet, mint tavaly — közölte a görög központi bank. A görög fizetési mérleget javítja a Közös Piactól kapott 500 millió dollár, valamint a helyi olajbányászatból származó, hasonló nagyságrendű összeg.

India mérleghiánya

A folyó költségvetési év első nyolc hónapjában 3,3 milliárd dollárról 3,5 milliárd dollárra emelkedett India kereskedelmi *mérleghiánya*. Az export 4-ről 7,3 milliárdra, az import pedig 4,6-ról 8,1 milliárd dollárra nőtt.

Az USA agrárexportja

Tizenkét, egymást követő év rekordjai után az Egyesült Államok mezőgazdasági exportjának értéke várhatóan *visszaesik* az 1981—82-es pénzügyi évben — jelentette az amerikai mezőgazdasági minisztérium. Bár az export mennyisége mintegy 4 százalékkal nő, a főbb termények árcsökkenése miatt azonban a kivitel értéke valószínűleg 42,5 milliárd dollárra csökken. A tavaly szeptemberben véget ért pénzügyi évben az amerikai mezőgazdasági export értéke 43,8 milliárd dolláros rekordnagyságot ért el.

Csökken a japán autóexport

Az év első hónapjában jelentősen csökkent a két vezető japán autógyár exportja. A Toyota 9,6 százalékkal, a Nissan pedig 12,9 százalékkal *kevesebb* autót értékesített külföldön, mint egy évvel korábban.

A Fabulon sikere Bulgáriában

A Bulgáriában is ismert és kedvelt Fabulon-márkájú kozmetikai cikkekből nyílt egyhetes kiállítás és -vásár Szófiában a *„Valentina"* üzlethálózat szervezésében.

Magyarország a bolgár kozmetikai és illatszer-kereskedelem *egyik legnagyobb külföldi szállítója*. Csupán tavaly mintegy 91 ezer rubel értékű magyar kozmetikum talált vevőre Bulgáriában.

A bolgár főváros egyik elegáns üzletében megnyílt Fabulon-bemutatón a gyártó cég szakemberei gyakorlati tanácsokkal is szolgálnak a helyszínen.

Bognár József előadása Párizsban

Hogyan küzdhető le a válság?

Dr. Bognár József akadémikus, az MTA Világgazdasági Kutató Intézetének igazgatója keddén este előadást tartott *a párizsi nemzetközi diplomáciai akadémián, „A kelet—nyugati gazdasági kapcsolatok jelentősége és jövője a következő évtizedek világgazdaságában"* címmel.

Dr. Bognár József előadásában rámutatott arra, hogy a fegyverkezési verseny, s a nemzetközi politikai viszonyok megromlása *visszatartja* és *fékezi* a gazdasági kapcsolatokat.

Különösen veszélyessé vált a nemzetközi gazdasági kapcsolatok alárendelése a politikai-biztonsági meggondolásoknak a világgazdasági válság kibontakozása óta. *Ezt a válságot, amelyet világgazdasági korszakváltásnak lehet nevezni, csak olyan gazdasági kooperáció és politikai együttműködés segítségével lehetne leküzdeni, amilyenre e század történetében még nem volt példa.*

Atomerőművek települések fűtésére

A kisebb és közepes nagyságú települések fűtésére alkalmas atomerőműveket terveznek a szovjet tudósok. A Lenin reaktorkísérleti intézetben 1979 óta sikerrel működik az a kisméretű fűtőerőmű, amely *napi 12—15 gramm nukleáris fűtőanyaggal egy háromezer lakosú település fűtését és melegvíz-szolgáltatását látja el.* Ehhez pakuratüzelésű erőmű esetében naponta csaknem 30 tonna fűtőanyagra lenne szükség.

Az atomenergiával működő fűtőerőművekre a Szovjetunióban nagy szükség van: az ország energiahordozóinak mintegy *harmadrészét* használják fel jelenleg fűtésre és melegvíz-szolgáltatására. Különösen a kisebb, a fő közlekedési utaktól távol eső településeken jelent *nagy gondot a fűtőanyag szállítása*, s ahogy az ipar fokozatosan települ át a hosszabb fűtési időszakot, több fűtőanyagot igénylő északi területekre, a szükséglet tovább nő. A fűtésre szolgáló atomerőművek nélkül ez az igény nehezen elégíthető ki, azonban az ilyen hőtermelő atomerőműveknek számos *speciális problémája* van — mindenekelőtt az, hogy az áramot termelő erőművektől eltérően azokat *a lakott területek közvetlen közelébe* kell telepíteni, a hőveszteség elkerülésére. Ez ugyan ma már teljes biztonsággal megoldható és *a környezetszennyezés* is kisebb, mint a hagyományos fűtőanyaggal dolgozó hőközpontoké, azonban meg kell oldani a *hőkicserélés*, a *hőszállítás* teljesen biztonságos rendszerét.

Mint a két szovjet kutató a *Sztroityelnaja Gazeta* című lapban megállapítja, ismét előtérbe kerültek az olyan megoldások, amelyek *szerves folyadékot* használnának erre a célra. Mivel az ilyen hőszállító folyadék nincs kitéve annak, hogy a neutronok aktivizálják, *nincs szükség biológiai védelemre.* A folyadék forráspontja magas, így a reaktorban alacsony nyomás tartható fenn és *nem is okoz korróziót* a szállítóvezetékben, amelyet így olcsóbb anyagokból lehet elkészíteni. Ugyanakkor az ilyen folyadék felhasználása előtt még *számos nehézség* is áll s a szovjet tudósok most ezek elhárításán dolgoznak.

Magyar Nemzeti Bank

HIVATALOS DEVIZAÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 16-TÓL

Devizanem	Vételi árfolyam	Közép 100 egységre,	Eladási forintban
Angol font	6441,06	6447,51	6453,96
Ausztrál dollár	3769,80	3773,37	3777,14
Belga frank	86,13	86,22	86,31
Dán korona	447,96	448,41	448,86
Francia frank	577,74	578,32	578,90
Hollandi forint	1338,69	1340,03	1341,37
Japán yen (1000)	147,23	147,38	147,53
Kanadai dollár	2856,86	2859,72	2862,58
Kuvaiti dinár	12123,81	12135,95	12148,09
Norvég korona	582,97	583,55	584,13
NSZK márka	1467,90	1469,37	1470,84
Olasz líra (1000)	27,58	27,61	27,64
Osztrák schilling	209,33	209,54	209,75
Portugál escudo	50,17	50,22	50,27
Spanyol peseta	34,75	34,78	34,81
Svájci frank	1827,62	1829,45	1831,28
Svéd korona	602,40	603,00	603,60
Tr és cl. rubel	2597,40	2600,00	2602,60
USA dollár	3458,23	3461,69	3465,15

VALUTA- (BANKJEGY- ÉS CSEKK-) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: FEBRUÁR 16-TÓL

Pénznem	vásárolható legmagasabb bankjegy-címletek	Vételi árfolyam	Eladási 100 egységre, forintban
Angol font	50	6254,08	6640,94
Ausztrál dollár	50	3660,17	3886,57
Belga frank	5000	83,63	88,81
Dán korona	1000	434,96	461,86
Finn márka	100	753,87	800,51
Francia frank	500	560,97	595,67
Görög drachma	500	53,17	56,45
Hollandi forint	1000	1299,83	1380,23
Japán yen (1000)	10 000	142,96	151,80
Jugoszláv dinár	100	71,70	76,14
Kanadai dollár	100	2773,93	2945,51
Kuvaiti dinár	10	11771,87	12500,03
Norvég korona	1000	566,04	601,06
NSZK márka	1000	1425,29	1513,45
Olasz líra (1000)	50 000	26,78	28,44
Osztrák schilling	1000	203,25	215,83
Portugál escudo	5000	48,71	51,73
Spanyol peseta	5000	33,74	35,82
Svájci frank	1000	1774,57	1884,33
Svéd korona	100	584,91	621,09
Török líra	1000	25,25	26,81
USA dollár	100	3357,84	3565,54

AZ ÁLLAMKÖZI MEGÁLLAPODÁSOKON ALAPULÓ HIVATALOS ÁRFOLYAMOK VÁLTOZATLANUL AZ 1982. FEBRUÁR 9-I KÖZLÉSNEK MEGFELELŐEN VANNAK ÉRVÉNYBEN.

Egy hét a világgazdaságban

Lejtőn az olajár

További mérséklődés várható – Irán robbanthat...

Az elmúlt tíz napban egyre érdekesebb hírek érkeztek az olajpiacról. Zárt ajtók mögött, hat arab Perzsa-öböl menti ország miniszterei tanácskoztak február elsején, s ezen szóba került az árcsökkenés miatti helyzet értékelése is. Oteiba — az emírségek olajügyi minisztere, az OPEC elnöke — tanácskozást folytatott e kérdésben a soron kívüli OPEC-konferencia összehívására.

Megszívlelendő tanulsága korunk világgazdasági folyamatainak: sohasem mondhatjuk azt, hogy valaminek a bekövetkezte lehetetlen. Csak két éve annak, hogy az arany ára unciánként 900 dollár volt, és a szakértők többsége a négyszámjegyű szintet sem tartotta irreálisnak. Manapság pedig az aranyár még a 400 dollártól is elmarad. Az 1979—80-as olajárrobbanás alatt ezeken a hasábokon kifejtettük — tegyük hozzá, hogy az ellenkezőjét akkor senki sem merte állítani —, hogy egyik tulajdonsága — helyettesíthetetlensége — miatt, az olajár emelkedése gyakorlatilag megállíthatatlan. Akkoriban csupán az volt a kérdés, hogy *milyen ütemű lesz a növekedés.* Még a reálértékben mért árcsökkenés is *elképzelhetetlen* volt, nominális mérséklődésre pedig aztán még lelke mélyén sem gondolt senki. Most meg az olajár — legalábbis dollárban — *gyorsuló mértékben csökken.* Az előrejelzések optimisták. Jamani sejk, Szaúd-Arábia olajminisztere véli: *reálértékben az olajárak legkorábban a nyolcvanas évek második felében fognak emelkedni.*

Túlkínálat a piacon

Az olajsztori tanulsága nyilvánvaló: a megváltozhatatlannak tűnő trendek sem tartanak örökké. Ilyen körülmények között persze — gondoljunk csak a fentebb említett aranypiaci példára — gazdasági döntéseket hozni is *kockázatosabb*, hisz nem csupán az uralkodó világgazdasági folyamatot kell felismerni, hanem annak megváltozását is.

Míg 1979-ben az OPEC egységét az bontotta meg, hogy a hisztérikus piaci viszonyok között egyes termelők *tetszésük szerint emelhették áraikat, és figyelmen kívül hagyhatták a szervezet döntéseit, addig most a helyzet éppen fordított.* A piacon ugyanis a kínálat naponta mintegy *2—3 millió hordóval* haladja meg a keresletet. Ez a helyzet *fennmaradt* annak ellenére, hogy az olajtermelők — elsősorban az OPEC — termelésük *drasztikus csökkentésével kísérelték meg az egyensúlyt helyreállítani.* Jellemző adat: az Olajexportőrök Szövetsége tagállamai jelenleg *naponta 20 millió hordónál is kevesebbet hoznak a nyersanyagból felszínre annak ellenére, hogy a kitermelés kapacitása ennél 50 százalékkal magasabb.* A szaúdi termelés — Rijad jelenti a szervezet meghatározó pontját — napjainkban *8 millió barrel alatt marad*, és nagyjából az 1975-ös szinten van. A rendkívüli piaci körülményeket az OPEC arra használta fel, hogy legutolsó értekezletén rendet teremtett az árkérdésben, és — így tűnt akkor — ismét visszanyerte hatalmát az „alapár" (a szaúdi könnyűolaj ára és a különböző minőségű termékeknél arra rárakódó „felárak" felett. Ez a siker azonban *törékeny volt*, hiszen a tagállamok részéről fegyelmet és a közösségi érdekek respektálását tételezte fel. Az elkerülés — kimondatlanul — az volt, hogy a tagországok termelésük arányos csökkentésével fogják a kialakított árstruktúrát megvédeni, tudomásul veszik olajbevételeik mérséklődését, és nem kísérlik meg egyoldalú árcsökkentéssel piaci részesedésüket társaik javára növelni.

Felbomlik az OPEC?

Irán azonban pontosan ezt kísérelte meg, amikor teljesen szabálytalanul és az OPEC előzetes konzultálását is mellőzve, *hordónként 1 dollárral csökkentette olaja árát.* Az iráni termék így olcsóbbá vált szaúd-arábiai versenytársánál, miközben hagyományosan *többe szokott kerülni.* A múlt heti hírek szerint Rijad rendkívüli árkonferencia összehívását követelte volna, később azonban sokkal „megfontoltabb" szaúdi reakciókról hallottunk. Éppen ez mutatta azonban a helyzet súlyosságát. Szaúd-Arábia ugyanis nyilvánvalóan nem azért mondott le Iránnak „a plénum előtti" elítéltetéséről, mivel a kialakult helyzetet magára nézve nem tartja sérelmesnek. Éppen ellenkezőleg. Az árkonferencia összehívása jelenti a nagyobb veszélyt, *a szervezet formális felbomlásának veszélyét.* Valószínűtlen ugyanis, hogy a tagállamok — részben feladva nemzeti érdekeiket — hajlandóak lennének közös cselekvésben megállapodni. *Konferencia nélkül sem problémamentes az olajtermelők helyzete.* Az iráni lépés ugyanis könnyen, elsősorban az afrikai országok körében, újabb árcsökkentési hullámot indíthat el. A „gyutacs" szerepét játszó Irán nem csupán árcsökkentést jelentett be, hanem termelésének jelentős növelését is előirányozta. Míg jelenleg hivatalos adatok szerint naponta 1 millió hordó olajat hoznak felszínre, addig az elképzelések szerint a kitermelést nemsokára napi 2,5 millió hordóra növelik. Az ok: az országnak az Irakkal folytatott háború miatt sürgősen pénzre van szüksége.

Majd két dollárral

Tételezzük fel, hogy Irán megvalósítja ezt a szándékát és — mondjuk — egy negyedév múlva az olajpiacon a kínálat naponta 1,5 millió hordóval lesz több. A következmény csakis *árcsökkentési hullám, burkolt alákínálás lehet, hisz a keresletnek nemhogy emelkedésére nem lehet számítani, de szezonális okokból éppen a csökkenés a valószínű.* Az OPEC statisztikája szerint az elmúlt egy év alatt a nemzetközi kereskedelembe került nyersolaj átlagos árszintje hordónként 35,98 dollárról 34,01 dollárra *esett*, és a jelek szerint a feldolgozó ipar további árcsökkenésekre számít. A szervezet tagországainak problémája az, hogy „hozzászoktak" a korábbi magas bevételekhez, és nehezen tudnak a lecsökkent jövedelmekhez alkalmazkodni. Az OPEC pedig alighanem fennállása *legkomolyabb válságát éli át.*

Gonda György — Szentgáli Péter

HORIZONT

Tárgyalások a lengyelországi légi járatokról

A Lengyelországból, illetve Lengyelországba repülő légi járatok *ismételt beindításáról* folytatnak tárgyalásokat a lengyel illetékesek egyebek között *Ausztria, Nagy-Britannia, Hollandia, Franciaország,* az *NSZK* és *Svédország* képviselőivel. A *szocialista országokkal* beindított kétirányú légi forgalom lehetővé tette a LOT lengyel légitársaság számára *gépparkjának hasznosítását*, a társaság személyzetének foglalkoztatottságát, de a légi forgalom *még messze nem éri el korábbi szintjét.*

Kuvait megemelte hozzájárulását az OPEC-alaphoz

Kuvait *megkétszerezte*, s így 145,6 millió dollárra növelte a *fejlődő országok számára* fenntartott, OPEC-alaphoz való *hozzájárulását.*

Tajvani importtilalom

A tajvani hatóságok *megtiltották* a Japánból származó *fogyasztási cikkek behozatalát* az országba. Változatlanul importálnak európai és amerikai fogyasztási cikkeket. Az intézkedés a Japánnal szembeni növekvő *kereskedelmi deficit* miatt vált szükségessé. Tavaly Tajvannak második legnagyobb kereskedelmi partnerével, Japánnal szemben 3,44 milliárd dolláros *hiányt kellett elkönyvelnie.*

GATT-vizsgálat

Az Európai Közösségek Bizottsága azt javasolta a hét végén a tagországok kormányának, hogy a közösség hivatalosan terjesszen be keresetet a nemzetközi *kereskedelmi és vámtarifa egyezménynél*, a GATT-nál Japán ellen. Ebben kérjék fel a GATT-ot, hogy kezdje meg az európai országokat hátrányosan érintő *japán kereskedelmi gyakorlat kivizsgálását*, ami egy választott bíróság felállítását, majd *esetleg* egy Japán-ellenes *bírósági döntést* vonhat maga után.

A KOPINT jelenti

Negatív rekordok

Az elmúlt héten az ezüst 4,2, a platina 2 százalékkal drágult, az arany ára nem változott. Enyhén emelkedett a réz és a horgany ára. Az UNCTAD jelentése szerint 1960 óta nem voltak ilyen alacsonyak a nyersanyagárak. A brazíliai esős időjárás (amely kedvez a szójababföldeknek) és az erős dollár „nyomása alatt tartja" a gabonaárakat. A szójabab- és dara 3,2 százalékkal, a búza 2,4 százalékkal, a kukorica 1,6 százalékkal lett olcsóbb. A New York-i és londoni tőzsdén alig gyengült a cukor jegyzése, a kávéárak azonban ismét rekordszintet értek el; 1390 fontba kerül tonnánként. A kakaó 3 százalékkal drágult.

1 USA-dollár értéke 1982. február 12-én

angol fontban	0,5432
osztrák schillingben	16,651 — 16,751
belga frankban	40,42 — 40,50
francia frankban	6,0450 — 6,0500
NSZK-márkában	2,3855 — 2,3870
olasz lírában	1,270,50— 1,271,00
holland forintban	2,6150 — 2,6175
japán yenben	237,55
Az arany ára: dollár (finom uncia) London	377,50